

INSTITUT
KURDE
DE PARIS

Bulletin de liaison et d'information

N° 30

SEPTEMBRE 1987

POUR DES RAISONS TECHNIQUES
CE NUMERO DE BULLETIN PARAIT
AVEC BEAUCOUP DE RETARD.
NOUS PRIONS NOS LECTEURS DE
BIEN VOULOIR NOUS EN EXCUSER

Ce bulletin parait en français, allemand, anglais, kurde, italien, espagnol et turc.

Prix au numéro : (France) 25 FF, (Etranger) 30 FF

Abonnement annuel (12 numéros) : (France) 200 FF, (Etranger) 250 FF

Périodique mensuel

Directeur de la publication : Mohamad HASSAN

numéro de la Commission Paritaire : 659 15 A.S.

ISSN 0761 1285

INSTITUT KURDE - 106, rue La Fayette - 75010 PARIS - FRANCE

tél : (1) 48 24 64 64

SOMMAIRE :

- UN POETE KURDE PRIX TUCHOLSKY
  - KURDISTAN IRAKIEN : AN 27 DE LA GUERILLA KURDE
  - TURQUIE : UN NOUVEAU DOCUMENT SUR LE PROJET
D'AUTONOMIE KURDE D'ATATURK
  - A SIGNALER
  - PUBLICATIONS RECENTES
  - DANS LA PRESSE KURDE
  - LA REVUE DE PRESSE, EN BREF
  - PUBLICATIONS EN VENTE
-

UN POETE KURDE PRIX TUCHOLSKY

Le prix Tucholsky de littérature, attribué chaque année par le Pen Club suédois à un homme de lettres en exil, vient d'être décerné au poète kurde irakien Sêrko Bêkes. C'est la première fois qu'un auteur d'expression kurde reçoit une telle distinction internationale. Celle-ci lui a été remise le 14 août à Stockholm par le Premier ministre suédois Ingvar Carlsson.

Comme on sait, Tucholsky était l'un des écrivains et journalistes les plus éminents de la République de Weimar. Persécuté en raison de ses convictions socialistes et pacifistes il avait dû quitter son pays en 1933 pour se réfugier en Suède. Mal accueilli dans ce pays, isolé et acculé à la misère, il avait fini par mettre fin à ses jours en 1935. Pour faire vivre sa mémoire et aider les écrivains en exil le gouvernement suédois avait créé il y deux ans ce prix doté de 75 000 couronnes suédoises. Ses deux récipiendaires précédents ont été le Polonais Adam Zagajewski et l'Africain du Sud Don Mattera.

Né en 1940 à Suleymaniye, au Kurdistan irakien, fils du grand poète Faik Bêkes, Sêrko Bêkes a publié son premier recueil de poésies à 17 ans. Depuis il en a publié 8 autres, très appréciés du public kurde. Il est aussi le traducteur en kurde du *Vieil Homme et la Mer* d'Ernest Hemingway. Un choix de ses poèmes d'amour et de combat est en cours de traduction en anglais. Avant d'aller en Suède, comme nombre d'écrivains et artistes kurdes irakiens de sa génération, il vivait dans les maquis.

KURDISTAN IRAKIEN : AN 27 DE LA GUERILLA KURDE

La lutte armée des Kurdes d'Irak pour "un Kurdistan autonome dans le cadre d'un Irak démocratique" entre dans sa vingt-septième année. Déclenchée le 11 septembre 1961 contre le gouvernement du général Abdul Karim QASSEM cette lutte était rapidement devenue populaire dans de vastes secteurs de la population kurde. Après quelques trêves (février-juin 1963, février 1964-mars 1965), elle avait abouti aux accords historiques du 11 mars 1970, reconnaissant officiellement,

pour la première fois depuis le Traité de Sèvres de 1920, de substantiels "droits nationaux" au peuple kurde de ce pays. Les institutions prévues par cet accord devaient être mises en place dans un délai de 4 ans. Le nouveau régime irakien, arrivé au pouvoir par le coup d'état de juillet 1968, a mis ce délai à profit pour consolider ses positions tant à l'intérieur qu'à l'extérieur et isoler le mouvement kurde. A cette fin, Bagdad a conclu un Traité d'amitié et de coopération avec l'U.R.S.S. et s'est lancé dans un effort sans précédent d'armement.

En mars 1974, le gouvernement irakien publie "une loi sur l'autonomie kurde" très en retrait sur les accords de 1970, et somme le mouvement kurde dirigé par le général Barzani de l'entériner. Dès avril, la guerre reprend sur une échelle jamais atteinte auparavant. Elle durera un an. Le 5 mars 1975, le Shah d'Iran et le vice Premier ministre irakien Saddam Hussein signent à Alger un accord impliquant la fin de l'aide logistique de Téhéran aux Kurdes irakiens en échange de concessions de Bagdad sur le tracé des frontières entre les deux pays. Encerclée, privée de toute aide extérieure, la direction kurde décide d'arrêter la lutte armée et se réfugie avec des milliers de partisans kurdes en Iran. Après une période de crise profonde, en juin 1976 les opérations de guérilla reprennent au Kurdistan irakien pour s'opposer à la politique de déportations massives de la population kurde. En septembre 1980, le régime irakien, croyant pouvoir réviser à son profit l'accord d'Alger, a lancé une vaste offensive contre l'Iran. Cette guerre dite du Golfe qui a coûté la vie à des centaines de milliers de personnes de part et d'autre de la frontière a également ravagé le territoire kurde, à cheval sur les deux Etats belligérants.

En cette 27ième année de la lutte armée les Peshmergas (partisans kurdes) contrôlent une grande partie des provinces kurdes d'Irak, notamment le long des frontières avec la Turquie et l'Iran. Ce mouvement est l'un des plus anciens et importants de la planète. Cependant, en dépit de ce quart de siècle de lutte, malgré d'énormes sacrifices payés par la population kurde aucune solution n'est encore en vue.

TURQUIE : UN NOUVEAU DOCUMENT SUR LE PROJET D'AUTONOMIE KURDE D'ATATURK

L'hebdomadaire turc *ZODDE DOGRU* qui avait, en août dernier, fait l'objet d'une mesure de saisie pour avoir publié un document d'archives sur les promesses faites en 1923 par Mustafa Kemal Atatürk d'accorder une large autonomie régionale aux Kurdes de Turquie vient de récidiver en publiant, dans son numéro daté du 20 septembre (Cf. p 41) un nouveau texte du fondateur de la République turque. Il s'agit d'une circulaire adressée le 22 juillet 1922 par Mustafa Kemal, en sa qualité du président de la Grande Assemblée Nationale, au général Nihad Pasha, commandant du Front d'Al Djazireh (NDLR. Ce front englobait les provinces limitrophes de la zone d'occupation française de Syrie). Voici pour l'information de nos lecteurs une traduction française de ce texte historique :

"Circulaire relative au Kurdistan adressée par le Conseil des ministres de la Grande Assemblée Nationale au Commandement du Front d'Al Djazireh.

"1. Conformément à notre politique intérieure, des administrations locales seront progressivement mises en place dans tout le pays pour intéresser les couches populaires et rendre leur pouvoir effectif. En ce qui concerne les régions habitées par les Kurdes, il nous paraît nécessaire du point de vue de notre politique intérieure et de notre politique extérieure de mettre progressivement en place une administration locale.

2. Le droit des nations à l'autodétermination est un principe admis partout dans le monde. Nous avons également accepté ce principe. D'après ce que nous croyons savoir, les chefs et notables kurdes qui ont terminé leur organisation en vue d'une administration locale doivent, au nom de cet objectif, être gagnés par nous et, au moment d'exprimer leurs opinions, ils doivent proclamer

qu'ils disposent déjà de leur destin et qu'ils demandent à vivre sous l'administration de la Grande Assemblée Nationale de Turquie. Il appartient au commandement d'Al Djazireh d'orienter toute l'action menée au Kurdistan vers une politique visant cet objectif.

3. Concernant le Kurdistan les lignes(d'action) générales suivantes sont adoptées: pousser, par des affrontements armés au Kurdistan, jusqu'à un point de non retour l'hostilité des Kurdes contre les Français et en particulier contre les Anglais à la frontière irakienne et d'empêcher de cette manière l'alliance des Kurdes avec des étrangers, expliquer les raisons de la mise en place progressive des administrations locales et assurer ainsi un attachement profond des Kurdes à nous, consolider ces attaches en nommant des chefs kurdes à des postes civils et militaires.

4. La politique intérieure du Kurdistan sera centralisée et dirigée par le commandement du Front d'Al Djazireh. Le commandement du Front consulte à ce sujet la présidence de la Grande Assemblée Nationale. Dans la mesure où il aura également à déterminer et à centraliser la ligne d'action des wilayas(NDLR. Préfectures) les dirigeants de ces administrations civiles sont, eux aussi, rattachés au commandement du Front.

5. En cas de besoin, le commandement du Front d'Al Djazireh propose au gouvernement des modifications et des réformes."

A SIGNALER

- UN ARTICLE SUR LES KURDES DANS KONFLIKTERNES YERDEN 1987. Cet ouvrage collectif dirigé par Christian Thune et édité par la Croix-Rouge danoise, Købmagergade 49, 1150 København K, 268p, publie un article de 22p(pp95-116) de Christiane More sur les Kurdes.

- OPTIQUES, bulletin périodique de l'agence Sofia Presse, a édité en août 1987 et diffusé en plusieurs langues dont l'anglais, le français et l'allemand, un article de 6p. du journaliste kurde Server Celebi sur "l'insurrection historique des Kurdes contre l'oppression turque(1925)".

PUBLICATIONS RECENTES

BEDREDDIN Selah, El Ekrad, Cha'ben ve Qedigeten(Le peuple kurde et sa cause), essai politique en langue arabe du dirigeant d'Union populaire kurde de Syrie, éditions Kawa, Dar el Kateb, Beyrouth, 1987, 223 p.

CANTEKIN Ahmet, Pênc sehkarên me(Nos cinq sens), opuscule pédagogique illustré en langue kurde, éditions Haykurd, Suède, 1987, 20p.

GULENSOY Tuncer, Die Bemerkungen über die legende Türkische sprache in den nomadenstämmen, éditions Türkische ideenagentur, Ankara, 1987, 14p. Encore une brochure des services de propagande turcs prétendant "démontrer par des arguments linguistiques" la turquicité des Kurdes !

HASRETIAN M., Kurdistan Tirkige bega el Herbegu(Le Kurdistan de Turquie entre les deux Guerres), traduit du russe en arabe par Dr. S. Mela et Bavê Nazê, éditions Kawa, Dar el Kateb, Beyrouth, 1987, 192p. Une étude historique fort documentée du professeur Hasretian, kurdologue arménien soviétique, auteur d'importants travaux sur l'histoire kurde contemporaine.

I CURDI - PER UN FUTURO DEI FRAMMENTI DI UN POPOLO, dossier d'information sur les Kurdes édité par la Provincia de Florence 1987

KRISTEY Radoy, Kiurdite v Turtsia - bezpravie i teror(Les Kurdes en Turquie - absence de droit et terreur), éditions Yoenno, Sofia, 1987, 114p. Etude en langue bulgare sur le mouvement national kurde en Turquie de la Seconde Guerre mondiale à nos jours.

MAYI Mehfoz, Ez û gev û bêdengî(La nuit, le silence et moi), recueil de poèmes en kurde, éditions H. B. G. Stockholm, Suède, 1987, 69p.

OTHMAN H., Les publications kurdes en Irak, 1918-1949, mémoire de D.E.A. présenté à l'Ecole des hautes études en sciences sociales, Paris, septembre 1987, 112p.

POPENBURG Walter, Bücher über die Kurden und Kurdistan. Eine Auswahlbibliographie, éditions Verlag für Kultur und Wissenschaft, Bonn, 1987, 67p. Une bibliographie sommaire, en langue allemande, de publications sur les Kurdes et le Kurdistan, 274 entrées.

ROHAT, Kürdoloji biliminin 200 yıllık geçmişi, 1787-1987(Les deux cents ans de la kurdologie), éditions Komkar, RFA, 217p. Une présentation, en langue turque, des travaux de kurdologie dans une quinzaine de pays depuis la publication de la *Grammatica e vocabolario della lingua kurda* du père Maurizio Garzoni en 1787.

SILOPI Zinar, Fî sebîl Kurdistan, muzekerat(Pour le Kurdistan, mémoires), éditions Kawa, Dar el Kateb, Beyrouth, 1987, 336p. Souvenirs d'un dirigeant kurde sur les événements des années 1920-1950, traduits du kurde en arabe par R. Ali.

SOREKLI, Şahîn Bekir, Wendabûn(Disparition), récit, édition Verlag für Kultur und Wissenschaft, Bonn, 1987, 118p. Récit autobiographique d'un écrivain kurde, en langue kurde caractères latins.

TORI Nêrgîza, Kawa Efsanesi(La légende de Kawa), éditions Têkoşer, Bruxelles, 1987, 63p. Etude en langue turque sur Kawa, héros de la mythologie kurdo-iranienne célébré comme "libérateur des opprimés de la tyrannie".

SAYAN Celal, La construction de l'Etat-Nation turc et le mouvement national kurde, 1918-1938, mémoire de D.E.A. de l'histoire sociale présenté aux Universités de Paris VIII - Saint-Denis, Paris I - Panthéon-Sorbonne, Paris, septembre 1987, 35p.

DANS LA PRESSE KURDE

BERBANO(L'Aurore), organe en kurde de la Fédération des associations kurdes en Suède, Box 45205, 104 30 Stockholm, consacre son numéro 5(43), 24p., au sociologue turc Ismail Beşikçi qui, depuis 1970, a passé plus de 10 ans en prison pour sa défense des Kurdes. Au sommaire de ce numéro spécial des textes de H. Celeplî, R. Barnas, S. Keya, I. Aksoy, G. Güçlü ainsi qu'une interview de son avocat traduit en kurde par R. Zîlan.

SIRWE, revue culturelle kurde en caractères arabes imprimée à Ourmiah(Kurdistan iranien), publie dans son numéro 13(automne 1987), une nouvelle de M. Şêxe, un article de R. Farac sur Ibnul Haj, savant kurde renommé, une étude de M. Aghayî sur la géographie de la ville de Shno(Oushnovieh), des recueils de folklore, deux contes de M. Sûtanî et O. Hassanî, un texte sur l'éthymologie du mot "pîroz"(sacré) ainsi que de nombreux poèmes.

TEWRE (Le Combattant), revue trimestrielle en langue kurde, caractères latins, de l'Union des Travailleurs et Etudiants kurdes en Belgique, B.P. 55, 1700 ZEMM, publiée dans son numéro 31, daté de septembre 1987, 28p, trois contes de Ş.B. Soreklî, un texte de Torî sur les Yézidis et le zoroastrisme, une rubrique grammaticale, des poèmes ainsi que le compte-rendu d'une conférence de presse sur le Kurdistan tenue le 1.7. à Bruxelles et des activités de cette association.

EN BREF, LA REVUE DE PRESSE

GREVE DE LA FAIM DES PRISONNIERS POLITIQUES - CONSÉQUENCES DE LA GUERRE SUR LES MINORITES, en Iran. Rapports de la Fédération Internationale des Droits de l'Homme (FIDH 8/9/87)

MANIFESTATIONS A STRASBOURG de quelques 350 Kurdes pour dénoncer le régime politique turc et l'oppression subie au Kurdistan - OPERATION VICTORIEUSE DES COMBATTANTS KURDES IRAKIENS, selon Téhéran, et DEMENTI DE BAGDAD (Alsace, AFP 12,13,18,19/9)

A BASSORAH SOUS LES OBUS IRANIENS : l'envoyé spécial du Figaro raconte ce nouvel épisode de la guerre Irak-Iran qui dure déjà depuis huit ans - BAGDAD UTILISE DES ARMES CHIMIQUES au Kurdistan irakien, selon Téhéran (Le Figaro, AFP 18/9)

UN FRANCAIS INCARCERE en Turquie pour "propagande séparatiste" - UN GUIDE FRANCAIS JUGE par la Cour de sûreté de l'Etat - LE CALVAIRE DU GUIDE - IL RISQUE 5 à 6 ANS DE PRISON - INTERVENTION D'UN DEPUTE COMMUNISTE (AFP, Libération, L'Humanité, Le Monde 22, 23, 24, 26, 29/9)

RAID KURDE CONTRE UN VILLAGE TURC - L'IRAK ASSURE SES EXPORTATIONS DE PETROLE en signant un contrat de 1,5 milliard de dollars pour la construction d'un oléoduc (Libération, Le Matin 23,24/9)

LE PROBLEME DES KURDES RAYIYRA LA GUERRE DU GOLFE : ILS DEFIENT L'IRAK ET L'IRAN - ILS MARQUENT DES POINTS AU MOYEN-ORIENT, défiant l'Irak et la Turquie - ILS SONT SOURCES SUPPLEMENTAIRES DE DISSENSIONS EN IRAK (Financial Times, The Washington Times, Sydney Morning Herald 4,7, 23/9)

L'IRAK SE DEFEND DE SON MIEUX POUR RESISTER A L'IRAN - LES KURDES DEFIENT L'IRAK (The Christian Science Monitor, Financial Times 28, 29/9)

4 ANS APRES LE COUP D'ETAT, ON CONTINUE LA TORTURE (Der Bund 3/9)

LE TRIANGLE DE SATAN DU PKK : 1200 camions TIR transportant des produits pour l'exportation ont disparu ! - UN GROUPE DU PKK, composé aussi de militantes, attaque un lieu-dit : 3 morts et 4 blessés - LA POLICE EN ETAT D'ALERTE CONTRE LE PKK - TENSION ENTRE LES TRIBUS : 5000 personnes armées attendent le doigt sur la gachette (Milliyet, Hürriyet 1,2/9)

UN MINIBUS MITRAILLE PAR LES HORS-LA-LOI : 1 mort, 4 blessés - LE VILLAGE DE MARDIN ATTAQUE : 2 morts - LES SEPARATISTES ONT OCCUPE LES BUREAUX DE L'AGENCE ANATOLIE à Athènes - QUI PROTEGE KIRKOUK ? Les intérêts de la Turquie sont menacés (Tercüman 4, 6/9)

D'après l'organe central du PKK "Berxwedan", une organisation séparatiste kurde "Rizgarî" SE SERAIT FAIT ESCROQUER PAR LE BANQUIER KASTELLI - "LE CHEMIN DES ARMES" passe par le PKK - LA TERREUR DU PKK ENYERS LES URNES - D'après le Washington Times, LA POPULATION DU

SUD-EST DE L'ANATOLIE NE SOUTIENDRAIT PAS LE PKK (MILLIYET, HÜRRIYET, TERCÜMAN 7, 8, 11/9)

LE CORPS PIEGE : une bombe dissimulée était destinée aux forces de l'ordre - UN SEPARATISTE TUE A MARDIN - LE PROGRAMME DU PARTI POPULISTE SOCIAL DEMOCRATIQUE (SHP) ENVISAGE D'AUTORISER LA LANGUE KURDE (Milliyet, Hürriyet 11, 14/9)

Un rapport établi par la DGSE française (et confirmé par la DST) détaille LES ACTIVITES TERRORISTES DU PKK ET SES RELATIONS AVEC L'ASALA ET L'IRAN - DES DEMANDES D'ASILE ORGANISEES : 50 à 60 demandes par jour en RFA (Tercüman 14, 19/9)

DEMISSIONS EN CASCADE PARMIS LES PROTECTEURS DE VILLAGE - LE CHEF DU CHANTIER DES PTT fusillé par le PKK à Semdinli - LES SEPARATISTES CONTINUENT LEURS ACTIONS dans la région de Tunceli - LES OPERATIONS MILITAIRES S'AMPLIFIENT AU SUD-EST contre les actions éventuelles des groupes armés du PKK - 5 PERSONNES ENLEVEES et UN PROTECTEUR DE VILLAGE TUE par le PKK à Hakkari - LE VILLAGE DE SIIRT ATTAQUE par le PKK : 6 morts (Milliyet, Hürriyet, Tercüman 14, 15, 16, 18, 19/9)

L'ATTAQUE DU CHANTIER DES PTT serait l'oeuvre d'une nouvelle organisation séparatiste, le Parti Communiste Patriotique du Kurdistan (YKK) - LES HORS-LA-LOI ENLEVENT 2 BERGERS à Siirt - Depuis le début 1987, 57 MILITANTS DU PKK ONT ETE TUES, dans des opérations menées par les groupes d'intervention de l'armée (Hürriyet, Tercüman, Milliyet 21/9)

APO, LEADER DU PKK, AURAIT TUE SON MEILLEUR AMI QUI AURAIT SERVI DANS L'ARMEE TURQUE, selon un repentir - DU MATERIEL DE CONSTRUCTION, d'une valeur de 1,5 milliard de liras turques, aurait été incendié par les séparatistes - le Procureur de Cologne : "L'ARGENT DU PKK NOUS CAUSE DES ENNUIS" - "NOS ASSASSINATS" : 3 chefs du PKK avouent l'assassinat de militants pour cause de désaccord avec le parti ; 2 d'entre eux seront tués par la suite - "KURDISTAN PRESS", agence de presse kurde, accuse le PKK d'être au service de la Syrie (Tercüman, Milliyet 21/9)

JEUX DANGEREUX AUTOUR DE L'OLEODUC IRAKIEN PASSANT PAR LA TURQUIE - 2 ACTIONS DU PKK : un protecteur de village tué, 3 jeunes enlevés - selon KURDISTAN PRESS, au nord de l'Irak, 2281 personnes sont portées disparues et 912 villages risquent la déportation (Milliyet et Hürriyet 21, 22/9)

ON CONNAIT DESORMAIS LES 5 REGIONS CHOISIES PAR LE PKK POUR MENER SES ACTIONS - COMLOT SANGlant A SIYEREK : Apo y aurait fait tuer en 1978 le leader d'une organisation pour accuser une tribu hostile - UN PROTECTEUR DE VILLAGE TUE A BINGOL - LES MILITANTES DU PKK ET LEUR FONCTION DANS L'ORGANISATION - ATTAQUE ARMEE DU PKK, lors du voyage d'Evren dans les régions du Sud-Est : 12 morts (Tercüman, Milliyet, Hürriyet 22, 23/9)

ENCORE UNE REYUE CENSUREE - L'INQUIETUDE AMERICAINE EXPRIMEE A LA TURQUIE - APPEL D'EYREN AUX POPULATIONS DU SUD-EST : "Regagnez vos villages !" - EYREN DECLARE QUE LA TURQUIE N'EST PAS EN MESURE DE CONTROLER TOUTES SES FRONTIERES (Cumhuriyet 23/9)

LES HORS-LA-LOI ONT BLESSE 3 PERSONNES, dans un village de Bitlis - LES ENSEIGNANTS TURCS, en fonction à l'étranger, DOIVENT JOUER LE ROLE D'AGENTS DES SERVICES DE RENSEIGNEMENTS (Tercüman, Milliyet 28/9)

500 BALLES DE FUSIL A CHAQUE PROTECTEUR DE VILLAGE - 2 organisations séparatistes en conflit : le Parti Socialiste du Kurdistan de Turquie (TKSP) accuse le PKK de "provocations" (Milliyet, Tercüman 28, 29/9)

CONTROLE CONJOINT D'IDENTITE A LA FRONTIERE, entre les services de renseignements turcs et syriens - L'ETAT D'ESPRIT : l'éditorial d'un journaliste de Milliyet, M. Ali Birand - ENTRETIEN PRIYE AVEC BARZANI ET TALABANI : le Kurdistan irakien, la Turquie et le PKK ; "la question kurde ne peut pas être résolue par la force et la violence", déclare Mesoud Barzani - Jelal Talabani : "LE PKK N'EST PAS LE REPRESENTANT D'UN MOUVEMENT POPULAIRE" - QUELLE EST DONC LA FONCTION DE L'ARMEE, SI ELLE NE PEUT PAS ASSURER LA PROTECTION DE SES FRONTIERES ? (Tercüman, Milliyet 30/9, Yeni Gündem 27/9-3/10)

Y A-T-IL D'AUTRES "Zozan" PARMi VOUS ? A Bitlis, tous les prénoms non turcs ont été remplacés. C'est maintenant au tour des habitants de Mus - Leyla Zana, l'épouse de l'ancien maire de Diyarbakir, Mehdi Zana, : "L'OPPRESSION ET LA PERSECUTION M'ONT APPRIS LES REALITES" - Ce qui est l'intérêt de la nation et ce qui n'est ne l'est pas ... LE SORT D'UN DOCUMENT RELATIF A ATATURK FRAPPE D'INTERDICTION (Yeni Gündem 6-12 et 20-26/9)

ADMINISTRATION LOCALE POUR LES KURDES, une circulaire de Mustafa Kemal au commandant du Front d'Al Djazireh à propos du Kurdistan, d'après les procès-verbaux des sessions à huis-clos de la Grande Assemblée Nationale de Turquie(2000'E DOGRU, 20-26/9)

BULLETIN DE SOUSCRIPTION

- Je souhaite contribuer à l'action culturelle de l'Institut Kurde.
Je vous envoie un chèque de ..... FF.
- Je souhaite recevoir régulièrement le bulletin de l'Institut.
Je vous envoie un chèque de 200 FF. représentant l'abonnement annuel

NOM :

ADRESSE :

BON DE COMMANDE **STUDIA KURDICA** (revue en arabe, persan, turc, anglais et français)

- Je souhaite recevoir ..... **exemplaire (s) de STUDIA KURDICA**, en langue .....
au prix de 30 FF. (pour la France) ou 8 \$ (pour l'étranger
numéro (s) désiré (s) .....

Je vous adresse mon règlement de ....., par chèque bancaire, C.C.P.
 mandat - lettre, mandat international, à l'ordre de l'INSTITUT KURDE DE PARIS,
106, rue La Fayette 75010 PARIS

NOM :

ADRESSE :

BON DE COMMANDE **HEVI** (revue culturelle en langue kurde).

- Je souhaite recevoir ..... exemplaires de HEVI, au prix unitaire de 50 FF (pour la France) ou 10 \$ (pour l'étranger).
- Je souhaite souscrire ..... abonnements à HEVI (2 numéros par an), à partir du numéro ....., pour le prix unitaire de 100 FF (pour la France), ou 20 \$ (pour l'étranger).

Je vous adresse mon règlement de ....., par chèque bancaire, C.C.P.
 mandat - lettre, mandat international, à l'ordre de l'INSTITUT KURDE DE PARIS,
106, rue La Fayette 75010 PARIS

NOM :

ADRESSE :

il manifesto

TELEGRAMME DE BREST

Liberation

LE SOIR

Fédération
Internationale
des Droits
de l'Homme

La Republique des Pyrenées

Midi
Midi Occidental

LE MATIN
DE PARIS

Народна **КВАТРА**

DIE BRÜCKE

LYON MATIN

Le Monde

Die Grüner

LE FIGARO
SEMAINE PROVENCE

REVUE DE PRESSE
BERHEVOKA ÇAPÊ
RIVISTA STAMPA
THE PRESS REVIEW
BASIN DERLEMESİ
DENTRO DE LA PRENSA
PRESSEREVUE

LA CROIX
THE TIMES
LA GAZETTE
DE LAUSANNE

THE GUARDIAN
vie culturelle

L'EXPRESS

SYDNEY MORNING
HERALD

Cumhuriyet

LE MONDE
diplomatique

Le Parisien

CROIRE

Hürriyet

africaine
asiatique

L'Humanité

Télérama

FINANCIAL TIMES

Fédération Internationale des Droits de l'Homme

08.09.1987

IRAN Grève de la faim des prisonniers politiques

IRAN - IRAK Conséquences de la guerre sur les minorités

IRAN

Les prisonniers politiques

Grève de la faim des prisonniers politiques dans les prisons d'Evine et Gohardachte contre la montée de la répression et des tortures.

Selon les rapports parvenus d'Iran, les prisonniers politiques des prisons d'Evine et de Gohardachte à Karadj (Ouest de Téhéran), ont entamé une grève de la faim depuis le 12 Juillet 1987, pour protester contre l'augmentation de la répression et des tortures et l'absence d'un minimum vital, y compris la pénurie alimentaire et le manque d'espace.

Dès le premier jour de la grève, des centaines de familles des prisonniers politiques ont manifesté face à la prison d'Evine et celle de Goharachte, scandant des slogans hostiles au régime et protestant contre la torture et les sévices infligés à leurs enfants. Les pasdaris ont attaqué ces rassemblements, maltraitant les familles des prisonniers.

Selon des rapports provenant d'Iran, la répression politique a recours à 73 formes de tortures sauvages et moyenâgeuses pour interroger, humilier, ou briser le moral des prisonniers politiques.

L'une des tortures insupportables pratiquée récemment à Evine consiste à fouetter avec d'épais câbles électriques un prisonnier sur qui l'on verse de l'eau glacée.

Afin de briser la résistance du prisonnier, à la prison de Gohardachte, on le garde debout pendant plusieurs heures alors qu'il transpire, dans une petite cage dépourvue de la moindre ouverture, et sans possibilité de se mouvoir. Cette pratique appelée 'sauna' par les pasdarans crée des perturbations physiques et psychiques auprès du prisonnier.

Selon les rapports, cette grève de la faim se poursuit toujours et l'état de nombreux prisonniers est grave.

—>

Fédération
Internationale
des Droits
de l'Homme

(suite)

IRAN - IRAK

Conséquences de la guerre sur les minorités

Depuis 7 ans, cette guerre a dévasté des régions entières, anéanti des populations, et personne ne connaît le nombre de tués des deux côtés. Les estimations vont jusqu'à 1.500.000 morts.

Ce qui est moins connu, c'est le fait que la guerre sert de prétexte aux deux gouvernements pour mettre en oeuvre une "solution finale" de leurs problèmes de minorités.

En IRAK, la répression s'aggrave de jour en jour. De 1981 à 1985, plus de 1.500 villages ont été rasés et leurs habitants, estimés à 500.000, chassés et déportés.

Depuis 1985, 286 villages kurdes, yezides, assyriens et turkmènes ont subi le même sort.

En IRAN, 100 villages kurdes et deux villages, MAHABAD et SANANDAJ, ont été vidés de leurs habitants, sous prétexte de trahison.

Le nombre de prisonniers politiques est évalué à 100.000 en IRAK et 50.000 en IRAN. En IRAK, les exécutions arbitraires atteignent 10.000 personnes. Il n'y a pas assez d'informations pour évaluer celles en IRAN.

Voici quelques précisions :

1. - KURDES D'IRAK

De 1976 à 1986, près de 500.000 personnes, provenant de 1.500 villages, ont été déportées vers le sud désertique du pays. Ils y vivent, soit dans des camps, soit dans des "villages modèles". 20.000 non musulmans, yezides et assyriens, vivant parmi les kurdes, ont aussi subi la déportation.

Depuis les attaques aux gaz, en avril 1987, 40.000 kurdes se sont réfugiés en Turquie et en Iran.

Une bande de 25 km, le long de la frontière avec la Turquie, a été déclarée terre brûlée et les villages ont été rasés.

100.000 Kurdes vivant dans la capitale, et de confession chiite, ont été déclarés "Perses" et expulsés vers la frontière iranienne.

Fédération
Internationale
des Droits
de l'Homme

(suite)

2. - KURDES D'IRAN

11.000 Kurdes de la région Sardasht-Baneh ont été déportés à plus de 1.000 km vers le désert de la province Kerman.

3. - TURKMENES D'IRAK ET D'IRAN

Les populations sunnites ont été persécutées par la révolution iranienne et se sont, au début, défendues les armes à la main. Après une répression sévère, elles se sont enfuies en Turquie où elles ont occupé des villages dont les Kurdes avaient été chassés.

En même temps, les Turkmènes d'Irak, persécutés à Mossul, Kirkuk et Altumm Kopru ont pris la fuite vers l'Iran.

4. - LES ASSYRIENS DU KURDISTAN IRAKIEN

Cette population du Nord de l'Irak est menacée d'anéantissement. Vivant parmi les villages kurdes, elle subit le sort des Kurdes. Mais, en plus, elle est persécutée religieusement. Des centaines de personnes sont emprisonnées, sans aucun procès. On compte des exécutions arbitraires par dizaines. L'archevêque de Ninive (Mossul) a dû s'enfuir en Iran, suivi par des milliers de ses ouailles.

5. - ARMENIENS D'IRAN

La situation des 160.000 Arméniens s'est nettement détériorée depuis 1980. La liberté d'exercer leur religion est réduite à peu de choses. Leurs partis, amicales, publications et associations sont interdits. Ils doivent quitter la fonction publique. Dans les écoles arméniennes les directeurs ont été remplacés par des Perses chiites. 30.000 ont quitté le pays.

Beaucoup d'Arméniens ont été mobilisés de force et sont tombés dans la guerre avec l'Irak.

Il faut remarquer, qu'aussi bien en Iran qu'en Irak,, tout prisonnier de guerre chrétien est converti de force à l'Islam.

6. - BAHAÏS D'IRAN

Etant considérés comme des hérétiques criminels, les Bahaïs sont sans aucune défense devant le déchaînement des fanatiques. Ils sont 300.000 en danger de mort. Dépouillés de tout, ils sont à la merci de la populace qui en a déjà lynché, dans la rue, quelques centaines.

Manifestations à Strasbourg

Quelque 350 Kurdes, dont environ une centaine de femmes et d'enfants, ont défilé hier dans les rues de Strasbourg pour marquer l'anniversaire du coup d'Etat de la junte militaire du 12 septembre 1980 en Turquie. Une nouvelle fois, les manifestants ont dénoncé le régime politique turc et l'oppression subie au Kurdistan. La manifestation s'est terminée par un rassemblement place Kleber, où a été brûlé un cercueil. En même temps, un groupuscule d'extrême-gauche d'une douzaine de personnes distribuait des tracts et manifestait pour la liberté du peuple canaque.

AGENCE FRANCE PRESSE 12.09.1987

Kurdes-manifestation
Manifestation de Kurdes à Strasbourg

STRASBOURG, 12 septembre (AFP) - Environ 350 Kurdes, dont 80 femmes et enfants en costume national, se sont retrouvés samedi à Strasbourg pour commémorer l'anniversaire du coup d'état de la junte militaire en Turquie, le 12 septembre 1980.

La manifestation avait été interdite à Paris, précise-t-on de source administrative.

Les manifestants ont défilé dans les rues du centre-ville, avant de participer à un meeting, place Kléber. Ils brandissaient de nombreuses banderoles rouges, dont quelques slogans seulement étaient en français: "Vive le front de libération national du Kurdistan", "Vive le parti des travailleurs du Kurdistan".

Les Kurdes se sont dispersés peu après 18h00, après avoir enflammé un cercueil en public.

AGENCE FRANCE PRESSE 18.09.1987

Iran-Irak-Kurdes

Opération victorieuse des combattants kurdes irakiens, selon Téhéran

PARIS, 18 sept (AFP) - Les combattants du Parti démocratique du Kurdistan irakien (PDK, de Massoud Barzani, allié de l'Iran) ont "nettoyé" récemment trente kilomètres carrés de territoire au nord de l'Irak, prenant le contrôle d'une localité proche de la frontière turque et mettant hors de combat des centaines de soldats irakiens, a annoncé vendredi Radio-Téhéran captée à Paris.

Lors d'une opération, nommée "Zafar" (Victoire), lancée dans la province de Dihok, les peshmergas du PDK, appuyés par la population locale, ont pris, au cours des trois derniers jours, le contrôle sur plusieurs kilomètres de toutes les routes menant à la localité de Kani Masi, proche de la Turquie et à plus de 100 km de l'Iran.

Simultanément, les Gardiens de la révolution iraniens ont soumis à un pilonnage intensif la caserne de Seyed Sadegh, près de la frontière iranienne, tuant ou blessant une centaine de soldats irakiens.

AGENCE FRANCE PRESSE 19.09.1987

Irak-Iran

Nouveau démenti de Bagdad sur des combats dans le Kurdistan d'Irak

BAGDAD, 19 sept (AFP) - L'Irak a démenti une nouvelle fois samedi le déroulement de combats dans le Kurdistan, au nord du pays, défiant les dirigeants iraniens de "fournir la preuve de l'occupation du village frontalier irakien de Kani Masi".

Téhéran avait indiqué vendredi que les combattants du Parti démocratique du Kurdistan irakien (PDK de Massoud Barzani, allié de l'Iran) avaient pris le contrôle de la localité de Kani Masi, près de la frontière turque, tuant des centaines de soldats irakiens, ce que Bagdad avait démenti le même jour.

Un porte-parole militaire à Bagdad, cité par l'agence irakienne INA, a qualifié samedi de "mensongères les allégations iraniennes" à ce propos.

Selon un communiqué, l'aviation irakienne a effectué 124 sorties sur le front au cours des dernières 24 heures.

(Par ailleurs, Radio-Téhéran captée à Paris a indiqué, samedi, que des combattants du Parti démocratique du Kurdistan irakien +PDK, allié de l'Iran+ ont étendu leur contrôle sur des zones situées dans la province de Dihok, +nord du Kurdistan d'Irak, près de la frontière turque+, et mis hors de combat plus cinq cents soldats irakiens).

Irak-Iran : déjà huit années de guerre

A Bassorah sous les obus iraniens

Les premières lignes de Khomeiny sont à une quinzaine de kilomètres seulement de la cité. Malgré des bombardements systématiques — quatre cents obus par nuit en moyenne —, les Iraniens piétinent et l'Irak tient bon. Notre envoyé spécial raconte.

En septembre 1980, Irak de Saddam Hussein se jeta sur l'Iran, comptant sur une guerre éclair pour abattre le régime « obscurantiste » des ayatollahs. Sept ans ont passé. Cette guerre entre deux pays musulmans a déjà coûté un million de morts et plus de 80 milliards de dollars de dépenses militaires. D'un côté, le poids de la technologie

avancée des armes les plus modernes. De l'autre, les théocrates et des masses d'infanterie fanatisées, écrasées vagues après vagues dans les marécages du Chatt al-Arab. Des missiles chinois sur Fao, le trafic pétrolier du golfe Persique menacé. Et la guerre se poursuit, provoquant l'inquiétude des pays voisins.

BASSORAH : de notre envoyé spécial PIERRE DARCOURT

La guerre est à Bassorah, l'unique grand port irakien du golfe Arabique. Cinq cent soixante-dix kilomètres de route rectiligne, parfaitement bitumée, à travers un pays plat, sous une chaleur torride et un ciel presque blanc. C'est la saison du « temps de la poussière » où le vent de sable balaie les grandes plaines. Nous routons vers le bas delta où coulent l'Euphrate et le Tigre. A mesure que l'on avance vers le sud, le courant des fleuves se ralentit. Après Amra, avant d'aboutir aux marécages proprement dits, s'ouvre une zone humide où l'eau est proche du sol, la culture facile. Les dattiers y sont de plus en plus abondants et les bords du Chatt, confluent des fleuves divisés en une centaine de bras secondaires, de Kourna au Golfe, ne sont plus qu'une immense palmeraie : 20 millions d'arbres sur les deux rives.

Notre chauffeur et l'officier qui l'accompagne ne répondent à aucune question. Le secret militaire recouvre tout. Sur 300 kilomètres en profondeur, l'autoroute montante et descendante est bordée d'un côté de camps militaires, gigantesques dépôts drapés de filets de ca-

mouflage. De l'autre, une digue continue de six mètres de haut limite les regards. Tous les cent mètres, deux ou trois pièces de DCA ou des postes de tir : mitrailleuses de 14,5 mm, canons bitubes automatiques de 23 mm et de redoutables plates-formes de ZSU quadrutubes (4 000 coups/minute); un dispositif qui pourrait, en quelques secondes, engager les voies vitales dans un véritable corridor de feu et d'acier.

Tous les kilomètres, trois rampes de lancement pour les chars sont aménagées à flanc de digue. D'autres routes filent à travers champs, encombrées de camions lourds et de blindés. Sur un terrain pelé, des recrues effectuent le parcours du combattant. Il fait au moins 55° au soleil.

La cité mutilée

Nous croisons une importante colonne de porte-chars chargés de tanks lourds (40 tonnes) soviétiques T 62 et T 72 vert et sable. Les T 62 sont reconnaissables à quatre points : une tourelle en « goutte d'eau », des arceaux latéraux très arrondis servant à maintenir les paquets de l'équipage et les filets de camouflage, leurs roues chenillées (cinq galets de roulement) et un canon de 115 mm lisse. Le T 72 a une tourelle plus carrée, un frein de bouche au canon saillant percé de trous, des chenilles tendues à six roues.

Les contrôles routiers se multiplient. Fouille des voitures, vérification des laissez-passer. Bassorah, patrie du célèbre Simbad le marin, deuxième ville de l'Irak, un million d'habitants, est une cité très étendue. Des centaines d'immeubles en ciment gris, géométriques, alignés comme des régiments sont en construction pour reloger les résidents sinistrés du centre.

Je n'y étais pas venu depuis dix ans. J'avais le souvenir d'une cité florissante, traversée de canaux tranquilles où naviguaient de belles barques à voile à poupe recourbée et des couffas, grosses corbeilles de roseaux à fond plat, enduites de goudron, manœuvrées à la perche par d'habiles piroguiers. Entourée de jardins, de millions de palmiers, Bassorah était alors une ville de plaisance et le plus grand port du Golfe. Des tankers accostaient chaque jour. Des usines nombreuses témoignaient de la vitalité du pays.

Je retrouve une cité en ruines, des maisons écrasées, émiettées, des carcasses de voitures broyées par l'artillerie iranienne. Une ville hérissée de barbelés, jonchée de gravats, terreuse. Pas une habitation n'a été épargnée. Les monuments sont écornés, les belles villas éventrées, les arbres mutilés, hachés par les éclats. Depuis neuf mois, les canons lourds de Khomeiny pilonnent la ville. Une moyenne de 400 obus par nuit. Le centre s'est vidé de plus de 200 000 habitants. Le commerce a chuté. Il y a pénurie de cigarettes. Le port pétrolier est bloqué depuis le début de la guerre. Cerné de blockhaus et de mitrailleuses, il présente un aspect désolé et lugubre. Deux pétroliers à l'ancre attendent, rongés par la rouille et sept ans d'immobilité, un impossible départ. Un troisième pointe la moitié de sa quille et ses hélices hors de l'eau.

Un pont de bateaux du génie est en place pour une improbable traversée. L'hôtel Sheraton, avec ses balcons de bois et sa façade fracassée, n'est plus qu'un décor de luxe inutile et dévasté au milieu des bougainvilliers roses et blancs. L'hôtel Hamdan, où sont logés

les rares étrangers, sérieusement endommagé, matelassé de sacs de sable, air conditionné hors d'usage, est le dernier établissement ouvert. Tous les autres hôtels ont été détruits. Les mosquées n'ont pas non plus été épargnées. La nuit dernière, il est tombé 300 obus.

Dans son palais-forteresse inachevé, le gouverneur de la ville, Anouar Saïd, un colosse adipeux et moustachu, est un homme courageux, avare de confidences. Il parle de Bassorah comme si elle était encore en plein essor : « Patrie des poètes, des mathématiciens, des philosophes... des mosquées et des bibliothèques renommées... des touristes de Qurna où la légende situe les jardins de l'Eden et le plus vieil arbre du monde, l'arbre d'Adam. »

La réalité est différente. La ville retranchée n'est qu'un formidable périmètre fortifié. Chaque famille a perdu au moins un être cher. Sur les lignes de front, Anouar Saïd se montre évasif. Les positions sont échelonnées, selon lui, de 140 à 35 kilomètres... D'où tirent les Iraniens alors ? « Ils utilisent un nouveau canon soviétique de 185 mm et 37 kilomètres de portée : (sic). L'ennui c'est qu'aucun canon de ce calibre n'est en service, y compris en URSS. Les Iraniens pilonnent au 152 mm tracté et à l'obusier de 203 mm. Portée maximum : 17,5 kilomètres. Des obus pesant 43 et 102 kilos ; les impacts du 203 à forte charge explosive (80 kg) s'enfoncent à 2 ou 3 mètres dans le sol et gerbent en hauteur comme des bombes d'avion.

Sur le front sud, dans les marais, les Iraniens sont à moins de 15 km de la ville. Ils tiennent solidement l'île de Fao, posée comme une mine au débouché du Chatt. C'est là qu'ils ont installé des batteries de Silk-

worm (vers à soie) les missiles chinois qui ont frappé le Koweït.

Ces missiles ne sont pas du dernier cri. Leur technologie dérivée du missile soviétique STYX a une décennie de retard sur Exocet. Mais ils peuvent être dangereux pour les super-tankers et les objectifs à terre. Portée à 95 kilomètres, charge explosive équivalente à 500 kg de TNT — trois fois la puissance de l'Exocet. La Chine a vendu, depuis 1985, plus de 2 milliards de dollars d'armes à l'Iran Des chars T. 59, des fusils d'assaut, des chasseurs F6 et J6 (version chinoise MIG 19 et 21 soviétiques)

Des grenades vivantes

Il est tombé 1 500 obus sur Bassorah en soixante-douze heures dont 300 la nuit dernière qui ont fait 21 morts et 62 blessés. A l'hôpital, les chambres sont remplies d'enfants mutilés au regard sombre, surpris par la violence du choc. Les femmes de Bassorah se dépensent sans compter. Infirmières bénévoles, brancardières, secouristes, elles sont partout, calmes précises et silencieuses.

Et la guerre se poursuit. Un million de morts dans les deux camps. Combien pour l'Irak ? Inutile de poser la question. Secret militaire.

Ce qui frappe le visiteur, c'est la capacité extraordinaire de survie de la population. Elle s'accroche à ses ruines qu'elle revoit jour après jour. Les souks sont ravitaillés. L'électricité fonctionne. L'eau ne manque jamais au confluent des deux fleuves. Les usines, le grand complexe pétrochimique, protégés par des herses de DCA et de missiles continuent de tourner.

Le capitaine Hassoune, 31 ans, officier de commando traîne aux abords de l'hôpital. Il a perdu un bras en février dernier et ne combat plus : son unité a été engagée durant les six dernières années sur les trois des quatre fronts de la guerre : Sulamaniya, Mahran et Bassorah. Trois points chauds, échelonnés sur une ligne de 1 000 kilomètres jusqu'au pays kurde

« Le moment le plus dur ? »
« Les combats des marais où les iraniens ont perdu 100 000 hommes. Le fanatisme des « volontaires du Martyr », ces enfants de douze ans au front ceint d'un bandeau rouge, couleur symbolique de la vie offerte à Dieu. Ceinturés de pains d'explosifs, ils faisaient sauter les champs de mines. Ils explosaient par centaines, relevé par des milliers d'autres. Nos mitrailleuses étaient brûlantes à force de tirer quand nous les touchions, ils sautaient à l'impact comme d'épouvantables grenades géantes. »

Le lieutenant Gamal a près de trente ans. Avant son affectation sur la base 32, dans la région de Nassiriya, dans le Sud, il était stationné dans la zone névralgique de Kirkhouk, couverte par deux escadrons de MIG 21 de la défense aérienne. Après un stage de plusieurs mois en France, il pilote un Mirage F1. Son plus beau coup : L'attaque du nouveau terminal pétrolier de Kharg le premier jeudi d'octobre 85. « Une frappe chirurgicale haut de gamme », commente-t-il en souriant. « D'abord des missiles Armat anti-radars pour aveugler les radars anti-aériens, accompagnés d'un tir de missiles AS 30 laser contre les batteries américaines Hawk et soviétiques Shilka. Lancé d'une dizaine de kilomètres l'AS 30 a une précision finale de moins de 1 mètre. Tous les objectifs ont été atteints et nous n'avons enregistré aucune perte. » Mais ces missiles ultramodernes, coûtent cher. Les livraisons restent limitées et Téhéran a augmenté les défenses de ses terminaux pétroliers.

Interrogé sur l'utilisation massive des armes chimiques qui, seules, auraient réussi à stopper les offensives ennemies d'envergure, il répond qu'il n'a jamais participé à ce type d'opérations. Il préfère attribuer l'échec des offensives à l'incompétence des chefs iraniens. « Ils avaient décidé de faire couvrir les vagues d'assaut de leurs troupes par les forces de défense aériennes en les poussant en première ligne. Ce qui a permis à notre aviation de frapper leurs arrières, privés de protection et de couper l'approvisionnement de la bataille. »

Depuis des mois, l'aviation irakienne multiplie les raids contre les objectifs économiques et industriels de l'Iran. Raffineries, usines, sucreries, dépôts ferroviaires, terminaux pétroliers, bombardements des tankers étrangers chargés de brûler l'Iran. Les exportations de pétrole ont chuté la semaine dernière de 60 %.

Dieu

et les gros bataillons

Saddam Hussein joue très serré, Détente avec la Lybie, pour parler avec Damas, les pays arabes dans leur majorité « appréhenderaient mieux le danger représenté par l'Iran ».

Sur le terrain, aucune action militaire ne peut mettre fin au conflit. Téhéran, incapable d'une manœuvre d'envergure, s'enlise dans une guerre d'infanterie archange et meurtrière patrouillant dans les tranchées et les marécages.

L'Irak, qui possède l'armée la mieux équipée du monde arabe, et maîtrise la technologie des armes les plus avancées, n'a pas réussi à coordonner l'action de ses blindés et de ses forces aériennes pour remporter un succès déterminant. Il utilise son aviation par raids fragmentés, en escadrons, au lieu de déclencher une attaque massive de toute son aviation en balayant l'Iran de ses cinq cents avions. Et se trouve ainsi réduit à une guerre défensive sans objectif précis.

Le général égyptien Talat Ahmed Mosalam, combattant confirmé de la guerre du Kippour et stratège réputé du monde arabe, croit néanmoins à la possibilité d'un arrêt temporaire des hostilités.

« La guerre coûte très cher aux deux camps. La stratégie de guerre économique employée par Bagdad a durement ébranlé l'Iran. Bassorah est un trop gros morceau à avaler. En revanche, Téhéran s'efforce de peser sur les alliés du Golfe pour les conduire à lâcher l'Irak. Le Koweït est à la portée de ses armes. L'Iran peut aussi refuser la résolution de l'ONU. S'il en accepte le principe, il peut trainer pour appliquer le cessez-le-feu, en attendant le retrait des navires occidentaux pour recommencer à pomper librement son pétrole.

» De toute façon, l'arrêt des combats ne sera que provisoire pour Téhéran. Deux ans ou plus pour reconstruire ses forces, importer du matériel et relancer le conflit. Pour Khomeiny et ses ayatollahs, l'équation est simple. L'Iran compte cinquante millions de sujets, l'Irak quinze millions d'habitants. Les gros bataillons et le dieu des Chiites sont avec lui. »

De soldat à soldat... un combattant irakien donne à boire à un prisonnier iranien.

Chief des armées, maître de la politique et de la guerre, Saddam Hussein est présent partout. (Photographie REUTERS.)

Saddam Hussein : « président, militant et penseur »

L'Irak est entré dans sa huitième année de guerre. Les mesures de sécurité sont draconiennes. L'aéroport de Bagdad, énorme ellipse de béton, d'acier brossé et de marbre, est quadrillé par des policiers en tenue de combat, revolver au côté, kalashnikov dans la saignée du bras et des spéciaux, au visage dur, saharienne grise bosselée par le holster. Caméra au plafond, inspection méticuleuse des bagages et fouille au corps.

Dehors, la nuit happe le visiteur dans une chaleur étouffante de bain maure.

Bagdad est une ville immense : mille kilomètres carrés de superficie. De la pittoresque et très ancienne cité des califes, il reste peu de chose. Depuis le boom de l'or noir, une autre ville est née : géométrique, traversée d'autoroutes, jalonnée de ministères et d'universités, de palais monumentaux. Les rues sont éclairées par une double rangée de globes oranges ou bleus. Pas de black-out, pas de couvre-feu. La maîtrise du ciel exercée par l'aviation irakienne est totale. Mais où est la guerre ?

La guerre, c'est le maréchal Saddam Hussein, « leader, président, militant et penseur » qui la dirige. Un homme au physique impressionnant, grand, carré, le cheveu dru, le sourire féroce sous une épaisse moustache noire. Son portrait est partout, à chaque carrefour, dans le hall des hôtels, les restaurants, les échoppes du bazar. En photo, peint à la main, affiché, en treillis et baret de commando, keffiyeh rouge et blanc ou cravate grise et costume. Il monopolise la télévision, la radio et chaque jour la « Une » des cinq journaux.

Tout le quartier de son palais-bunker est étroitement contrôlé par des hommes des forces spéciales en baret amarante. Le long du fleuve, des batteries anti-aériennes sont pointées vers le ciel. Les visiteurs, ministres, généraux, journalistes, ressortissants étrangers ou irakiens qui entrent dans l'ancienne fortifiée du palais sont passés au crible. Ils doivent vider leur poche. Ni stylo, ni bloc-notes, ni briquet, pas de caméra, pour approcher le président.

Mais tout est noté et immédiatement remplacé à l'intérieur : tabac, pellicule, appareils, gadgets de la même marque. Saddam Hussein est sans conteste le chef d'État le mieux protégé du monde. Il est vrai que les terroristes iraniens « volontaires du martyr » méritent d'être pris au sérieux.

Et puis tout repose ici sur la personne du président, guide unique, modèle et chef incontesté. Le mimétisme s'étend à l'Irak entier. Militaires, fonctionnaires, ouvriers, tous les hommes ont le « look » Saddam Hussein : mêmes cheveux courts et lustrés, même moustache, même coupe d'uniforme ou de costume. Dernière innovation : tous les citoyens doivent perdre du poids, faire du sport, avoir une ligne élégante, comme le président qui a perdu dix kilos... pour mieux contribuer à l'effort de guerre. Ceux qui se refusent à maigrir sont démis de leurs fonctions et leur salaire réduit d'un tiers. Le ventre plat est devenu obligatoire.

P. D.

AGENCE FRANCE PRESSE 18.09.1987

Iran-Irak-Kurdes

Bagdad vient d'utiliser des armes chimiques au Kurdistan irakien, selon Téhéran

PARIS, 18 sept (AFP) - L'armée de Bagdad a utilisé à plusieurs reprises jeudi et vendredi des armes chimiques pour bombarder la région de Kani Masi, au nord de l'Irak, faisant de "nombreuses victimes parmi les musulmans kurdes", a annoncé Radio-Téhéran captée à Paris.

Le nombre exact des personnes tuées ou blessées par ces bombardements n'est pas encore connu.

L'Irak, a estimé Radio-Téhéran, tente ainsi de "compenser" les défaites subies par ses forces durant l'opération Zafar, lancée dans la province de Dihok, qui a permis aux opposants kurdes irakiens de prendre récemment le contrôle de la localité de Kani Masi, à proximité de la frontière turque et à plus d'une centaine de kilomètres à l'est de l'Iran.

AGENCE FRANCE PRESSE 22.09.1987

Turquie-France-Justice lead

Un Français incarcéré depuis trois mois en Turquie pour "propagande séparatiste"

DIYARBAKIR (Turquie), 22 sept (AFP) - Un Français de 30 ans, Michel Caraminot, arrêté le 16 juin à Sanliurfa (sud-est de la Turquie) et accusé de propagande "visant à affaiblir les sentiments nationaux", a comparu mardi matin devant la Cour de sûreté de l'état de Diyarbakir.

Il risque de 5 à 10 ans de prison.

L'un des juges ne s'étant pas présenté, pour raison médicale, l'affaire a été reportée au 5 octobre et l'accusé a regagné la prison civile de Diyarbakir où il est détenu depuis trois mois.

Au moment de son arrestation, Michel Caraminot accompagnait en tant que guide-conférencier un groupe de touristes français pour le compte de l'agence de voyages française "Clio - Les Amis de l'Histoire", a indiqué le vice-président de l'agence Jean-Pierre Respaut, interrogé à Paris.

Selon l'accompagnateur turc qui l'a dénoncé, et avec lequel il entretenait de très mauvais rapports depuis le début du voyage, selon le directeur turc de l'agence de tourisme, Michel Caraminot aurait attribué à des architectes arméniens certains monuments, au demeurant explicitement désignés comme tels dans les brochures officielles du ministère turc du Tourisme.

Michel Caraminot aurait également prôné la création d'un Etat kurde indépendant, accusation qui n'est pas reprise dans la dernière déposition et que son avocat juge "en contradiction sur de nombreux points avec les deux premières". Au cours de la fouille effectuée au moment de l'arrestation, un livre édité par Maspero sur "les Kurdes et le Kurdistan" a été saisi et versé au dossier.

Il aurait enfin mis en garde les touristes contre la consommation de salades et de yoghourt en prétendant qu'il y avait une "épidémie de choléra".

Le procès, qui devait débiter le 28 juillet, avait été reporté une première fois au 25 août, des membres du groupe --un médecin et un militaire-- venus témoigner ayant contredit l'accusation sur plusieurs points.

Le tribunal avait alors demandé un complément d'information qui devait être fourni mardi 22 septembre.

23.09.1987

Raid kurde contre un village turc

Onze civils, dont six enfants, ont été tués lundi par des indépendantistes kurdes lors d'un raid lancé contre un village du sud-est de la Turquie, non loin des frontières irakienne et syrienne. Les rebelles, armés de mitrailleuses, de lance-roquettes et de grenades, ont attaqué dans la soirée le petit village de Ciftekevâk, dans cette même province du Siirt où vingt-cinq civils avaient été abattus le 19 août dernier au cours d'une opération similaire. Dans le même temps, des guérilleros kurdes ont tué un villageois et blessé

deux autres à Aktoprak, dans la province voisine de Bingol.

Ces deux attaques coïncident avec l'arrivée du président turc, Kenan Evren, lundi, dans cette région d'Anatolie orientale, à majorité kurde. Les guérilleros du Parti des travailleurs du Kurdistan (PKK, marxiste-léniniste) réclament un Etat indépendant pour les quelque 20 millions de Kurdes disséminés en Turquie, en Iran, en Irak, en Syrie et en URSS.

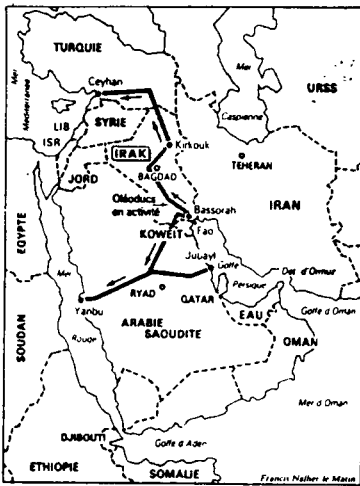
Selon un bilan non officiel, plus de 1 000 personnes, dont 400 civils, ont

trouvé la mort depuis le début des opérations armées de la guérilla kurde en août 1984. Le 19 juillet dernier, le gouvernement de Turgut Ozal avait levé la loi martiale dans les huit provinces d'Anatolie orientale et instauré l'état d'urgence. Un nouveau gouverneur civil doté de pouvoirs d'exception avait été dès lors chargé de coordonner la lutte antiguérilla.

AFP, Reuter

Bagdad signe un contrat de 1,5 milliard de dollars pour la construction d'un oléoduc

L'Irak assure ses exportations de pétrole

Le réseau d'oléoducs irakien. Le contrat qui vient d'être signé prévoit la construction d'un nouveau recordement de Bassorah au « Petroline » saoudite.

L'Irak vient de signer un contrat capital pour son indépendance économique.

Le nouvel oléoduc, d'une valeur totale de 1,5 milliard de dollars, qui acheminera son pétrole à travers l'Arabie saoudite vers la mer Rouge, lui permettra de retrouver ses capacités d'exportation de pétrole d'avant la guerre avec l'Irah.

La tenacité de Bagdad se confirme aujourd'hui avec la signature d'un contrat d'un milliard et demi de dollars entre le ministère du Pétrole irakien et un consortium regroupant les français Spie-Capag, Saipem, Snam-Progetti, Ital-Sider et Mitsubishi pour la construction d'un oléoduc de 740 kilomètres qui lui permettra d'exporter une grande partie de son pétrole à travers l'Arabie

saoudite vers la mer Rouge. La filiale de Spie-Batignolles assurera, pour la part française évaluée à 100 millions de dollars, le montage d'une station de pompage et la construction du pipe-line en association avec l'italien Saipem. A l'issue des travaux qui doivent durer deux ans, l'Irak jouira d'une situation privilégiée puisqu'il retrouvera toutes ses capacités exportatrices antérieures au 20 septembre 1980, date du début de la guerre avec l'Iran.

1,5 MILLION DE BARILS/JOUR

A cette époque, en effet, l'Irak produisait 3,5 millions de barils de pétrole par jour et en exportait 3,250 millions au départ de ses terminaux situés au nord du Golfe dans la presqu'île de Fao. Du jour au lendemain, les bombardements iraniens l'avaient contraint à se réorganiser pour mettre en place de nouveaux achemine-

ments. C'est alors qu'il décide de remettre en service un pipe-line qui relie les champs pétrolifères du Kurdistan irakien et notamment Kirkûk, au port de Ceyhan, sur la côte turque qui transportera d'abord 750 000, puis 1 million, aujourd'hui 1,5 million de barils par jour. L'Irak ouvre même en août 1986 une deuxième conduite pour 500 000 barils supplémentaires, qui « double » ce pipe-line vers Ceyhan. Dans les mêmes temps, le président syrien Assad, ferme un autre pipe-line qui aboutissait à la fois sur les côtes syrienne et libanaise. Du coup l'Irak, qui doit à tout prix augmenter sa capacité exportatrice, fait réaliser en Arabie saoudite un premier pipe-line d'une capacité de 500 000 barils, par Spie Capag et Saipem (contrat de 120 millions de dollars), qui raccorde ses gisements méridionaux au transsaoudien « Petroline » et relie d'est en ouest Jubayl sur le Golfe à Yanbu sur

la mer Rouge. Le contrat signé dimanche dernier porte sur un nouveau bras de direction de l'Arabie saoudite d'une capacité d'environ 700 000 barils/jours lui aussi connecté au « Petroline ».

Une fois réalisé, cet oléoduc portera bien à 3,2 millions de barils par jour la capacité (2 millions via la Turquie; 1,2 via l'Arabie saoudite) à l'export de l'Irak. Ce pays aura reconquis son indépendance par rapport au Golfe, indépendance dont ne disposent ni le Koweït ni les Emirats du Qatar ou d'Oman, ni même l'Arabie saoudite. Quant à l'Iran, c'est animée du même souci d'autonomie à l'exportation qu'elle cherche à prendre elle aussi des mesures de survie en transformant en oléoduc un gazoduc reliant les champs d'hydrocarbures à un port de la mer Noire ou en construisant un oléoduc vers la mer d'Oman.

ANNICK COLYBES

TURQUIE ORIENTALE

Un guide français jugé par la Cour de sûreté de l'Etat

Dénoncé par un accompagnateur turc, Michel Caraminot est accusé de « propagande » pro-kurde et pro-arménienne.

Trois touristes témoignent en sa faveur et dénoncent un règlement de comptes.

Un guide français, Michel Caraminot, 30 ans, est détenu dans la prison de Diyarbakir (Turquie orientale) depuis le 17 juin. Accusé par un accompagnateur turc d'avoir mené à plusieurs reprises « une propagande » pro-kurde et pro-arménienne à l'égard d'un groupe de touristes français, il est jugé en ce moment par une Cour de sûreté de l'Etat qui a visiblement décidé de prendre son temps.

L'« affaire » repose sur les seules accusations de l'accompagnateur, Nihat Vehbi Guldogan. Celui-ci avait en charge l'organisation matérielle du voyage de l'association Clio, les Amis de l'Histoire. Les dix-huit participants français sont formels. Ils l'ont consigné par écrit: pendant les dix premiers jours, les conflits entre le guide français et son homologue turc se sont multipliés. Le premier reprochant au second quelques insuffisances dans l'intendance. Le clash surviendra le 17 juin: plusieurs cas de choléra sont déclarés dans la région d'Urfa, une ville-étape.

En accord avec un médecin du groupe, Michel Caraminot donne la consigne au guide turc: « Aucune crudité au prochain repas. Nous ne voulons que des plats cuits. » Apéritif. Tout le monde se met à table. Echanges de regards: le serveur arrive, portant un plateau de salades et de fruits. Selon les témoins, l'engueulade est sérieuse.

Le soir même, à minuit, l'hôtel est encerclé par les policiers. Les membres du groupe sont rassemblés dans une salle. Surveillés toute la nuit. Michel Caraminot, lui, est emmené au commissariat. Il apprend avec stupeur les motifs de son arrestation. « Michel Caraminot est un sympathisant et un propagandiste conscient et conditionné des Kurdes et des Arméniens », lit-on dans la déposition du guide turc. Celui-ci a cru bon d'en faire une deuxième plus musclée le lendemain, la première étant en effet spontanément confuse: Nihat Guldogan avait confondu au passage les mots « Aran éens » et « Arméniens ».

La Cour de sûreté de l'Etat a la particularité de mener l'instruction pendant l'audience, au rythme d'une journée par mois. Le 25 août dernier, trois touristes français ont accepté de refaire le voyage pour témoigner de l'innocence de Michel Caraminot. « A aucun moment Michel ne nous a parlé d'une quelconque oppression des Kurdes ou des Arméniens. Bien au contraire, il se gardait bien d'évoquer l'histoire de cette région après le moyen-âge. Moi-même professeur d'histoire, je m'en étonnais. Mais tous, nous savions qu'il fallait être très prudents », explique Annie Gauvin, l'une des touristes. Les autres membres du groupe ont, quant à eux, témoigné par écrit que Michel Caraminot s'en était tenu aux strictes limites archéologiques et qu'à leurs yeux, il s'agissait plutôt d'un règlement de comptes entre les deux guides. Lors de l'audience du 25 août, le procureur de la République, lui-même, Mehmet Tevfik Yavuzer, avait demandé « de mettre en liberté l'accusé car, vu les preuves existantes, sa détention serait injuste ».

La Cour de sûreté de l'Etat ne l'a pas entendu de cette oreille. Incarcéré depuis le 17 juin, le ressortissant français devait comparaître une nouvelle fois hier. L'élément nouveau: l'examen par la cour du contre-interrogatoire du guide accusateur. Celui-ci avait enfin répondu présent au bout de la quatrième convocation. Mais hier on a reporté l'audience.

Dominique Le GUILLEDOUX

LE CALVAIRE DU GUIDE

Michel Caraminot a été arrêté, il y a trois mois, sous la fausse accusation de « propagande pro-arménienne et pro-kurde »

UN jeune Français, Michel Caraminot, trente ans, guide de tourisme, est détenu depuis plus de trois mois en Turquie dans la prison militaire de Diyar Bakir. Il est inculpé de « propagande visant à porter atteinte à l'unité nationale », ce qui dans un pays vivant toujours sous régime dictatorial, risque de lui valoir cinq à dix ans de prison. Pourtant, le dossier est vide, l'affaire a été entièrement fabriquée, comme l'ont montré hier devant la presse les responsables de l'association touristique CLIO qui emploie Michel Caraminot.

C'est dans la nuit du 17 au 18 juin, alors qu'il encadrait un groupe de touristes français dans la Turquie orientale, que le guide-conférencier est appréhendé par la police dans la ville d'Urfa. Au départ, les raisons sont floues. Elles ne tardent pas à se préciser. Michel Caraminot est accusé par l'accompagnateur turc du même voyage d'avoir fait de la propagande pro-arménienne et pro-kurde. Deux sujets de grande sensibilité, on le sait, pour le pouvoir d'Ankara : il refuse de reconnaître le génocide arménien de 1915 et il nie les droits, l'identité même du peuple du Kurdistan. Aussitôt alerté, le président de l'association CLIO croit d'abord à un malentendu dont le règlement, pense-t-il, doit intervenir en quelques heures. Lorsque le motif d'inculpation est connu, l'affaire prend des proportions

qui surprennent tout le monde. Sur la demande expresse du père du détenu qui pensait ainsi faciliter une solution, elle avait été jusqu'alors entourée d'une grande discrétion.

L'association et le père jugent maintenant que l'opinion doit être informée. A l'origine se trouve, selon toute évidence, un désaccord entre le guide français et l'accompagnateur turc sur la conception du voyage. Le premier accordant la priorité au contenu culturel, le second étant plus préoccupé par les visites des marchands de tapis et souvenirs, à la vente desquels les accompagnateurs sont intéressés... Le guide turc a semblé-t-il tenté de régler le différend en l'accusant d'avoir défendu publiquement devant les touristes les questions arméniennes et kurdes. En réalité, l'accusateur a délibérément confondu « explications historiques et prise de position politique ».

Michel Caraminot « n'a rien dit de plus que ce qu'il y a dans tout guide bleu en vente libre à Ankara ou Istanbul », souligne le président de CLIO.

Le dossier est aussi vide que cela. Pourquoi, alors, la presse turque en a-t-elle fait dès les premiers jours sa « Une », présentant le guide français comme « un séparatiste d'origine arménienne » ? Le contexte politique de cette période fournit sans doute l'explication : le 18 juin, le Parlement européen venait de voter une résolution reconnaissant le

génocide arménien. Le sujet est tabou pour les maîtres d'Ankara. Michel Caraminot fait-il l'objet de leur vengeance ?

Initialement prévu pour la fin juillet, le procès a d'abord été remis au 25 août, puis renvoyé au 22 septembre et maintenant au 5 octobre. Le jeune détenu a pu recevoir la visite de son père, d'un représentant de l'ambassade de France à Ankara et d'un envoyé de son employeur qui se déclare « totalement solidaire », du guide conférencier dont il souligne la « grande qualité ». Le procureur de Diyar Bakir, lui-même, aurait reconnu le vide du dossier. Alors, pourquoi prolonger la détention de Michel Caraminot jusqu'à lui donner toutes les apparences d'une nouvelle affaire de prise d'otages.

Yves Houssou

TURQUIE : victime de la bureaucratie judiciaire

Le guide français Michel Caraminot est menacé de cinq à dix ans de prison

La Cour de sûreté de l'Etat de Diyarbakir a reporté au 5 octobre prochain l'ouverture du procès de M. Michel Caraminot, un guide de tourisme français de trente ans arrêté le 18 juin dernier alors qu'il accompagnait un groupe de touristes français pour le compte de l'agence Clio. Prévue pour le mardi 22 septembre, la première audience n'a pas eu lieu faute d'un

juge militaire « excusé pour raison médicale ». Accusé par un accompagnateur turc d'avoir un peu trop flâté la culture arménienne dans ses commentaires sur les monuments du Sud-Est turc, M. Michel Caraminot a été inculpé de « propagande visant à affaiblir les sentiments nationaux » et risque de cinq à dix ans de prison.

Les accusations du guide turc se résument à peu de chose : M. Michel Caraminot aurait donné des explications sur la région à partir du livre des Editions Maspéro sur *Les Kurdes et le Kurdistan*, plus tard saisi dans ses bagages. S'inspirant du Guide bleu, des brochures touristiques officielles turques, et, pour ne citer qu'eux, des deux suppléments récents du quotidien *Cumhuriyet*, il aurait attribué les églises de la région, chefs-d'œuvre universellement connus de l'architecture arménienne, comme Ani et Akdamar... à des architectes arméniens. Il en aurait tiré des arguments en faveur du séparatisme arménien et kurde.

Dans l'atmosphère exacerbée qui a suivi la déclaration du Parlement européen sur le « génocide armé-

nien », un procureur zélé inculte M. Caraminot sur la seule base des dépositions de son accusateur. Le jour du massacre de trente civils à Pinarçik par des terroristes du Parti des travailleurs du Kurdistan (PKK), est annoncée dans la presse l'arrestation d'un « séparatiste français d'origine arménienne » (sic). L'engrenage de la bureaucratie judiciaire se met alors en marche publiquement, rendant délicates les interventions, nombreuses, des autorités françaises. L'affaire est du ressort de la Cour de sûreté de l'Etat, une juridiction prévue par la Constitution de 1982, mais souvent dans l'incapacité de se réunir, surtout dans le Sud-Est, faute de juges militaires de première classe acceptant de se déplacer.

TURQUIE : UN JEUNE FRANÇAIS RISQUE CINQ A SIX ANS DE PRISON

Marcel Caraminot, père du guide français détenu en Turquie depuis trois mois pour « propagande visant à affaiblir les sentiments nationaux », a déclaré mercredi que l'accusateur de son fils, un accompagnateur turc, avait dans sa dernière déposition fait des déclarations en contradiction totale avec sa première déposition. « L'accompagnateur comprenait si mal les explications données par mon fils, a expliqué Marcel Caraminot de retour de Turquie, qu'il confondait architecture araméenne et architecture arménienne. » Les autorités turques accusent Michel Caraminot, trente ans, de propagande en faveur des « séparatistes » arméniens et kurdes, sur la foi d'un témoignage qui « n'a pas été déterminé par des respectables motivations patriotiques mais par de mesquines préoccupations matérielles », a affirmé son père. Michel Caraminot, guide-conférencier employé par l'agence « Clio-les Amis de l'histoire », risque cinq ans à six ans de prison. La prochaine audience du procès aura lieu le 5 octobre.

Dans un communiqué, le comité de défense de la cause arménienne estime qu'« un pays où le simple fait d'énoncer une vérité archéologique peut conduire en prison n'est en aucun cas digne d'intégrer les rangs de la CEE, ainsi que la Turquie le réclame ».

FRANÇAIS DETENU EN TURQUIE : INTERVENTION D'UN DEPUTE COMMUNISTE

Robert Montdargent, député communiste du Val-d'Oise, a attiré l'attention du ministre des Affaires étrangères sur l'emprisonnement en Turquie, depuis plus de trois mois, d'un jeune guide-conférencier français, Michel Caraminot, sous l'accusation de « propagande pro-arménienne et pro-kurde ». « Cette affaire montée de toutes pièces, qui illustre une fois de plus les méthodes autoritaires du régime d'Ankara, dernière dictature d'Europe que certains voudraient faire entrer dans la CEE, apparaît comme une réplique de sa part au vote par la France de la résolution du Parlement européen reconnaissant le génocide arménien », observe Robert Montdargent. « La France doit faire connaître à Ankara sa plus vive réprobation à l'égard d'une pratique qui s'apparente à la prise d'otages et prendre à l'égard de la Turquie toutes les mesures de rétorsion qui s'imposent dans ces circonstances jusqu'à la libération de Michel Caraminot », conclut le député communiste en demandant au ministre « s'il entend agir en ce sens ».

Un étonnant décalage

Après le premier report d'audience, le 28 juillet, le tribunal a entendu le 25 août le témoignage de membres du groupe : ils ont infirmé l'accusation de propos séparatistes.

De nombreuses personnalités, soucieuses du renom de la Turquie qui vient de demander son adhésion à la CEE, dénoncent l'absurdité de la situation.

Cette affaire, comme quantités d'autres en instance et concernant des Turcs, illustre le décalage entre les textes juridiques et le processus de démocratisation en cours. Elle est d'autant plus incompréhensible que tout lecteur peut y trouver depuis un an, sur le problème kurde, voire la question arménienne, des éléments de réflexion infiniment plus subversifs que les propos attribués au jeune Français.

MICHEL FARRÈRE.

DIYARBAKIR

de notre correspondant

Dès le départ, il y a peu d'atomes crochus entre, d'un côté, l'étudiant français féru d'archéologie au point d'en faire un sacerdoce ; de l'autre, l'accompagnateur turc, inquiet de toute allusion au passé disputé des régions ouvertes à des touristes français qui avaient, selon sa déposition, « des sympathies pour les Arméniens ». L'opposition du guide français à tout écourttement des visites historiques controversées au profit de séjours prolongés chez des marchands de tapis, au demeurant généreux pour les accompagnateurs, a probablement hâté le drame.

Joan Wucher King argues that the problem of the Kurds will outlive the Gulf War Kurdish rebels challenge both Iraq and Iran

THE KURDISH factor in the Iran-Iraq war has been overshadowed by fighting in the Gulf and on land. But the Kurds through their problems have had an impact on countries in the region with interests in this war. Even peace is unlikely to bring a solution.

In August, Iranian forces began a new penetration of border areas held by Iraqi Kurdish rebels armed and supported by Tehran. Towards the end of the month, the Turkish authorities detained 95 Iranian Revolutionary Guards who had crossed into Turkey on the way to joining Kurdish guerrillas in northern Iraq.

Co-operation between the Iranian military and Iraqi Kurdish rebels has been one of Tehran's strategic successes in the land war with Iraq. The long-term implications of this strategy are less clear, however, for the region and its estimated 20m Kurds.

Since the beginning of the war, Iran and Iraq have supported each other's Kurdish rebels, reactivating a game of political football which unsettled the internal situation in both countries before 1975. In that year, weary of the activities of its Kurdish rebels, Iraq signed the Algiers Accord with the Shah of Iran.

To secure the Accord, the

Shah agreed to stop aiding Iraqi Kurds in exchange for Baghdad's recognition of Iranian claims to the Shatt al-Arab waterway. In Baghdad's view, this was a concession forced on them by the Shah's manipulation, with Western help, of the Kurdish situation.

The Accord brought Iraq five years of relative peace in the Kurdish areas. The main Kurdish party, the Kurdish Democratic Party (KDP) split and a period of competition between Kurdish factions handicapped their movement.

Soon after the war began in 1980, the alliance between Iran and Iraqi Kurds was reactivated. Iran's hold on Iraqi Kurdish territory since then has been effected with the help of the two main Kurdish groups, the KDPF under Masoud Barzani and the Patriotic Union of Kurdistan (PUK), led by Jela Talabani.

Iraq has not enjoyed parallel success with Iran's Kurds. It backed them more sporadically and cautiously before 1975, and its efforts since 1980 have been hampered by the military weakness of the Kurdish movement in Iran. In the war of the Kurds, Iran is showing a distinct edge.

Baghdad soon faced difficulties in containing a military posture against Iran in the east. In 1983, it allowed Turkish troops to cross into northern

Iraq, ostensibly in "hot pursuit" of Turkish Kurdish rebels who have bases there. However, Iraqi Kurds speak of a more general level of Turkish military activity against their own forces.

Turkey itself has a serious Kurdish problem. There have been two massacres of civilians in Turkey this summer by units of the Kurdish Workers' Party (PKK), an extreme left-wing Kurdish group. Ankara suspects the PKK may have bases in Syria as well as Iraq, and has made its feelings known to Damascus.

At the same time, Turkey's efforts to control rebel activity originating in Iraq has been complicated by Ankara's desire to maintain a position of strict neutrality in the Iran-Iraq war. It has assured Tehran that its actions in Iraq are not aimed at relieving the military pressure on Baghdad, and that political and military activity by Iranian Kurdish exiles in Turkey is strictly forbidden. Despite these assurances, Tehran remains sceptical of Turkey's intentions.

There has been a steady increase in Kurdish operations in Iraq since the collapse of autonomy talks between the government and the PUK three years ago, including assaults on military bases and supply lines, and an attack on the oil facilities at Kirkuk which lie in the heartland of Kurdish Iraq.

Baghdad has responded with a resettlement campaign aimed at bringing large numbers of Kurdish civilians into government-controlled areas. This has proved to be a profoundly unpopular policy. Kurdish spokesmen say there are now some 16,000 Kurds in Iraqi jails, and speak of the widespread use of chemical warfare by Baghdad.

Last July, all five Iraqi Kurdish parties united in a front organisation which will press for a Kurdish state confederated with a future democratically-elected Iraqi government. In so far as their immediate and prime focus is the removal of President Saddam Hussein from power, the front shares a complete identity of purpose with Iran.

In the land war, Iran is hoping to use Iraqi Kurds to build on the advances made earlier this year, and spread outwards from its footholds in the mountain regions. Iraqi Kurds provide the Iranians with intelligence and scouts, but would prefer the Iranians to concentrate their advances in areas beyond secure Kurdish control.

Iraqi Kurds see two possibilities emerging from an Iraqi defeat in the war: Turkey taking control of its former territories, in northern Iraq and Iran taking the south, or ideally, the emergence of a democratic gov-

Kurdish guerrillas: regional force or exploited people?

ernment in Baghdad with whom the Kurds would then federate.

Despite Turkey's oppression of Kurdish nationalism on its own soil, Iraqi Kurds feel confident that Turkey's desire for EC membership will eventually force it to accommodate Kurdish aspirations. Given the recent serious Kurdish incidents in Turkey, Ankara's potential to control northern Iraq remains hypothetical, and it is difficult to see Iran tolerating a NATO member's presence there.

Tehran has no sympathy with Iranian Kurdish nationalism, and its marriage of convenience with Iraqi Kurds would be unlikely to survive an Iranian victory. A victorious Baghdad would have to tread a very long military, political and diplomatic path to resolve its differences with Iraqi Kurds.

Kurds make gains in Mideast, threatening Iraq, Turkey

By Martin Sieff
THE WASHINGTON TIMES

After a decade in the shadows, the Kurds are once more an important factor in Middle East affairs. Backed by Iran against Iraq, and by Syria against Turkey, they are posing serious threats to the Baghdad and Ankara governments.

There are an estimated 20 million Kurds in the region, with up to 10 million living in eastern Turkey and another 3 to 4 million in Iraq.

NEWS ANALYSIS

Kurdish rebels — believed to belong to the Marxist Kurdish Workers Party (PKK) — slaughtered 25 persons, including 14 women and children in the village of Siirt in southeast Turkey in mid-August. The victims ranged in age from 3 to 75.

The ferocity of the attack was not an isolated incident. Two months earlier, PKK guerrillas massacred 30 persons, including six women and 16 children, in the village of Pinar-cik.

PKK violence has been focused on their own people because to a large extent the Kurdish villagers in Turkey have previously failed to support it against the Ankara government.

In the first stage of guerrilla war, a guerrilla organization uses terrorism, not against the occupying power, but against its own people to establish its own political control over them. The PKK violence against Kurdish villagers fits this classic pattern.

However, in Iraq, Kurdish guerrillas have no problems with winning the support of the people, and so they have been able to move to "phase two" of people's war — waging hit-and-run attacks against the occupying forces themselves.

Informed sources say that 20,000 Kurdish guerrillas are pinning down 50,000 Iraqi troops in the north of the country. While the Iraqi army is outnumbered three-to-one by Iran in the 7-year-old Gulf War, Kurdish attacks in the mountainous, sparsely populated northeastern mountains, are stretching Iraqi forces thin.

The Kurdish population generally detests Baghdad's rule, although Hussein Rashid, the commander of Iraqi leader Saddam Hussein's Presidential Guard is a Kurd.

But Iraq's Kurds remember President Hussein's fierce repression of the 1970s. After the late Shah of Iran shut down aid to Kurdish resistance forces fighting the Baghdad government in 1974, 130,000 Kurds fled from Iraq to Iran. Between 1976 and 1979, Baghdad forcibly resettled an-

other 300,000 Kurds from their homeland to southern Iraq.

In 1982, the Kurdish Democratic Party appealed to the International Red Cross, claiming that Iraq was practicing napalm and poison gas war against its Kurdish minority. These claims were widely ignored at the time, but they grew in credibility when Iran complained about Iraqi use of mustard gas on the Gulf War fighting fronts.

The KDP then said 200,000 Kurdish refugees from Iranian attack were "living in unimaginable poverty."

Ayatollah Ruhollah Khomeini's Islamic Republic in Iran took full advantage of Kurdish grievances. The increasingly effective Kurdish resistance against Iraq has been equipped by Tehran with SAM-7 anti-aircraft missiles and 122mm field guns.

The Patriotic Union of Kurdistan claims it already controls 800 square miles of northern Iraq and has doubled the area under its control since April, capturing 15 towns.

If this should prove to be the case, the Iraqi Kurds could soon be in a position to move to a "phase three" level of guerrilla war, taking on Iraqi forces in pitched battles.

This prospect alarms Turkey. Iran has taken care not to support the Turkish Kurds, who are armed and

trained by Syria, according to Western intelligence assessments. But Iran remains dependent on Turkey for its food imports.

However, when Iran's new rail link with the Soviet Union, agreed to in August, is completed, the Iranians will have less need to tread carefully with Ankara.

Mindful of the growing Kurdish threat, the Turks this year massed military forces near their Iraqi border. The Iraqis already allow the Turkish army to cross the border in "hot pursuit" operations against their common Kurdish enemies.

But some analysts believe that the Turks also plan to occupy northern Iraq, including its rich Kirkuk oilfields, if Iraq looks set to collapse under repeated Iranian attacks.

Such a move by Turkey — a NATO ally — would retain some of the richest oilfields in the world for Western use and could transform Turkey's ailing economy.

It would also in the short term prevent the emergence of a Kurdish state in northern Iraq, which would seriously escalate Turkey's own "Kurdish Problem."

But the dangers of such a move would be enormous. If Iran proved victorious against Iraq, it could then turn its full fury against Turkey, which already plays host to between 300,000 and 1 million — exact figures are hard to come by — Iranian refugees.

Rebel minorities bring further strife to war-torn Iraq

Herald Correspondent ANTONY WALKER, who visited Iraq last week, reports that, after seven years, the strains of war are beginning to show on the regime of President Saddam Hussein.

BAGHDAD, Tuesday: "It was like a scene from the Wild West," said a Western official forced to duck for cover.

On September 7, about 40 diplomats attending an Iraqi cultural festival at Baquba (60 kilometres north-east of Baghdad) were caught in cross-fire as they sat in a reviewing stand watching an evening procession.

"Guards were returning fire over the tops of our heads as we lay flat on the floor of the stand," the still-shaken official said. "You could see tracer bullets flying back and forth."

The Baquba shooting is one of several signs that Iraq is facing increasing internal unrest, including stepped-up Kurdish resistance, car-bombings in Baghdad and banditry by army deserters.

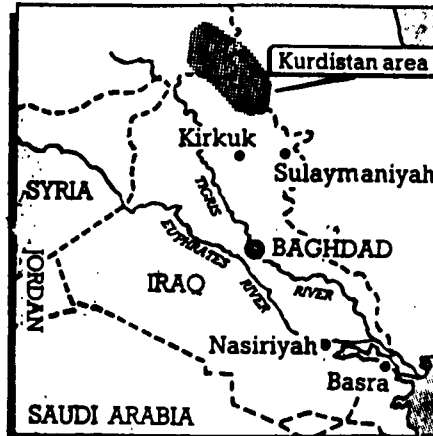
While these problems add to the pressures on President Hussein, his Government nevertheless appears firmly in control.

None of the foreign envoys was killed at Baquba, but unofficial reports put Iraqi casualties at 50 to 120 dead, including children.

Authorities later told sceptical diplomats that the shooting arose from an argument between a policeman and a troublemaker who had been barred from the festival.

No group was publicly blamed for the Baquba conflict, but Western officials say the town is a Shi'ite enclave in a mostly Sunni area, with some pockets of Kurds.

Since early this year, Baghdad has toughened its policy towards Iraq's restive Kurdish minority in the north-west. Some Kurds engaged in joint military actions with Iranian infiltrators.

The Iraqi military, according to eyewitness accounts, has dynamited and bulldozed dozens of villages and hamlets in the rugged north-east, despatching the Kurdish inhabitants to camps near the Jordanian and Saudi Arabian borders.

Iraq's redoubled efforts to crush Kurdish resistance is seen as a direct response to a worrying increase in subversion in the north-east, particularly around the town of Sulaymaniyah near the Iranian border.

The town is within range of Iranian artillery, just 90 kilometres east of Kirkuk, the centre of Iraq's main oil fields.

Western officials are sceptical about the likely success of Iraq's attempts to tighten the screws on its Kurdish minority — about 2 million of the total population of 15 million.

A Western ambassador said: "In the short-term, the policy may work; but in the long-term, it is a recipe for discontent and the creation of a camp

spirit — like the Palestinian refugee camps — with all that that entails."

There are reports of Kurds escaping from the desert detention camps and making their way back to the familiar, north-east, hilly country to fight the Iraqi military.

The authorities in Baghdad have apparently found it necessary to send three or four brigades of the crack presidential guard, usually held in reserve for emergencies, to enforce order in Kurdistan.

Further worries for Baghdad are recent bombings in the capital itself. A large car-bomb on August 12 is said to have killed more than 20 people. Privately, Iraqis blame the Kurds, but responsibility is also attributed to the banned Shi'ite extremist Daawa Party.

Western officials note that the increasing incidence of internal unrest coincides with reports that Iran is shifting its war tactics.

On August 13 Dr Kamal Kharrazi, of Iran's Supreme Defence Council, told the *Herald* that Tehran "realised it could not achieve victory with a grand offensive on the war front".

Western residents in Baghdad report more break-ins and petty crimes and say this is because some 40,000 police (about half the force) were drafted for military duties earlier this year, when Iraq was struggling to hold back an Iranian offensive east of Basra.

The appointment of a new Interior Minister in August is said to be one result for the Government's security fears. The new Minister, Samir Mohammad Abdel-Wahab, has a reputation for toughness.

Iraq bolsters ability to stand up to Iran

Economic and military moves shore up country's defenses

By Warren Richey
Staff writer of The Christian Science Monitor

Baghdad, Iraq
Iraq has strengthened its ability to defend itself from Iranian attacks as the stalemated Gulf war enters its eighth year and the United Nations' peace bid remains unpredictable.

Though the morale of Iraqi troops and war-weary citizens remains a concern here, diplomats and other analysts say Iraq has significantly bolstered its ability to stand up to Iran with recent diplomatic, economic, and military gains.

Militarily, Iraq has made more effective use recently of its Air Force to maintain domination of the air and inflict serious damage on Iranian economic and oil targets.

Diplomatically, Iraq has gained the clear backing of Arab and world powers by announcing acceptance of UN Resolution 598, which demands an immediate cease-fire in the war.

Economically, Iraq is pushing forward with plans to expand its network of land-based oil pipelines to eventually boost export capacity to

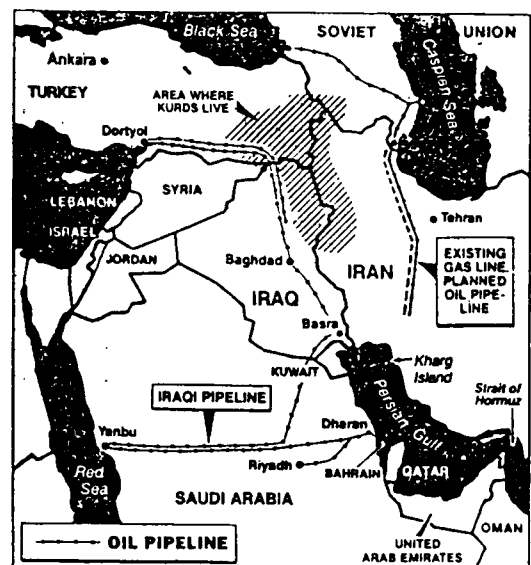
more than 3 million barrels a day. Iraq is already the second-largest oil producer in the Organization of Petroleum Exporting Countries (OPEC), with exports of an estimated 2.3 million barrels a day.

These factors are expected to become increasingly important in helping sustain Iraq in the months or years ahead, if Iran and Iraq slide into another protracted period of military stalemate.

Iraq jets this week continued to pound Iranian oil facilities in an effort to reduce Iran's exports and starve it of the petrodollars needed to fund the war effort. This has emerged as Iraq's prime strategic weapon. It is being used, as one diplomat put it, "to bomb Iran to the negotiating table."

The Iraqi News Agency reports that recent air raids on Iran's Kharg Island oil terminal and other facilities have resulted in a 500,000 barrel-a-day cut in Iranian production.

"As far as we know, quite sub-

stantial damage has been done to facilities and tankers," says Ramzi Salman, director of Iraq's state oil marketing organization. But, he adds, "Iraq does not intend to do damage [to Iran's oil facilities] as much as to curtail exports. Curtailing exports means less funds for the war machine and that is the objective."

Meanwhile, Iraq isn't the only beneficiary of its military efforts to reduce Iran's oil-export level. In the broader oil market, it is recognized that Iraqi attacks are helping firm up OPEC's \$18 benchmark price for crude oil by taking quantities of Iranian crude off the market.

And in Iraq, the attacks are seen as creating an opportunity for Iraq to boost its own level of exports without undermining the OPEC benchmark price. Iraq's oil exports are critical not only to pay war bills and past debts, but to keep the economy as healthy as possible and cushion the effects of the war from Iraqi civilians.

There have been shortages in Baghdad stores of milk, meat, eggs, and butter. But observers say most shortages have been for short periods, and the Iraqis appear to have accepted the temporary hardships.

Military analysts say Iraq is likely to continue to attack Iranian economic targets on land and in the Gulf, as long as Iran does not clearly accept the UN cease-fire.

In Iran, pressures are expected to mount for more retaliatory raids against shipping in the Gulf. But observers feel Iran will continue to avoid a direct confrontation with United States or with other warships, despite the recent US helicopter attack on an Iranian vessel laying mines in waters off Bahrain.

In the land war, some analysts say Iran appears to be preparing for a major assault on Basra, Iraq's second-largest city, later this fall when the weather cools. Others maintain Iran is still smarting from the estimated 70,000 deaths in last winter's push against Basra.

One military analyst says Iranian leaders badly need a victory this fall to justify continuation of the war to average Iranians. But, he says, Iranian leaders can't risk another 70,000 deaths. The analyst, who closely follows war developments, expects Iran to launch smaller offensives along the central or northern fronts rather than directly challenging Iraq's strong Basra defenses.

A well-timed Iranian offensive in the central sector,

where the war front is only 90 miles east of Baghdad, could increase morale problems in the Iraqi capital. At certain times, if the wind is blowing from the east, the analyst says, Iranian and Iraqi artillery duels can be heard on the streets of Baghdad.

Iran is also expected, he says, to continue supplying and encouraging antigovernment Kurdish rebels in northern Iraq in hopes of weakening Iraqi defenses from within.

On the oil front, Iraq seems to have gained a significant advantage over Iran because Iraq depends on land-based oil pipelines while Iran must rely on tankers in the Gulf, which are vulnerable to air raids. This may change soon, given Iranian plans to convert a gas line and build a new pipeline through the Soviet Union.

Iraq's oil exports through the Gulf were effectively shut down shortly after the Iran-Iraq war broke out in 1980. Iraqi crude exports fell to a low of 600,000 barrels a day, or roughly one-fifth of Iraq's prewar crude exports, as Iran attacked and eventually closed Iraq's oil ports. Iraq went to work constructing a network of pipelines through Turkey and Saudi Arabia.

The result is that today, Iraq is safely exporting roughly 1.5 million barrels a day of oil via two pipelines through Turkey, and roughly 500,000 barrels a day through a pipeline to the Saudi Red Sea port city of Yanbu. Last week, Iraq signed a contract with Italian, French, Japanese, and South Korean companies to build a second pipeline through Saudi Arabia, to be completed in 1989. Some Iraqi crude is also exported over road via tanker trucks.

Analysts say that Iraqi exports appear to have reached 2.3 million barrels a day. The number is significant, because it corresponds exactly with Iran's OPEC export quota set last year. At the same meeting, Iraq rejected its quota, set at 1.6 million barrels a day. The Iraqis maintain that, if OPEC is to remain neutral in the Gulf war, both Iran and Iraq should be given equal quotas.

"Now Iraq is producing the capacity it deems right," says Dr. Salman. "We have the expanded Turkish line working at full capacity. We have our line through Saudi Arabia at full capacity. We are doing everything at full capacity."

FINANCIAL TIMES

29.09.1987

Iraq faces challenge from Kurds

"IT WAS," said a Western official who was forced to duck for cover, "like a scene from the Wild West."

On September 7, a group of about 40 diplomats attending a festival at Baqubah, about 60 kilometres north-east of Baghdad, were caught in cross-fire as they sat in a reviewing stand watching an evening procession.

"Guards were returning fire over the tops of our heads as we lay flat on the floor of the stand," said the official, who still appeared shaken by the experience. "You could see tracer bullets flying back and forth."

The Baqubah incident is one of a number of signs that Iraq is facing an increasing incidence of internal unrest, including stepped-up Kurdish resistance, car bombings in Baghdad and banditry by army deserters in the south. All this is adding to pressures on the government of President Saddam Hussein, which, nevertheless, remains firmly in control, according to observers.

None of the foreign envoys was killed at Baqubah, but unofficial reports put casualties among Iraqis at between 50 and 120 dead, including children.

The authorities later explained to sceptical diplomats that the incident arose from an argument between a policeman and a troublemaker who was being barred from attending the festival.

No group or organisation has been blamed publicly for Baqubah, but Western officials note that the town is predominantly Shia in a mostly Sunni area where there are also pockets of Kurdish people.

Since early this year, Baghdad has toughened its policy towards its restive Kurdish minority in Iraq's north-west, some of whom have been engaging in joint military actions with Iranian infiltrators.

The Iraqi military, according to eyewitness accounts, has dynamited and bulldozed dozens of villages and hamlets in the

rugged north-east region, dispatching their Kurdish populations to camps near Iraq's borders with Jordan and Saudi Arabia.

Iraq's redoubled efforts to crush Kurdish resistance is seen as a direct response to a worrying increase in subversion in the north-east, particularly around the town of Sulaymaniyah near the border with Iran.

Sulaymaniyah, which is within range of Iranian artillery, is just 90km east of Kirkuk, the centre of Iraq's main oil producing region.

Western officials are sceptical about the likely success of Iraq's attempts to tighten the screws on its Kurdish minority, who number about 2m out of a total population of 15m people.

"In the short-term, the policy may work, but in the long-term it is a recipe for discontent, and the creation of a camp spirit (like the Palestinian refugee camps) with all that entails," said a Western ambassador.

There are reports of Kurds escaping from the camps in which they are being held in a desert environment, and making their way back to familiar hilly country of the north-east to fight the Iraqi military.

Security problems in Kurdistan are said to have reached the point where the authorities in Baghdad have found it neces-

sary to send three or four brigades of the crack presidential guard - usually held in reserve for emergencies - to enforce order.

Another concern for the Baghdad government are recent bombings in the capital itself, including, on August 12, a large car bomb which is said to have killed more than 20 people.

Privately Iraqis blame Kurds for these incidents. Responsibility is also attributed to the banned Shia extremist Dawaa party.

Western officials note that the increasing incidence of internal unrest coincides with reports that Iran is shifting its tactics in the Gulf war.

On August 13, Dr Kamal Kharrazi, a member of the Iranian supreme defence council said Tehran had "realised it could not achieve victory with a grand offensive on the war front."

Western residents in Baghdad say there has also been a jump in the number of housebreakings and petty crime in the capital. They attribute this to the fact that about half the police force - some 40,000 men - were drafted for military duties earlier this year when Iraq was struggling to hold back an Iranian onslaught east of Basra.

The appointment of a new interior minister in August is said to be one of the consequences of government worries about security. Samir Mohammad Abdel-

Wahab, the new minister, has a reputation for toughness.

Western residents of Baghdad say they have noticed heightened security measures on the streets. Cars are being stopped and searched throughout the city.

Young people are also under greater pressure to conform in dress and behaviour. "The regime seems worried that after seven years of war, the young don't have their minds sufficiently focused on the supreme struggle," said one Western observer.

Another significant problem for the authorities appears to be the activities of deserters from the army. There are widespread reports of bands of deserters living in marshland in the south near the town of Nasiriyah on the main western highway linking Baghdad with Basra.

Deserters, according to Western and Iraqi sources, have been holding up cars and stealing valuables and food. There are reports of families being kidnapped and held until one of their number returns with supplies from a nearby town.

Reports of a virtual army of deserters taking refuge in the marshes under the command of a senior officer are believed to be exaggerated. But after seven years of war, the number of deserters could well be significant.

Auch vier Jahre nach Ende der Diktatur wird noch immer gefoltert

ben. «Sie hängten mich auf. Manchmal musste ich stundenlang baumeln, meine Hände an einem Haken an der Decke festgebunden. Sie stiessen und schüttelten mich, um die Schmerzen zu vergrössern. Oft konnte ich mich nach diesen Qualen überhaupt nicht mehr bewegen. Ich war wie ein Tier.»

52 Tage lang erlitt die 30jährige Kurdin aus Südostanatolien in einem türkischen Gefängnis solche Pein. Derartiges ereignete sich nicht etwa zwischen 1980 und 1983, als die Militärs – wie allgemein bekannt – mit harter Hand für Ruhe und Ordnung sorgten. Es ereignete sich vor einem Jahr in der heutigen Türkei, deren in (relativ) freien Wahlen an die Macht gekommene Regierung sich immer wieder bitter beklagt, die Europäer würdigen ihre demokratischen Errungenschaften nicht gebührend.

Folter, das bezeugt die Gefangenenhilfsorganisation Amnesty International, wird auch immer noch systematisch angewandt. Doch man hat die Methoden verfeinert. Nach informierten Kreisen setzt man heute offenbar fahrbare Folterwagen ein, deren Besatzung ständig wechselt, so dass sich weder der Ort noch die Folterknechte leicht identifizieren lassen.

Der Schatten des Militärs

«Wir fühlen alle noch den Schatten der Militärs über uns», analysiert Murat Belge, Publizist in Istanbul, die Bemühungen des Regimes, den Türken wieder mehr Freiheiten zu schenken. Die Demokratie wird von oben immer noch sorgfältig begrenzt und kontrolliert. Selbst Institutionen wie die «Menschenrechtsorganisation» oder Ärzte gegen den Atomkrieg können sich nur mit grössten Schwierigkeiten in Existenz-

recht sichern, und Journalisten, die Menschenrechtsverletzungen aufdecken, riskieren immer noch Gefängnis. Unzählige Autoren und in jüngster Zeit immer mehr Mitglieder der islamischen Bruderschaften wurden wegen «kom-

1983 zogen sich die Militärs in der Türkei offiziell aus der Politik zurück. Doch die Demokratie wird heute von oben kontrolliert. Immer noch schmachten 10 000 politische Häftlinge in Gefängnissen, dürfen Zehntausende Lehrer und Universitätsprofessoren ihren Beruf nicht ausüben, verweigert der Staat Zehntausenden politisch «Suspekten» die Ausreise.

munistischer Propaganda» (Verstoss gegen Artikel 142 des Strafgesetzes) bzw. «Agitation gegen den säkulären Charakter» des Staates (Artikel 163) zu langen Haftstrafen verurteilt. Der 31jährige Recep Marasli etwa büsst eine 36jährige Gefängnisstrafe ab, weil er ein Buch über

die ethnische Minderheit der Kurden veröffentlicht hatte.

Die Hölle von Diyarbakir

Im Juli wagte die Zeitschrift «2000»e Dogru» jedoch erstmals, im Detail die «Hölle von Diyarbakir», das zentrale Militärgefängnis der südöstlichen Türkei, zu schildern. Hier nämlich wüteten vor allem zwischen 1980 und 1983 die Folterknechte brutaler als sonstwo im Land – weil es gegen die Kurden ging. «Es gibt keinen Gott im Gefängnis von Diyarbakir, und selbst sein Prophet ist auf Urlaub.» Mit solchen Worten pflegten die Wärter ihren Opfern zu drohen. Die Liste der Foltermethoden ist lang. «Wenn wir Besuch unserer Eltern bekommen, schlugen sie uns vorher und nachher so zusammen, dass manche von uns die Angehörigen anflehten, doch nicht mehr zu kommen», berichtet ein ehemaliger politischer Gefangener.

Allein in Diyarbakir kamen zwischen 1980 und 1984 nach Informationen der Häftlinge 67 Gefangene (nach offiziellen Angaben 32) ums Leben – entweder durch Selbstmord, weil sie die Qualen nicht mehr ertragen konnten, oder sie wurden zu Tode gefoltert. Insgesamt starben auf diese Weise in den Gefängnissen laut türkischer Menschenrechtsorganisation 169 politische Häftlinge.

Relative Besserung

Dass sich die Lage unterdessen etwas gebessert habe, gestehen selbst scharfe Kritiker der Regierung Özal ein. «Doch es ist alles relativ», bemerkt ein Linksintellektueller in Istanbul. «Die Ausgangssituation war einfach katastrophal!» Und wieder wurde in der «Hölle von Diyarbakir» am 14. Juni 1987 ein

junger Mann, der 22jährige Mehmet Kalkam, zu Tode gequält. In mehreren Gefängnissen stehen politische Häftlinge nun im Hungerstreik, um eine menschenwürdigere Behandlung zu erzwingen.

Insgesamt gibt es heute in der Türkei immer noch an die 10 000 politische Gefangene. Viele freilich wurden wegen Beteiligung an Gewaltakten verurteilt. Doch keineswegs alle. Folter ist auf Polizeistationen, bei den ersten Verhören immer noch geradezu eine Selbstverständlichkeit. Nach den gegenwärtigen Bestimmungen darf die Polizei einen Verdächtigen 15 bis 30 Tage lang verhö- ren, ohne dass dem Festgenommenen das Recht auf einen Anwalt oder Besuch seiner nächsten Angehörigen zustünde.

Folterer kaum bestraft

Özal rühmt sich mit Vorliebe, er habe der Folter Einhalt geboten. Gegen 1500 Gefängnisbeamte seien wegen Misshandlungen rechtliche Massnahmen eingeleitet und hundert seien verurteilt worden. Freilich ist es schwer, diese in der Türkei festverwurzelte Praxis zu stoppen. Doch der Regierung fehlen dazu Wille und Durchschlagskraft. Es hapert schon an den gesetzlichen Bestimmungen: «Totet ein Zivilist einen Menschen auf der Strasse, kann er zu Gefängnis von bis zu 30 Jahren verurteilt werden. Quält ein Polizist einen Gefangenen zu Tode, ist die Maximalstrafe 15 Jahre. Und 15 Jahre erhält auch ein Türke, der schriftlich den Präsidenten beschimpft», erläutert ein Journalist. In vielen Fällen aber kommen Polizisten mit leichten Strafen davon, und wenn sie die «richtigen Beziehungen» haben, können sie sich mitunter auch rechtzeitig ins Ausland absetzen.

Zudem lässt sich Folter nur äusserst schwer beweisen. Den Opfern werden stets die Augen verbunden, so dass sie ihre Peiniger nicht identifizieren können. Und in den Folterkammern halten sich kaum je mitführende Zeugen auf. Den Entlassenen sitzt zudem die Angst vor erneuter Haft so tief in den Knochen, dass sie es höchst selten wagen, gegen Polizei oder Gefängnisbehörden Anzeige zu erstatten.

Eng begrenzte Freiheit

Mit der Haftentlassung aber hat das Leben in Freiheit, vor allem für Oppositionelle des linken Spektrums, keineswegs begonnen. Den einen Reisepass verweigern ihnen die Behörden über Jahre hin. Tausende Türken, die dem Regime in irgendeiner Weise wegen ihrer politischen Ansichten verdächtig sind – viele davon Kurden – dürfen auf unbestimmte Zeit das Land nicht verlassen. 1982 verhängten die Kreditsrechtsbehörden über Zehntausende Lehrer und unzählige Universitätsprofessoren meist linker Provenienz – darunter Intellektuelle von internationaler Rang – Berufsverbote. Viele wissen kaum, wie sie sich ihr Brot nun verdienen sollen, müssen sich mit Gelegenheitsarbeiten über Wasser halten. Manche verkaufen ihre Häuser und ihre Autos, um wenigstens an etwas Geld heranzukommen. Ehen gingen auseinander, die Selbstmordrate stieg. Das Kriegsrecht ist unterdessen aufgehoben, doch das Berufsverbot gilt weiter. Nicht zuletzt liegt auf diese Weise auch ein enormes intellektuelles Potential brach. «Die Türkei», bemerkt ein Intellektueller in Istanbul, «hat noch viel nachzuholen, wenn sie europäischen Ansprüchen an Demokratie gerecht werden will.»

PKK'nın şeytan üçgeni 1200 TIR kayboldu!..

Özcan ERCAN

TRANSİT ve ihraç mallarını Türkiye üzerinden İran, Irak ve Suriye'ye taşıyan yeri TIR'ların, Güneydoğu'da kanlı olaylara yol açan ayrılıkçı örgütlerin gelir kaynağı haline geldiği öne sürülüyor. Son 2 yılda 1200'ü aşkın TIR'ın PKK'nun faaliyet bölgesi olan G.Antep-Urfa-Mardin üçgeni içinde kaybolması, şüpheleri PKK üzerinde yoğunlaştırıyor. Bu kayıp ekonomiyi verdiği zarar 100 milyar lira olarak tahmin ediliyor. Emniyet birimlerinden elde ettiğimiz bilgilere göre sahte ruhsat, ehliyet, pasaport ve mühürle gerçekleştirilen "kayıp TIR operasyonları", mafya ve ayrılıkçı örgüt işbirliğini gündeme getiriyor. Olayların hızla büyümesi ve çalışan kamyon sayısının günde en az 15'e yükselmesi üzerine Emniyet Genel Müdürlüğü bir genelge göndererek tüm emniyet birimlerinin dikkatlerini konu üzerine çekti. 21 Mart 1987 tarihli genelgede, bu olayların Türkiye'nin itibarını zedelediği, çalışan malların yurt içinde ve dışında faaliyet gösteren ayrılıkçı örgütlere satıldığı belirtiliyor.

Adının açıklanmasını istemeyen bir yetkili, "Bu olay, Türkiye üzerinde dolaşan kara bir buluttur" diyor. "İran geçtiğimiz aylarda Türk TIR'larına transit mal taşıtmama kararı aldı. İtibarımız tehlikede. Bu daha büyük boyutlara ulaşacak, çabaya iç ulaşma da el atacak. Yasa dışı örgütler eskiden banka soyar, haraç para toplardı. Şimdi daha az tehlikeli yollarla sağladıkları paraları ülkemize yönelik planlarını gerçekleştiriyor."

Gaziantep, Urfa ve Mardin'de kayıp TIR'ların öyküsü şöyle:

• Taşıyıcı firmalar, kendi taşıma kapasitelerinin üzerinde talep olursa piyasa kamyonlarından yüklemeye yoluna gidiyor. Bu kamyonların özellikle Doğu plakalı olanlarının çoğu sahte ruhsat, ehliyet ve plaka ile çalıştırılıyor.

• Sahte belgeyle mal alan şoför, bu mali şeytan üçgeni denen bölgeye kadar götürüp orada bilinmeyen bir yerde boşaltıyor.

• Aynı kamyon ve şoför, elindeki sahte mühürlerle hem Habur kapısının, hem de İran ve Iraklı yetkililerin mühürlerini basarak malı teslim etmiş görünüyor. Tekrar İstanbul'a dönüyor ve işi veren nakliyeciyi firmaya belgeleri teslim ediyor.

• Taşıyıcı firma örneğin bir hafta sonra müşteriden bir telgraf alarak malın yerine ulaşmadığını öğreniyor.

• Bunun üzerine emniyet birimlerine başvuruyor. Ancak kamyonun belgeleri değiştiğinden bulunması mümkün olmuyor.

• Resmi kayıtlara göre 1986 ve 1987 yılında kaybolan kamyon sayısı 1200. Bunun yalnızca 200'ü yakalanmış. Malları ele geçirilen kamyon sayısı da 50'nin üzerine geçmiyor. Yaklaşık 1000 olaydan ise hiç ses yok. En fazla olay sonuç-

• Son 2 yılda "sırta kadem" basan kayıp TIR'ların sayısı resmi rakamlara göre 1200'ü buluyor. UND ve Mali Polis yetkileri günde en az 2 kamyonun "İpek Yolu" nun geçtiği Gaziantep-Urfa-Mardin üçgeninde yok olduğunu dile getiriyor.

• UND, 1986 ve 1987 yılında kaybolan TIR'ların mallarının değerinin 100 milyarı aştığını ve bu malın yasadışı örgütlere intikal ettiğini söylüyor.

• Emniyet Genel Müdürlüğü, yurt çapında tüm emniyet birimlerini 9.3.1987 tarihli 1687 sayılı genelge ile alarma geçirdi. Kaybolan malların ayrılıkçı örgütlere satıldığına dikkat çekiliyor

landıran Gaziantep mali polisinden edinilen bilgilere göre 1985 yılında 5 olayda 13 sanık, 1986'da 19 olayda 87 sanık ve 1987 yılında da 10 olayda 50 sanık ele geçirildi.

• Çok iyi planlama yaptıkları anlaşılacak örgütler daha çok iplik, seker, pamuk, alüminyum levha, İngiliz iplik, gıda maddesi, çamaşır tozu, galvanizli sac, bakır tel gibi kolay satılan ihraç mallarına rağbet ediyor. İlgililere göre, olayların giderek artması, bu konulara yönelik cezai müeyyidelerin çok hafif olmasından da adeta teşvik görüyor. Sanıklar emniyeti suiistimal suçundan yargılanarak en fazla 14 ay hapis cezası yiyor ve bir ay içinde de hapisten çıkıyorlar. "Bu nedenle ömür boyu hapis cezası verilen eroyn ya da silah kaçakçısından kaçarak bu işe yöneliyorlar. En önemli ödemeyi sahte mühür için yapıyorlar. Mühür başına ödenen para 150-200 bin lira arasında değişiyor. TAŞIMACILAR ÇARESİZ

Uluslararası Nakliyeciler Derneği (UND) Genel Sekreteri Cüneyt Solakçoğlu ise kayıp TIR olayının, emniyet birimlerinin ve nakliyecilerin ortak tedbirleri ile çözümlenebilecek boyutları çoktan aştığını inandırıyor. Solakçoğlu'na göre, "Taşımачılık sektörü bu olaylardan aldığı yararlar sonucu ekonomiyi katkılarını giderek kaybetmeye başladı. 1986 yılı taşımачılık döviz girişi 707 milyon dolardan 489 milyon dolara geriledi. İran bu olaylar nedeniyle Türk TIR'larına artık mal taşıtmıyor."

Cüneyt Solakçoğlu

Şu ana kadar UND'ye intikal eden olay sayısı 1200'ü buldu. 20 bin ton transit ve ihraç malının yurt dışına taşınmadığı, Türkiye'de pazarlandığı anlaşılıyor. Böylece son iki yılda 100 milyar lirayı aşkın değerdeki mal yasa dışı, ayrılıkçı örgütlerin veya onlarla işbirliği halinde çalışan bir mafyanın eline geçmiş bulunuyor.

Barfka soymak gibi sonuçta büyük riskler doğuran operasyonların yerini, kamyon kamyon mal kaçırıp piyasaya sürmek alıyor. Ceza kanununun gasp fülü, daha masum "hizmet sebebi ile emniyeti suiistimale" dönüşüyor. Olaylarda her zaman tek bir fail, şoför görünüyor. Yakalanması halinde, cezası 8 ay kalıp çıkıyor. Solakçoğlu'nun dediği gibi, sorun önemli ve geniş çaplı. "Uluslararası taşımачılık ve ihraç malının yanı sıra Türkiye'nin ulusal güvenliği ve dış itibarını da sarıyor."

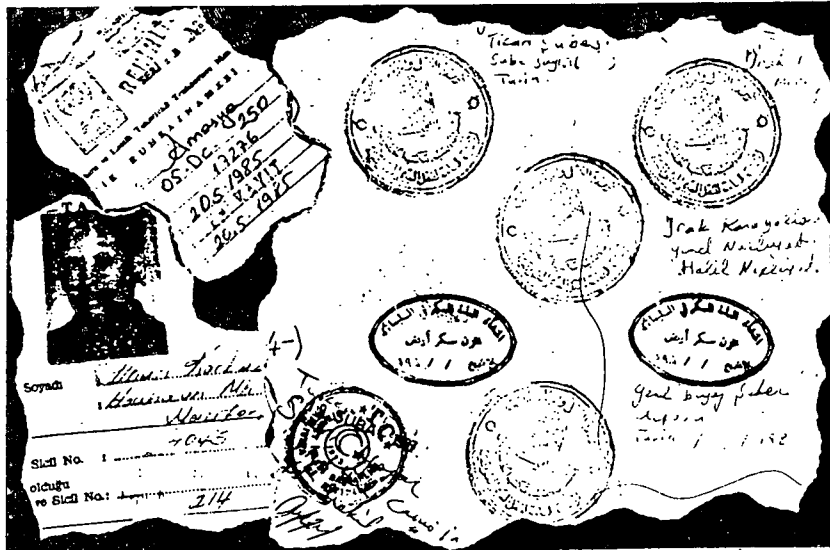
KOZAKÇIOĞLU NE DİYOR?
Son iki yılda 1200 TIR'ın Urfa, G.Antep ve Mardin illerini kapsayan üçgen içinde kayboluşu hakkında ne düşündüğünü sordumuz Bölge Valisi Hayri Kozakçioğlu bu olayların, Türkiye'nin itibar açısından büyük önem taşıdığına dikkat çekti. Sorunun bir an önce çözümü için Uluslararası Nakliyeciler Derneği ile Emniyet Genel Müdürlüğü'nün ortak çalışmalar gerektiğini önerdi.

Olaganüstü Hal Bölge Valisi Hayri Kozakçioğlu, Diyarbakır'da yaptığımız görüşmede, özette şu

açıklamada bulundu:

"Sorun hem ekonomik, hem hukuksal. Özellikle Türkiye'nin uluslararası itibarı açısından çok önemli. Örgütlenmiş bu kişiler daha çok transit ve ihraç malı yüklü kamyonları hedef seçtikleri için dış itibarımız önemli ölçüde zedelemektedir. Ancak büyük önemine karşın ciddiyletme üzerine giddiğinde, 15-20 gün içinde çözülebilecek bir sorundur. Bunun için her şeyden önce TIR'ların sahibi olan uluslararası nakliye şirketleri ile Emniyet Genel Müdürlüğü'nün ortak bir çalışmaya girmeleri gerekir. Ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğü'nün de çalışmalarını yalnızca bu konu üzerinde yoğunlaştıracak yeni bir birim oluşturması gerekir."

Kozakçioğlu sahte ruhsat, plaka, ehliyet ve pasaportla eylemlerini yürüten bu örgütlerin kısa sürede kökünü kazıyacak operasyonu şöyle anlattı: "Nakliyeciyi şirket malını fason taşıyacak kamyon ve şoförün plaka, ehliyet ve ruhsat numaralarını mal yüklenmeden alarak, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün kuracağı yeni birime Türkiye'nin dört bir tarafına yerleştirilen ve sırf bu konuda bilgi verecek memurlara kontrol ettirecektir. Eğer belgeler yalsalsa yükünü rahatlıkla yükleyebilecektir. Yine aynı birim tarafından yollardaki TIR'lar kontrol edilecek, belki suçsuz olanlar da yolundan alınacaktır, ancak sorunun büyüklüğü karşısında bunun da göze alınması gerekir."

Her şey sahte İran ya da Irak'a gönderilecek malı İstanbul'dan yükleyen, ancak sahte ehliyet, sahte ruhsatla çalışan, sahte plaka kullanan bazı sürücüler, sahte gümrük çıkışıyla ihraç edilmiş gibi gösterilen mali şeytan üçgeninde boşaltıyor ve ortadan kayboluyorlar.

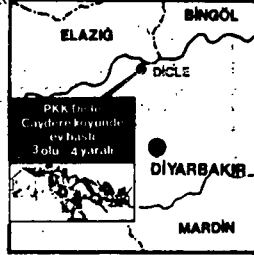
Dicle'de 3 ölü, 4 yaralı var Dişi militanlığı PKK yine mezra bastı

● Akçay ailesinden 2'si çocuk 3 kişiyi otomatik tüfek ve el bombalarıyla öldüren teröristler, 4 kişiyi de yaradılar. Baskını yapan 7 bölücüden 1'i "Radja" kod adlı Aysel Öztürk...

DICLE (Diyarbakır), (hha-Özel) - PKK militanları önceki gece Diyarbakır'ın Dicle ilçesinde bir köye baskın düzenleyerek aynı aileden ikisi çocuk, 3 kişiyi öldürdü, 4'ünü de yaraladı. Diyarbakır'ın Dicle ilçesine bağlı, Çaydere Mezrası'na önceki gece saat 21.30 sıralarında gelen ve sayıları kesin olarak saptanamayan, ancak 7 kişi oldukları sanılan PKK militanları, Akçay Ailesi'ne ait evin kapısını "polisiz" diyerek çaldılar. Kapının açılmasıyla birlikte hızla içeri giren saldırganlar, önce yemek istediler, ancak yemek hazırlanmasını beklemeden otomatik silahlarla içeridekileri yayılım ateşine tuttular. Açılan ateşte, 38 yaşındaki Sevket Akçay, 15 yaşındaki Hafize Akçay ve 6 yaşındaki Fahriye Akçay neye uğradıklarını anlayamadan can verdiler. Aynı evde bulunan 30 yaşındaki Ayşe Akçay, 40 yaşındaki Sıdıka Akçay, Emine Akçay ile 65 yaşındaki misafir Halit Ekinci çeşitli yerlerinden yaralandı. Militanlar daha sonra eve el bombası atarak kaçtılar.

Güvenlik güçlerinin ilk be-

lirlemelerine göre, Çaydere baskınına katılanlar arasında dişi terörist "Radja" kod adlı Aysel Öztürk de bulunuyor. Kimlikleri belirlenebilen diğer teröristlerin "Adnan" kod adlı Ahmet Dızın, "Sinan" kod adlı Ferzande Zugurlu olduğu anlaşıldı.

PKK'den, ASALA tipi cinayet tehdidi...

Kamil YAMAN

VIYANA, (Hürriyet) - Gazetemizin Viyana Bürosu'na telefon ederek, PKK sözcüsü olduğunu söyleyen ancak adını açıklamayan bir kişi, Ermeni terör örgütü ASALA türünde eylemlere girişerek, yurt dışındaki Türk diplomatları ile MİT ajanlarına karşı suikastler düzenleyeceklerini ileri sürdü.

"1980 sonrasında Türkiye'deki Kürt halkına yapılan baskılar sona erinceye kadar Türk diplomatları ile MİT ajanlarını hedef aldıklarını" belirterek, "Tedbirli olsunlar" diye uyarın meçhul kişi, son aylarda başta Viyana olmak üzere, çeşitli Avrupa ülkelerine çok sayıda MİT ajanı sızdığını ve bu ajanların isim ve adreslerinin saptanarak, eylem programına alındığını bildirdi.

Güney ve Batı illerimizde geniş

güvenlik önlemleri alındı

Poliste, PKK teyakkuzu

● Adnan GERGER ● ANKARA

PKK eylem alanını bu kez de Ege ve Akdeniz bölgelerine yöneltti. Özellikle turistlerin yoğun olduğu yerlerde PKK'nın bir "şarptırma eylem" yapacağına ilişkin bilgiler elde edildi. İskenderun, Adana, Mersin, Antalya ve İzmir çevresinde, PKK'nın sızma hareketüne karşı geniş önlemler alındı.

Hassas yörelerde emniyet teşkilatında ve bazı askeri birliklerde izinler kaldırıldı.

Emniyet Genel Müdürü Saffet Arkan Bedük, "Olası eylemlere karşı teşkilatı teyakküz duruma geçirdiklerini" belirtti. Emniyet Genel Müdürü Bedük, şu açıklamayı yaptı:

"Özellikle PKK ve diğer örgütlerin eylemlerine karşı teşkilatımızın ilaz ettik. Bu konuda duyarlı olmanızı istedik. Olası eylemlere karşı teşkilatımızın önlemleri arttırmamız istedik. Bu ilaz ihtimal dahilinde, olası eylemlere karşı duyarlı olmanızı ve devamlı olarak bu konuda sık sık ilaz ederek duyarlı olmalarını sağlıyoruz."

Emniyet Genel Müdürü Arkan Bedük, "Emniyet teşkilatında izinler eylemler için mi kaldırıldı?" sorusunu ise "Hayır. Referandum için kaldırıldı. İlazımız, olası eylemlere karşı arttırmamız ve devamlı içindedir" diye yanıtladı.

Ayrıca, bu değerlendirmeler ışığında, bazı askeri birliklerin de bu konuda duyarlı olmasının istendiği ve izinlerin kaldırıldığı öğrenildi.

5 bin silahlı kişi, elleri tetikte bekliyor

Aşiret gerginliği

● Uludere ve Beytüşşebap ilçelerinde yaşayan Goyan ve Jirki Aşiretleri arasında sürekli barışı sağlamak için, aşiretleri temsilen 20 kişilik heyet görüşmeler yapıyor...

Ekrem SUNAR

HAKKARI, (hha-Özel) - Uludere ile Beytüşşebap ilçelerinde yaşayan Goyan ve Jirki aşiretleri arasında iki hafta önce meydana gelen silahlı çatışmadan sonra sağlanan geçici ateşkesin sürekli barışa dönüştürülmesi için, 20 kişilik bir heyet "arabuluculuk" yapıyor. Barışın sağlanamaması halinde, tetikte bekleyen 5 bin dolayında silahlı kişinin büyük bir çatışmaya girmesinden endişe ediliyor.

Uludere İlçesi'nin Uzunçiftçi Yaylası'nda 16 Ağustos günü olacak meselesi yüzünden çıkan ve 2 aşiretten bine yakın kişinin katıldığı çatışmada

ayında Goyan Aşireti'nden Sadullah Tank adlı gencin öldürülmesi olayı da gündeme geldi. Jirki Aşireti'nin yaşadığı bölgede öldürülerek cesedi dereye atılan bu gencin üzerindeki 1.5 milyon lira dolayındaki paranın, alındığı iddiası var. Jirki'lerle yaptığımız ön görüşmelerden olumlu sonuç alınca, Goyan'larla da 2 gün süren görüşmeler yaptık, tekliflerini aldık. Bu teklifleri, Jirki'lere götüreceğiz. Sonuç alacağımızı umuyoruz."

Öte yandan, Goyan Aşireti ileri gelenlerinin, görüşmeler sırasında, öldürülen gencin katilinin de bulunmasını şart koştuğuları; bu şartın barışın sağ-

lanmasında engel yaratabileceği, aşiretlere yakın çevrelerce ifade ediliyor. Yetkililer, barışın sağlanamaması halinde çıkabilecek yeni çatışmalardan endişe edildiğini bildirerek, "Çıkacak çatışmanın boyutları, büyük olur. Böyle bir çatışmayı kontrol altına almak da, arazinin yapısı nedeniyle güçtür ve 2 taraf da büyük kayıp verir" dediler. ateşkesi güçlüğü sağlayan Beytüşşebap İlçesi eski belediye başkanı Mehmet Ataman başkanlığındaki arabulucu heyeti, ilk olarak Goyan Aşireti ileri gelenleriyle görüştü. Uludere İlçesi'nde yapılan ve aşiretin önde gelen isimlerinden Cindi Paksoy, Hüseyin Han, Haydar Ürün, Ahmedî Pak-

soy, Mehmet Ürek, Salih Tank, Yahya Yıldırım ve Mehmet Ceviz'in katıldıkları barış görüşmeleri 2 gün sürdü. Daha sonra da Beytüşşebap İlçesi'nde Jirki Aşireti ileri gelenleriyle masaya oturacak olan arabulucu heyetinin başkanı Mehmet Ataman, görüşmelerden olumlu sonuç alınacağına inandığını belirterek, şöyle dedi:

"Beytüşşebap İlçesi'ne bağlı Boğazören Köyü'ndeki Jirki Aşireti ile Uludere İlçesi'nin Uzunçiftçi Yaylası'ndaki Goyan Aşireti arasında 16 Ağustos'ta çıkan silahlı çatışmayı, 17 Ağustos'ta ateşkesle durdurduk. Bu iki aşiret arasında, daha önce de olaylar olmuştu. Ancak bu sonuncu olayla, geçtiğimiz nisan

Eşkiya, minibüsü taradı: 1 ölü, 4 yaralı

MARDİN, (Tercüman)- Mardin'in İdil ilçesinde otomatik silahlarla taranan köy minibüsünde 1 kişi öldü, 4 kişi de yaralandı. Ömerli ilçesi yakınlarında eşkiyanın yola mayın döşerek 8 vatandaşımızı katletmesiyle ilgili operasyonlarda ise 10 kişi gözaltına alındı.

Önceki gece saat 21.30 sularında Sirt köyü civarında ki bir yayladan Destedari mezarına giden 47 AY 734 plakalı minibüs, silahlı bir grubun saldırısına uğradı. Kimlikleri ve sayıları belirlenemeyen saldırganların açtı-

ğı yaylım ateşi sonucu Ahmet Kuzgun adındaki vatandaşımız olay yerinde öldü. Saldırı sırasında ayrıca Hasan Kuzu, Mehmet Elgin, Ahmet Koşmaz ve Menye İlgün çeşitli yerlerinden yaralanarak hastaneye kaldırıldı.

İlgililer, olayla ilgili olarak çevrede operasyon yapıldığını ve saldırının bölücü çete mensupları tarafından gerçekleştirilmiş olabileceğini bildirdiler.

Öte yandan Ömerli ilçesi yakınında yola döşenen mayın sonucu ölen 8 kişiyle ilgili soruşturma devam ediyor.

DERİK- Mardin'in Derik ilçesine bağlı Balova köyünde bir eve baskın düzenleyen bölücü teröristler 2 kişiyi öldürdüler.

Edinilen bilgiye göre önceki gece saat 21.30 sularında Derik'in Balova köyü bir grup bölücü eşkiya tarafından basıldı. Seydo Abak adlı kişinin evine gelen teröristler, Seydo Abak ile Enise Abak'ı otomatik silahlarla tarayarak öldürdüler.

Olaydan sonra kaçan eşkiyanın yakalanması için çevrede operasyonlara başlandığı bildirildi.

TERÖRİSTLERLE İLGİLİ OLABİLİR

Teröristlerin öldürdüğü Seydo Abak'ın bölücü örgütle ilişkisi olduğu ve saldırının bir iç hesaplaşmadan kay-

naklandığı öne sürüldü. Edinilen bilgiye göre, Balova köyü ile Derik ilçesi arasında minibüs şoförlüğü yapan Seydo Abak'ın bölücü PKK örgütü ile ilişkisi olduğu, öldürülme sebebinin de bir "iç hesaplaşmadan" kaynaklanmış olabileceği ihtimali üzerinde duruluyor.

Bir yetkili, Seydo Abak'ın kardeşi Abdülhalim Abak'ın PKK davasından Diyarbakır Askerî Mahkemesi tarafından ömür boyu hapis cezasına çarptırıldığını ve halen cezaevinde bulunduğunu bildirdi.

Olaydan sonra Mardin Valisi Alaattin Turhan ile tugay komutanı tuğgeneral Turan Bedirhan köye giderek incelemelerde bulundular. Vali Turhan, olayla ilgili çok yönlü bir soruşturma başlattıklarını söyledi.

Mardin Valisi Alaattin Turhan, bölücü teröristlerin saldırısı sonucu ölen Seydo Abak'ın okul çağına gelmiş 6 çocuğunun çeşitli okullara yerleştirileceğini bildirdi.

Öte yandan, bölücü teröristlerin eylemi beş kişiyle gerçekleştirdikleri bildirildi.

Görgü şahitleri olayı şöyle anlattılar:

"Seydo ve karısı Enise, evin avlusunda dışarda uyuyorlardı. Karı-kocayı uyandıran bölücü teröristler, bunları evin içine sokarak otomatik silahla taradılar. Teröristler daha sonra el bombası atarak dışarı çıktılar ve kaçtılar. Evin içinde Seydo'nun 11 çocuğu uyuyordu. El bombaları patlamayınca bunlar ölümden kurtuldular. Teröristler eylemden sonra havaya ve sağa sola ateş açarak kaçtılar."

Bölücüler A.A bürosunu bastı

A TINA- Atina'da, Lavrion kampında kalan toplam 23 kadar ayrılıkçı komünist ve bölücü kanun kaçağı, dün "Anadolu Ajansı"nın Amerikis Sokağı 20 numaradaki bürosunu iki saat süreyle işgal ettiler.

Pankartlar ve bir bildiri ile kriza bir yürüyüşten sonra 23 kanun kaçağınun sadece 10'u, saat 15.40 sularında ajansın ikinci katına çıkıp içeri girdiler. Eylemciler Türkiye'de önceki gün Mec-

lis'in önünde bir kadının ölümü ile sonuçlanan olayı protesto ve Türkiye'deki hapis hanelerde işkenceyi kınayp açlık grevi yapan siyasi mahkûmlara destek olmak amacıyla hazırladıkları bildirinin Ankara'ya duyurulmasını istedikler. Bürodaki personele bildirinin geçilmesi için baskı uygulayan ayrılıkçı kanun kaçakları, ajansın telefonlarını da kullanarak, Türk ve yabancı gazetecilere, işgal eylemini, "Lavrion" kampın-

da PKK ve TKP dışındaki yasadışı "TKP-ML, TDKP (Türkiye Devrimci Komünist Partisi), Dev-Yol, TIKB (Türkiye İhtilalci Komünistler Birliği), KAWA, TKP-ML'yi yeniden ihya ve inşa örgütü, Pekosim, TDKP - Leninist Kanadı" adlı 9 örgüt adına düzenlediklerini, hedeflerinin ise seslerini duyurmak olduğunu söylediler.

İşgalci kanun kaçakları, büroya "Şovenist rejime karşı Türk

millietinin mücadelesine destek" ve "Katil iktidarla bir gün hesaplaşacağız" şeklinde tehdit edici ve Yunanca sloganlar yazılı pankartlar da astılar.

Büroda bir maddi hasara yeltenmeyen işgalci kanun kaçakları, 2 saat sonra ajans bürosunun önüne gelen polis kuvvetlerine teslim olarak işgali sona erdirdiler.

GÜNES

İsmail CEM

Kerkük'ü koruyan kim?

Körfez'deki gerilim ve İran-İrak savaşı tırmanırken, "Kerkük-Yumurtalık petrol boru hattı" nedeniyle Türkiye'nin ismi daha sık duyuluyor. Özellikle dünkü İngiliz basını, Körfez'den gelmiş "tanker haberlerinin" hemen yanbaşında Türkiye'den söz ediyor.

Savaş alanlarındaki ve savaş sularındaki son gelişmelerden hareketle, bu önemli noktaya değinmek istiyoruz.

Malûm, Birleşmiş Milletler'in barış çağrısı doğrultusunda saldırılarını hafifleten iş olan Irak, şimdiki olanca gücüyle İran'ın ekonomik merkezlerine ve İran'la bağlantılı tankerlere saldırıyor. Gerçekçe olarak, barış çağrısının İran tarafından kabul edilmesini gösteriyor.

Irak'ın bu açıklaması, olayın sadece bir yüzünü aydınlatıyor. Asıl önemli gözükten, "savaştan sürede" İran'ın kendi petrolünü güldür güldür dünyaya aktırabilmesi. Savaşın "normal" seyrini izlediği zamanlarda, Irak, hava üstünlüğünü kullanarak ve İran tankerlerinin ya da İran'dan petrol dolduran tankerlerinin hem dolun limanlarını, hem de bizzat kendilerini vurabiliyor. İran'ın savaşı sürdürülebilirlik için ihtiyaç duyduğu döviz gelirini Irak önemli ölçüde engelliyor. Oysa, Irak hava saldırılarını durdurup, İran'ın barışa "evet" demesini bek-

lerken, hem "evet" denmiyor, hem de rahatça petrolünü satabilen İran, savaşı sürdüreceği kaynağını genişletiyor. Nitekim, hava saldırılarının duraksadığı dönemde İran'ın günde 20 milyon varil petrolü Körfez'den ihrac ederek bu imkânı en iyi şekilde değerlendirdiği belirtiliyor.

Bütün bunlar, artık "geçmişe" ait. Birkaç günden beri, Irak uçakları İran'ın petrol üretim ve dolun merkezlerini ve bu petrolü taşıyan tankerleri vargöçüyle vuruyor. Ajans haberlerine göre, İran'ın ekonomik gücü -dolayısıyla savaş gücü- yeniden kesintiye uğratılmış durumda.

Bu saldırılar ve ekonomik kayıplar karşısında İran'ın yapabileceği çok sınırlı: Irak şehirlerini vurmak çok sayıda insanı yok ediyor ama, ekonomik zararı ölçülebilir. Körfez'deki tankerlere saldırı, daha çok Körfez ülkelerine kayıp verdiriyor. Bu arada Kuveyt'in ABD bayrağı taşıyan tankerlerine de zaten dokunuluyor.

Giderek sıkışan, savaşı öncelikle ekonomik alanda kaybeden, kendi gelir yolları tıkanırken, rakibininkiler açık duran Humeyni rejimi, şimdi ne yapacak? Rejimin baş sözcüsü olan Sayın Rafsanjani, son Irak saldırıları nedeniyle "...İran'ın ekonomik merkezleri ve altyapısı saldırıya uğrarsa, İran, rakibinin ve onun müttefiklerinin ekonomik merkezlerine saldıracak" derken, neyi kast ediyor?

Son günlerin yabancı basını, Türkiye'nin ismini bu bağlamda gündeme getiriyor:

Irak'ın ekonomik candamanı, Kerkük'ten Türkiye'nin Yumurtalık limanına uzanan petrol boru hattı. Irak, Kerkük'ten ve kendi petrol bölgelerinden çıkarttığı petrolü, öncelikle bu boru hattından dünyaya sevk ediyor. Bir bakıma, Kerkük ve boru hattı sayesinde ekonomisini ayakta tutup, Irak savaşa devam

edebiliyor.

Buna karşılık, İran'ın Kerkük civarını ve petrol boru hattını vurabilecek güçte ve imkânda olduğunu hemen herkes kabul ediyor.

Peki, kendi can derdine düşmüş bir İran, rakibinin ekonomik candamanı neden kesmiyor, daha doğrusu, Irak içindeki müttefiklerini kullanarak kestirmiyor?

Çünkü, bu noktada işin içine Türkiye giriyor. Boru hattının kesilmesi, hem Türkiye'yi önemli bir petrol ithal kaynağından, hem de, yatırımının büyük bölümünü bizzat karşılamış olduğu büyük bir döviz gelirinden yoksun bırakacak. İran-İrak savaşının ilk gününden beri Türkiye, petrol boru hattı konusunda İran'ı uyuyor, bu hatta dokunulursa, dengelerin değişeceğini bildiriyor. İran, bütün somut ve güncel yaralarına rağmen, Türkiye'yi karşısına almamak için, tarafsız Türkiye'yi taraf konumuna zorlamamak için, petrol boru hattına dokunmuyor.

Günümüzün önemi, İran'ın "dönüşü olmayan noktaya" yaklaşmış bulunmasından kaynaklanıyor. Ekonomisi kaybeden İran, rakibinin ekonomisine de kaybettirmek zorunluğuna duyuyor. "Misilleme" yapabileceği, rakibini gerçekten acıtabileceği, rakibinin "hassas karnını" oluşturan baslıca bir hedef var, o da Kerkük ve Kerkük-Yumurtalık boru hattı. İngiliz gazeteleri, bu nedenle Türkiye'den söz ediyor.

İran ne yapar, daha doğrusu ne yapabilir bilemez. Türkiye'yi karşıya almamak uğruna ekonomik savaşın kaybını siyene mi çeker, yoksa kaybedecek fazla bir şeyi olmadığını düşünüp harekete mi geçer, kestiremeyiz. Ancak, Ortadoğu savaşının bizim açımızdan da kritik bir döneme girdiği açıkça görülmüyor.

**PKK'nın
organi**

**'in
iddiası**

Bölücü PKK örgütü-
nün dergisi Berxwe-
dan, Rızgari adlı rakip
bölücü örgütün Ban-
ker Kastelli'ye miktarı
ve kaynağı belirsiz
bir parayı kapırdığı-
ni öne sürdü

**Banker Kastelli adıyla
tanınan Cevher Özden**
ise, "Bu konuyu
ilk defa sizden duy-
dum. Bana 180 milyar
lira yatıran 240 bin
vatandaş içinden
kimin ne olduğunu
bilimeme imkân yok.

• **Rafet BALLI**

TURKIYE'deki hiçbir örgütü-
leri ve solcu kabul etme-
yen PKK, Berxwedan adlı
yayın organında, Rızgari adlı Kürt
örgütünü, Banker Kastelli'ye "kay-
nağı belirsiz" bir parayı kapırmak-
la suçladı.

Derginin Ağustos 1987 sayısın-
da yer alan "Rızgari'ye açık
mektup" başlıklı yazıda, daha çok
Diyarbakır Cezaevi'ndeki olaylar
söz konusu ediliyor. N. Kezer imza-
sıyla kaleme alınan yazıda, Rızgari
mensuplarının hapishane yönetimi
ve "Türk sömürgeçliği" ile uzlaş-
tığı ileri sürülüyor. Yazıda, suçla-
ma ile ilgili bölüm ise şöyle:

"Ama, haydan gelen buya gi-
der diyeceksiniz. Banker Kastelli'
ye kapırdılan paraların miktarı ve
kaynağı açıklayacak gücünüz var
mı? Yüz astartışına göre, herhal-
de piyangodan çıktı diyeceksiniz."

Konu hakkında Banker Kastel-
li adıyla bilinen ve şimdi müteah-
hidlik yapan **Abidin Cevher Özden**'
le görüştük. Özden şunları söyledi:

"Böyle bir şeyi ilk defa sizden
duyuyorum. Bana 180 milyar lira
yatıran 240 bin vatandaş içinden ki-
min ne olduğunu bilmeme imkân
yok. Müşterilerle doğrudan muba-
tap olmuyordum. 15 şube vardı.
Her birinde de 30-40 memur ça-
lıyordu. Müşteriyi onlar tanır-
dılar."

Bana para yatıranlar içinde 200
milyon lirayla Kara Kuvvetleri'ni
Güçlendirme Vakfı'nı bile oldu-
ğu sonradan ortaya çıktı. Böyle bir
şeyin olacağını hiç sanmıyorum.
Olsaydı, kokusu bir yerden çıkar-
dı. Ama doğrusu, PKK'da olsa,
'Kastelli'ye para kapırdı' demesi
hoşuma gitmedi. Bende kimsenin
parası batmadı."

Rızgari dergisinin Avrupa'daki
yöneticileri ise, iddiayı "ciddiye bile
almamayacak" bir konu olarak ni-
telediler. "Siyasi düzeyden yoksu-
bu tür iddiaları cevaplamak bile
istemediklerini" söylediler.

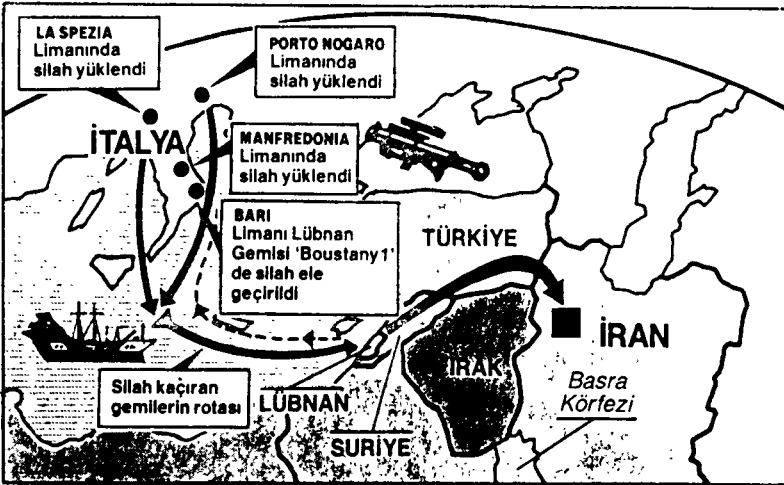
RIZGARI NEDİR?

Daha çok Doğulu aydınlar ara-
sında etkili olan Rızgari örgütü,
1980'den önce Türkiye'de bu adla
bir defa yayın organı çıkıyordu. Bel-
libaşlı yöneticilerinin 12 Eylül'den
sonra yurt dışına çıktığı sanılıyor.
Teorik düzeydeki çalışmalar ile ta-
nınan Rızgari çevresi, birçok açık-
lamasında, PKK'nın kadın ve ço-
cuklara yönelik şiddet eylemlerini
eleştirir. Ayrıca, PKK'yı diğer Kürt
örgütlerine karşı saldırgan bir poli-
tika izlemekte suçladı.

Hürriyet

8.09.1987

- İran'a yasadışı yollardan satılan, İtalyan silahlarının Suriye'den Türkiye'ye sokulduktan sonra, Güneydoğu Anadolu'da kanlı eylemlerde bulunan PKK tarafından, İran'a ulaştırıldığı ortaya çıkarıldı.
- İtalya'da büyük yankılara neden olan, İran'a yasadışı silah satışı olayı ile ilgili 45 şadama için tutuklama kararı çıkarıldı.

EBU NİDAL DE İŞİN İÇİNDE İtalya'nın Bari limanında, iki gün önce ele geçi-
rilen Lübnan bandıralı Boustany-1 gemisinde bu-
lunan belgelerde, geminin, ambargoya rağmen, yasa dışı yollardan İran'a silah ve mayın
satışında kullanıldığı anlaşıldı. Geminin Ebu Nidal ve Suriyeli casuslar hesabına çalıştığı
da saptandı. Sorgulamalarda, Suriye üzerinden Türkiye'ye gelen silahların PKK tarafın-
dan, Türkiye'deki dağıtıcılarından İran'a geçirildiği, bunun karşılığında PKK'ya silah
verildiği ortaya çıkarıldı. Bari Savcısı Massa Carrara, tutuklanan 17 gemi mürettebatının,
Ebu Nidal'dan başka ASALA lideri Agop Agopyan ile ilişkilerinin bulunduğunu açıkladı.

**"Silah yolu" PKK'den
geçiyor**

ROMA, (Hürriyet)- İtalya-
nın Bari limanında iki gün
önce ele geçirilen bir gemide
ortaya çıkarılan belgelerden
PKK örgütünün Türkiye üzeri-
nden İran'a silah sokulduğu
belirlendi.

İran'a silah satışında bu
kez Türkiye bağlantısı gün-
deme gelirken, İtalyan yetkililer
İtalya'nın Bari limanında el
konulan Boustany-1 adında-
ki Lübnan gemisinde 17 kilo
uyuşturucu maddenin yanı sıra
çok sayıda tabanca, bazuksa,
Sovyet yapımı el bombası fir-
latma malzemesi ve füze atar
ele geçirildiğini bildirdiler. Yet-
kililer şimdiye dek üç kez adı
değiştirilen Boustany-1 ge-
minin ünlü terörist Ebu Ni-
dal ve Suriyeli ajanların hesa-
bına çalıştığını kaydettiler. Ge-
minin bundan önce "Archen-
golis" ve "Good Lucy" adını
taşıdığını belirten Bari liman
yetkilileri, Boustany-1'de ele
geçirilen belgelere göre, gemi-
nin İtalya ile Ortadoğu arasın-
da sefer yaptığını söylediler.

PKK PARMACI

Bari liman yetkililerinin
Hürriyet gazetesine yaptıkları
açıklamaya göre, ele geçirilen
belgelerden Suriye üzerinden
Türkiye'ye sokulan silahların
Türkiye'deki dağıtıcılarından
PKK örgütü tarafından İran'a
sokulduğu anlaşıldı.

Bari Polis Müdürlüğü yet-
kilileri gemide yakalanan 17
kişinin sorgulanmaya başlan-
dığını ve soruşturma sonucu
Türkiye üzerinden İran'a silah

sokan PKK örgütünün Ebu
Nidal tarafından silahla ödü-
lendirildiğini kaydettiler.

İtalya'nın en cesur savcısı
olarak tanınan ve kendisine
karşı girişilen suikastten şans
eseri kurtulan Carlo Paler-
mo'nun 1982 yılında kurduğu
Türk Mafyasası ile İtalyan Maf-
yası arasındaki bağlantının bu
gemiyeye ilgili olabileceğini belir-
ten Bari Savcısı Massa Car-
rara, Hürriyet muhabirine
verdiği demeçte "Ebu Ni-
dal'ın dışında silah ve uyustu-
rucu madde ticaretine ka-
rşın ASALA lideri Agop
Agopyan'ın da Boustany-1
gemisiyle ilişkisi olduğunu
sanıyoruz" dedi.

İtalya'nın La Spezia ve
Venedik yakınlarındaki Porto
Nogaro limanlarında çeşitli
tarihlerde bu gemiyeye silah yük-
lendiğini belirlediklerini söy-
leyen Savcı Carrara, geçen yıl
da ocak ayında bu gemiden
Manfredonia limanından silah
yüklendiğinin anlaşıldığını söy-
ledi.

Bu arada Bari Savcılığı ve
Spezia Savcılığının ortak tu-
tuklama kararıyla bu gelişme-
lerden sonra İtalyan sanayinin
önde gelen 45 ismi hakkında
tutuklama kararı çıktı.

İran'a satılan mayınları
üreten Valsella Meccanotec-
nica şirketinin sahiplerinden
Ferdinando Boryetti ve oğlu
Giovanni Boretetti'nin yanı-
sıra İtalyan silah sanayinin
kalbi Brescia kentinde faali-
yetlerini sürdüren birçok silah
üreticisi hakkında tutuklama
kararı alındı.

Tercüman

8.09.1987

Sandığa karşı

PKK terörü

HABER MERKEZİ

Referandum propagandası başladığı sırada yoğun şekilde
"referandum boykot" kampanyası açarak, halk oyla-
masını "Faşist burjuvazinin iç çekişmesi" olarak nitelleyen
PKK'nın bu kampanyasına paralel olarak, halk oylaması sı-
rasında sandıklara karşı terör eylemleri düzenlendi. Bölücü
çete mensupları, oy sayımı sırasında Mazgirt Adliye binasına
bombalı saldırı düzenlerken, Tunceli'nin Ovacık ilçesine bağlı

11 köyden seçim memurları tarafından ilçe seçim kuruluna
getirilen oy sandıkları bölücü çete mensupları tarafından ya-
kılarak imha edildi.

BOMBALY SALDIRI

Mazgirt Cumhuriyet Savcılığı'ndan alınan bilgiye göre, iki
kişi olduğu bildirilen bölücüler, dün saat 20.30 sıralarında ad-
liye binasına bomba attılar. Bombanın patlaması sonucu ad-
liye binasının camları kırıldı, binada kısmen hasar meydana
geldi. Olayda can kaybı olmadı.

Daha sonra karanlıktan yararlanarak kaçan teröristlerin ya-
kalanmaları için bölgede geniş çaplı operasyon düzenlendi.

OY SANDIKLARINI YAKTILAR

Bu arada, Tunceli'nin Ovacık ilçesine bağlı Cevizlidere, Ka-
rataş, Topuzlu, Söğütü, Karaoğlan, Ergazi, Doludibek, Ga-
ripuşağı, Nanuşağı, Halıptınar ve Aslıca köylerinde oy ver-
me işlemi bittikten sonra, seçim sandıklarının minibüsle Ova-

cık İlçe Seçim Kurulu'na götürülen seçim memurlarının ara-
çlarının önü, saat 19.00 sıralarında bir grup eşkiya tarafından
Ovacık ilçesine iki kilometre kala kesildi. Seçim memurlarını
araçtan aşağıya indiren çete mensupları, oy sandıklarını taşı-
yan aracı ve oy sandıklarını yakarak katıldılar.

7 kişi oldukları sanılan çete mensuplarının yakalanmaları
için bölgede arama ve operasyonlara başlandı.

KÖY KAHVESİ SİLÂHLA TARANDI

Çanakale'nin Eceabat ilçesine bağlı Behramlı köyü kah-
vesi de kimliği belirsiz silâhlı altı kişi tarafından tarandı. Olay-
da ölen ve yaralanan olmadı.

Olay, saat 21.30 sıralarında meydana geldi. 59 AR 459 pla-
kalı otomobile köy kahvesi önünde inen kimliği belirsiz altı
kişi, kahvenin içinde bulunanları silâhla taradılar. Mavi renkli
Renault marka otomobile kaçan silâhlı saldırganları yakala-
mak için bölgede geniş çaplı operasyonlar düzenlendi.

SANDIK BAŞINDA 28 YARALI

Öte yandan, Mardin'de oy kullanma sırası yüzünden çıkan silahlı çatışmada 4, Adıyaman'ın Gölbaşı ilçesine bağlı Yeşilova köyündeki kavgada 15, Bitlis'in Tatvan ilçesine bağlı Küllüce köyünde de 7'si ağır olmak üzere 9 kişi yaralandı.

TATVAN'DA ÇATIŞMA

Bitlis'in Tatvan ilçesine bağlı Küllüce köyünde halk oylaması sırasında iki grubun evet-hayır tartışmasından dolayı çıkan meydan kavgasında Selahattin Taş, Sedat Taş, Şemsettin Taş, Necdet Taş, Hazer Taş, Gıyasettin Taş ve Hüsamettin Atalay taş ve sopalarla ağır, Kadri Atalay ile Nizamettin Atalay ise hafif şekilde yaralandılar.

Yetkililere, olayların büyümeden bastırıldığını ve 40 kişinin gözaltına alındığını söylediler.

SİLİHLİ ÇATIŞMA

Mardin'e bağlı Çalışlı köyünde dün sabah oy kullanmak için okul civarında bekleyen vatandaşlar arasında sıra yüzünden tartışma çıktı. Bir süre sonra silahlı çatışmaya dönüşen

olayda, Süleyman Bengü, Sabahattin Beken, Mehmet Sağla ve Kemalettin Özkoç çeşitli yerlerinden yaralandılar. Durumları ağır olduğu bildirilen yaralılar Diyarbakır Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alınırken, olaylarla ilgili olarak 5 kişi gözaltına alındı.

GÖLBAŞI'NDA OLAY

Adıyaman'ın Gölbaşı ilçesine bağlı Yeşilova köyünde ise, oy küllahmak için sandık başına geçen vatandaşlarla müdahale eden bir grubu engellemek isteyen bekçi Cuma Beyhan ile Cuma Yancar ve Duran Yılmaz arasında tartışma çıktı.

Kısa sürede taş-sopalı kavgaya dönüşen olayda, Seyfettin Varılmaz, Abdülkadir Varılmaz, Abdülkadir Sarıkh, Hacı Zengi, Duran Varılmaz, Mehmet Varılmaz, Ahmet Uçar, Ahmet Demir, Ahmet Tekdikçi, Mehmet Şahin, Cumali Vakitbilir, Oruç Okçu, Cuma Beyhan, Cuma Varılmaz ile Duran Yılmaz çeşitli yerlerinden yaralandılar.

Öte yandan Iğdır DYP ilçe teşkilatı yetkilileri, Küllük ve Bayraktutan köylerinde bulunan seçmenlere baskı yapıldığı yolunda Iğdır İlçe Seçim Kurulu'na dilekçe verdiler. DYP yetkilileri, sandıklarda seçmenlere baskı yapıldığını ileri sürerek, müdahalenin önlenmesini istediler.

İLÇE BAŞKANI TARTAKLANDI

Bu arada, Gaziantep'in Yavuzeli DYP İlçe Başkanı Süleyman Göreñoğlu, sandık başlarında denetim yaparken, bazı şahıslar tarafından tartaklandı.

197 SANDIK KORUMADA

Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde, 4 ile bağlı 9 ilçeden 197 sandığın, il seçim kurullarınca korunulması güvenlik gereğiyle sabah saatlerine bırakıldı.

A.A muhabirlerinin bildirdiğine göre, Mardin, Diyarbakır, Hakkâri ve Sirt'e bağlı İdil, Silopi, Kulp, Beytüşşebap, Hakkâri merkez, Yüksekova, Şemdinli, Pervari ve Eruh ilçe seçim kurullarında muhafaza altına alınır. 197 sandık il merkezlerine bugün gönderilecek.

Güneydoğu Anadolu'da halk PKK'yı desteklemiyor

Washington Times:

WASHINGTON, (A.A.)- Washington Times, PKK'nın Türkiye ve Irak'ta değişik gerilla taktikleri uyguladığı, İran'ın da, Sovyetler Birliği ile demiryolu bağlantısını sağladıktan sonra Türkiye'deki bölücü gerillaları desteklemeye başlayabileceğini öne sürdü.

Gazetede yayınlanan bir haber-araştırma yazısında, Türkiye ve Irak'a karşı İran tarafındaki desteklenen "Kürtler'in", on yıllık aradan sonra Ortadoğu'da yeniden önemli unsur haline gelip Ankara ile Bağdat hükümetleri için tehdit oluşturduğu iddia edildi.

VAHŞET

Marksist PKK örgütüne bağlı bölücü çetelerin Türkiye'de çocuk, kadın ve yaşlı ayırımı gözetmeksizin giriştiği kanlı katliamları anlatan gazete, Güneydoğu Anadolu'da köylülerin Ankara hükümetine karşı bölücü çeteleri desteklemediklerini belirtti. Gazete, bu yüzden PKK vahşetinin bu köylülere yöneldiğini kaydetti. Washington Times şunları yazdı:

"İyi haber alan Amerikan kaynaklarına göre, 20 bin kadar bölücü gerilla, 50 bin Irak askerine ülkenin kuzeyinde hareket imkânı bırakmıyor. Aslında 7 yıldır süren Körfez savaşında İran karşısında asker açısından üçte-bir oranında za-

yıf durumdaki Irak ordusu, nüfus yoğunluğu az kuzeydeki dağlık arazide bu gerillaların saldırıları karşısında zayıflıyor. Irak lideri Saddam Hüseyin'i koruyan Cumhurbaşkanlığı Muhafız Birliği'nin komutanı Hüseyin Raşid'in Kürt asıllı olmasına rağmen Kürt halkı Bağdat yönetiminden nefret ediyor."

İRAN'IN SİLÂH YARDIMI

Washington Times, bölücülerin Irak'taki mücedelelerinin tarihçesini verdikten sonra Humeyni rejiminin sağladığı yardımları şöyle anlattı:

"Humeyni'nin İran İslâm Cumhuriyeti, Kürtler'in, Irak'a karşı husumetini tümüyle kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaya başladı. Tahran Iraklı gerillaları Sam-7 uçaksavar füzeleri ve 122 milimetrik vavra toplarıyla donatmak suretiyle önün giderek etkinleşmesini sağladı. Batılı istihbarat değerlendirmelerine göre, İran, Suriye tarafından eğitilip silâhlandırılan Türkiye'deki Kürtler'e destek sağlamama konusunda dikkatli davrandı. Çünkü İran, gıda ithalatında Türkiye'ye bağımlı durumda."

Ancak ağustos ayında varılan anlaşma gereği, Sovyetler Birliği ile demiryolu bağlantısı tamamlandığı zaman İran, Türkiye ile ilişkileri konusunda dikkatli davranmaya daha az ihtiyaç duyacak."

11.09.1987

Güvenlik güçleri, PKK'nın oyununu bozdu

Bombalı ceset

• PERVARI • TUNCELİ • MARDİN, (MİL-HA)

PKK militanları öldürdükleri kişileri tezak olarak kullanmaya başladı. Güvenlik güçlerinin duyarlı davranmaları, PKK'nın bu yeni taktikini boşa çıkardı.

Önceki gece Pervari'nin Dereler bölgesinde düzenlenen baskın sırasında öldürülen kamyon şoförünün cesedine PKK militanlarınca bomba yerleştirildi. Olay yerine giden güvenlik ekibinin duyarlı davranmaları sonucu PKK'nun, ölüm tuzakı etkisiz hale getirildi.

Edinilen bilgiye göre, dün sabah olay yerine ulaşan güvenlik kuvvetleri, hemen cesedin başına girmediler. Güvenlik kuvvetleri eski deneyimlerine dayanarak PKK militanlarınca öldürülen kamyon şoförü Remzi Tayboğa'nın cesedine ip bağladı. İpin çekilmesiyle birlikte büyük bir patlama meydana geldi ve ceset tamamen parçalandı. POLİS OTOSU TARANDI

*Tunceli'nin kent girişindeki köprü civarında dün gece saat 20.00 sıralarında meydana gelen olayda 2 polis memuru ayağından hafif şekilde yaralandı.

Edinilen bilgiye göre, kent girişindeki köprü başında nöbet tutmakta olan polis otosu, henüz sayıları belirlenemeyen silahlı bir grubun saldırısına uğradı. PKK veya TKP-ML militan oldukları sanılan silahlı grup, polis otosuna uzaktan ateş açtı. Polis memurları ve çevrede görevli diğer güvenlik kuvvetlerince ateşe karşılık verildi. Olayda iki polis memuru hafif şekilde ayağından yaralandı. İDİL'DEKİ TARAMA OLAYI

Mardin'in İdil ilçesine bağlı Sirt Köyü'nün Destabarı mezarı yakınlarında bir süre önce meydana gelen yolcu minibüsü tarama olayına PKK yaptı izlenimini veren 3 kişi tutuklandı. Bir süre önce İdil'in Sirt köyüne bağlı Destabarı mezarı civarında şoför Mehmet Koşmat yönetimindeki 47 AY 734 plakalı minibüsün taranması sonucu yolculardan Ahmet Kuzu, yaşamını yitirmişti. Olaydan sonra güvenlik kuvvetlerine bilgi veren şoför ve yolcular, saldırının PKK militanları veya Düdeyan aşiretinin bir kolu tarafından yapıldığını söylemişlerdi. Soruşturma sonucu, minibüsün yolcular tarafından tarandığı saptandı.

Konuyla ilgili bilgi veren üst düzey bir askeri yetkili şunları belirtti: "Ölen Ahmet Kuzu'nun yarısı sırtundaydı. Yara ateşli silah yararı değildi. Otopsi raporu bu yöndedir. Yolcuların iddiasına göre, minibüs yan tarafından taranmış. Araştırmamıza göre, Ahmet Kuzu yolcu arkadaşları tarafından bilecek veya kaza sonucu öldürüldü. Olayın ortaya çıkmaması için de senaryo düzenlendiğini sanıyoruz."

14.09.1987

1 bölücü ölü ele geçti

● Bölücü eşkiya, Hakkâri'nin Şemdinli ilçesi'nde kaçırıkları bir teknisyeni öldürdü, 3 PTT aracını ateşe verdi.

MARDİN'in Nusaybin ilçesi'nde güvenlik kuvvetleriyle çatışmaya giren iki bölücü teroriisten biri ölü ele geçirilirken diğeri yaralı olarak kaçtı.

Öldürülen teknisyen. Güzeldere...

"Diyarbakır'da bir odun deposunu ateşe veren bölücüler, Hakkâri'nin Şemdinli ilçesi'nde üç PTT aracını kundakladılar, kaçırıkları teknisyeni öldürdüler. Bingöl'de ve Mardin'in Silopi ilçesi yakınlarında yol kesen eşkiya soygun yaptı.

Alınan bilgiye göre, Mardin'in Nusaybin ilçesi'ne bağlı Akarsu Bucağı'nın Güvenlik Köyü'nün dağlık kesiminde bir grup PKK militanının yuvalandığı haber alındı. Bunun üzerine, bölgede operasyona başlandı ve çembere alınan iki PKK militanı, "Tealim ol" çağrılarında ateşe karşılık verince, çatışma başladı. Gece saat 24.00 sıralarındaki çatışmada bir terörist ölü ele geçirildi.

SHP, Kürtçe'yi serbest bırakacak

• "Özel Komisyon'un hazırladığı 'Özel Bütçeli, Özel Kalkınma Planı'nın 7 maddesi şöyle:

ANKARA, (Hürriyet) - SHP, Doğu ve Güneydoğu'da 17 ili kapsayan "özel bütçeli, özel kalkınma planı" hazırladı. SHP'nin yeni belirlediği Doğu ve Güneydoğu politikasında Kürtçe'nin serbest konuşulması ağırlıkta kaldırılması, aşiretlere sıcak bakılması, ancak etkinliklerinin kırılması öngörülmüyor. Genel Sekreter Yardımcılarından Edip Servet Devrimci başkanlığında oluşan, Doğu illerinde görev yapan ve SHP'yi benimsemiş bürokratların da yer aldığı komisyon, yeni politika ile ilgili 80 sayfalık bir raporu Genel Merkez'e sundu. SHP yöneticileri, bu bürokratların adlarını gizli tutulduğunu bildirdiler.

Mardin eski Belediye Başkanı ve SHP Genel Sekreteri Edip Servet Devrimci başkanlığındaki komisyon, parti'nin Doğu ve Güneydoğu politikası için 17 ili tek tek gezerek; sorunları, istekleri saptadı ve görüşler aldı. Raporu-

nu, bu görüşler ışığında, çizelgeleriyle birlikte hazırlayan komisyon, SHP'nin Doğu ve Güneydoğu politikasını oluşturarak, Genel Merkez'e benimsetti.

SHP'nin belirlediği "özel bütçeli, özel kalkınma planı" kapsamına alınan 17 il şunlar: Tunceli, Mardin, Malatya, Hakkâri, Adıyaman, Diyarbakır, Şanlıurfa, Siirt, Van, Bitlis, Muş, Bingöl, Erzurum, Kars, Ağrı, Erzurum ve Elazığ.

SHP'nin Doğu ve Güneydoğu illeri için benimsediği politikayı ve buna ilişkin hazırlanan raporları Hürriyet'e açıklayan parti yetkilisi, "Bu bölgedeki 17 il ile sürekli temasdayız. Bu illerdeki ekonomik ve sosyal gelişmeleri, dakikası dakikasına izliyoruz. İktidara geldiğimizde, bu bölgede sorunla karşılaşmamaçtık. Kabul ettiğimiz politika, hemen yürürlüğe konulacak" dedi.

SHP'nin, Doğu ve Güney-

doğu illeri için benimsediği yeni politika şu yedi temel unsurdan oluşuyor:

1 17 ilde toprak reformu hemen uygulanacak. Topraksız kişilere toprak verilecek. Bununla birlikte, ağırlık sistemine son verilecek. Bölgede en büyük ağa, devlet olacak. Aşiretlere sıcak bakılacak, yerel etkinlikleri istismalarına engel olunacak.

2 Özel kalkınma planı için özel bütçe yapılacak. Bu bütçenin yardımıyla devlet, yörenin kalkınmasını ve bölgede refahın kısa sürede yükselmesini sağlayacak. Devlet, yatırımlarını yaparken, özel teşebbüs yatırımlarına da, destek olacak. Bölgedeki işsizlik, kısa sürede önlenecek.

3 Bölge insanı için birleştirici, bütünleştirici ulusal birliği güçlendiren politikalar yürürlüğe konulacak. Yerel insanları konuşukları lisanlardan dolayı

suçlanmayacak. Bu durumda bölge halkı, Kürtçe'yi serbestçe konuşabilecek.

4 Misak-ı Milli hudutları içinde yaşayan, yerel dili, ını ve irki ne olursa olsun, tüm vatandaşlarımıza aynı demokratik görüşle bakılacak ve ülkeyi bölmeye yönelik her türlü davranışın karşısında olunacak. Bölgede Milli Eğitim'in düzenlemeleri, veneden yapılacak. Eğitimin yükseltilmesi, birliğin sağlanması yönünde özel eğitim programları uygulanacak.

5 Bölgedeki terör hareketleri, bölge halkı devletin yanına alınarak önlenecek. Köy koruculuğu sistemi kaldırılacak, bölgedeki yerel istismarcılarının güçleri kırılacak.

6 Bölge Valiliği sistemine son verilecek. Halka baskı ve işkence, en büyük suç sayılacak.

7 Doğu ve Güneydoğu illerine atacak personel

- 1 Toprak reformu hemen uygulanacak, ağırlık sistemine son verilecek.
- 2 Özel bütçeli, özel kalkınma planı yapılacak.
- 3 Bölge halkı Kürtçe'yi serbest konuşabilecek.
- 4 Ulusal birliğin sağlanması yönünde eğitim programları uygulanacak.
- 5 Köy koruculuğu sistemi kaldırılacak.
- 6 Bölge Valiliği sistemine son verilecek.
- 7 Bu bölgede görev yapacaklar için özel atama sistemi oluşturulacak.

inçin yeni bir atama sistemi kurulacak. Hazırlanan özel atama planı, Doğu ve Güneydoğu'yu sürgün yeri olmaktan çıkaracak.

Tercüman 14.09.1987.

Fransa İstihbarat Teşkilatı'nın hazırladığı raporu açıklıyoruz

ASALA'da yanılan Fransa, PKK konusunda dikkatli davranıyor

Sıtkı ULUÇ Paris'ten bildiriyor

Fransız Dış İstihbarat Servisi (DGSE) çevrelerinden elde edilen ve iç istihbarat (DST)'a yakın güvenilir kaynaklarca doğrulanan bilgilere göre, ülkenin güvenlik servisleri "Türkiye'den gelen, Türkiye aleyhinde faaliyetlerde bulunan ve Avrupa'da çeşitli eylemlere katılan Marksist - Leninist gruplar" hakkında özel bir araştırma yaptılar ve sonuç raporunu ülkenin adalet, içişleri bakanlıklarına ve başbakanlığa ilettiler. Söz konusu çalışmaların aylardır devam ettiği belirtilen kaynaklar, "Türkiye'deki son terör eylemlerinden endişe duyan ve Fransa'da bazı grupların kışkırtılmasından rahatsız olan üst makamlar, bu araştırmaları gerekli gördüler" dediler. Aynı kaynaklar, özellikle Kürt asıllı militanların Avrupa faaliyetlerinin ele alındığını ifade ederek "Terörizm, bir savaş şeklidir. Fransa'da ASALA uzun bir süre için safdışı bırakılmıştır, ancak Avrupa ülkeleri için halen bir meçhul kalan PKK endişe vermektedir. Dolayısıyla bugün en fazla araştırmalara konu olan PKK ve bu grubun komünist cepheyle işbirliğinde" şeklinde konuşular.

ERKEN TEŞHİS

Chirac hükümetinin ülkedeki terörist eylemlerden geniş ölçüde etkilendiğini ve kaynağı ne olursa olsun sert tedbirler almak amacıyla çalıştığı illeri süren istihbaratçılar, "Bugün Türkiye'nin iç dengesini bozacak hedefinde görünen PKK teröristlerinin yarın Avrupa'nın buzurunu çıkaracağı muhtemeldir. Üst makamlar, bu mikroba erken teşhis istedikler. Senelerdir Türkiye aleyhinde eylem yapan, daha sonra da silâhlarını bize çeviren ASALA önünde düşülen hatanın tekrarlanmaması hedefleniyor" dediler.

MİT...

Fransız istihbaratçıların bilgi raporunda, Türk İstihbarat Servisi ile ilişkilerin zayıflığından ve "karşılıklı güven-sizlik"ten söz ediliyor ve Paris'teki bazı Türk diplomatlarının garip davranışları içinde buldukları illeri sürütlüyor.

Türkiye'deki Güneydoğu terör olaylarında Fransız istihbaratçılar, MIT'in çok zayıf kaldığını, Türkiye'de terör eylemlerine karşın militanların daha sonra kolaylıkla ülke dışına çıkabildiğini illeri sürüyorlar.

PKK ARKADAN VURUR

PKK örgütü, lider Abdullah Öcalan, örgütü içi bölünme ve çatışmalar hakkında bilgiler bulunan raporda, "PKK, arkadan vurma ve en az iki kurşun sıkma prensibine sahiptir" deniyor ve şöyle devam ediliyor:

"Nitekim, İsveç Başbakanı Olof Palme'nin öldürülme

Raporda PKK'nın arkadan vurduğu ve İran ile işbirliği yaptığı belirtiliyor

sekl de daha önce başbakanı tehdit etmiş PKK'yı hemen hatırlattı. Her ne kadar Palme cinayetinin sorumluları ele geçirilmemiş de, Öcalan grubunun Avrupa'da çok üst düzeyde saldırı ve cinayetler gerçekleştirebileceği kesinlik kazanmıştır."

KOMÜNİSTLERDEN DESTEK

DGSE belgelerinde, Avrupalı ve Türk komünist grupların ilişkisine de geniş yer veriliyor ve bu grupların PKK'ya destek sağladıkları ifade ediliyor. Avrupa'daki Türk komünist örgütlerin birleşme çabalarından söz edilen raporda, TKP'nin öncülüğü ile "Türkiye Birleşik Komünist Partisi" adında yeni bir ittifakın kurulduğu ve bu grupların PKK'ya toprak vadettiği" açıklanıyor.

FRANSA'DA SON DURUM

Fransa'daki PKK militan ve sempatanlarının tanıdığını belirten istihbaratçılar, bu kişilerin 1986'da ülkeyi kana bulayan terör eylemlerinde, George İbrahim Abdullah grubuyla birlikte rol oynadıklarını hatırlatıyorlar ve teröristlere yataklık etmek suçuyla hâlen Fransa'da tutuklu bulunan "birkaç Kürt militan"dan önemli bilgiler elde ettiklerini, bu bilgilerin de PKK örgütünün Avrupa faaliyetlerinin ciddiye alınması gerektiğini gösterdiğini ifade ediyorlar.

İstihbaratçıların ilgi çekici gözüken iddialarından birine göre, Paris'te eski İran cumhurbaşkanı Benî Sadr ile Türk ve İran asıllı Kürtler'in ilişkileri genişleyerek devam ediyor.

ASALA - PKK

Ermeni teröristler ile PKK ilişkisinin 1980'de ASALA'nın daveti üzerine başladığını öne süren Fransız güvenlik yetkilileri, "7 Nisan 1980 tarihli ortak bir basın toplantısından sonra Lübnan'da başlatılan bu ilişkiler devam etti, ancak anlaşmazlıklar, fikir farklılıkları ortak eylem yapılmasını engelledi" diyorlar.

Belgelerde, PKK'nın Suriye tarafından beslendiği iddiaları yenileniyor ve İran'da da Türkiye üzerinde çeşitli projeleri olduğu, aynı teröristleri bu amaçla kullanmayı planladığı öne sürülüyor.

YUNANISTAN'A DİKKAT

Fransız istihbaratçıların raporlarında "Yunan sosyalist hükümetinin son derece hatalı tutumundan" söz ediyor ve bu tutumun sadece Türkiye'yi değil, bütün Avrupa'yı tehlikeye soktuğunu hatırlatıyorlar. Raporda ASALA, PKK ve Türk aşırı sol gruplarının Atina'da ve Kıbrıs Rum kesiminde faaliyetleri, eylemleri, gördükleri maddî yardım hakkında geniş bilgi veriliyor.

TERCÜMAN'a bilgi veren istihbarat kaynağı, bu konuyla ilgili olarak "şahsî görüşünü" şöyle dile getirdi:

"Papandreu hükümeti çıkmaz girdi. Kucak açtığı terör gruplarından istese de kurtulamaz. Papandreu, Olof Palme'ne hatasını tekrarlıyor."

Belirli bakanlıklara ve başbakanlığa verilen sözkonusu istihbarat raporunun siyasi değerlendirmesinin kendilerine ait olmadığını belirten Fransız istihbaratçılar, "Biz her türlü ön bilgiyi verdik ve mikroba erken teşhis koyulmasını sağlıyoruz. Fransız hükümeti, daha önce başka terör grupları önünde işlenen hataları ve ihmalleri tekrarlamaz sanıyoruz" dediler.

Aynı kaynaklar, son haftalarda kendilerini en fazla ilgilendiren konulardan birinin de İran-PKK ilişkisi olduğunu, Tahran'ın her türlü faaliyetinin Fransa için büyük önem taşıdığı belirttiler.

Raporda neler var?

- "Bugün Türkiye'nin iç dengesini bozacak hedefinde görünen PKK teröristlerinin, yarın Avrupa'nın huzurunu kaçıracağı muhtemeldir"
- "Güneydoğu terör olaylarında MIT zayıf kalıyor. Militanlar, eylemlerden sonra kolaylıkla yurt dışına çıkabiliyor"
- "Bu mikroba erken teşhis konularak, ASALA önünde düşülen hata tekrarlanmamalıdır"
- "PKK arkadan vurma ve en az iki kurşun sıkma prensibine sahiptir. Palme'nin öldürülüş şekli gibi..."

• İstifalar birbirini kovalıyor
KORUCULAR ZORDA

BEŞİR AKSU, ERUH (MİL-HA)

DÖĞÜ ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde eylemlerini sürdüren PKK militanlarının ilk eylemi yaptıkları Siirt'in Eruh ilçesinde koruculuk mesleği çıkmaza giriyor. Daha önce koruculuk yapanlar istifa etmek için Siirt Jandarma Komutanlığı'nın kapısını aşındırırken, maaşların artırılması da bazı yurttaşları koruculuğa yönlendirdi. Ancak, istifa etmek isteyenlerin istifalarının kabul edilmeyerek geri çevrildiği bildirildi.

Toplam 92 köy ve 16 mezrası bulunan Eruh'ta 420 köy korucusu bulunuyor. 19 Ağustos tarihinde Kılıçkaya köyünün Milan mezarına PKK militanları tarafından düzenlenen ve 25 kişinin katledilmesi ile sonuçlanan baskından sonra korucular arasında korku ve tedirginlik başladı. PKK militanlarının son zamanlarda korucuları ve yakınlarını hedef almasıyla bu korku istifa ve silah bırakmalarla daha da belirginleşmeye başladı.

İSTİFA VE BAŞVURULAR

Siirt'in Şırnak ve Eruh ilçelerine bağlı köylerde koruculuk yapan ve son 10 gün içerisinde silah bırakanların sayısı 30'a yükseldi. Korucular "Ailelerimizin öldürülmesini istemiyoruz" diyerek silahlarını bırakırken, birçok korucu da Siirt Alay Komutanlığı'na başvurarak istifa et-

mek istediklerini söyledi. Ancak, istifaların artmasıyla, yapılan başvuruların geri çevrildiği, silahların geri alınmadığı ileri sürülüyor.

Bu arada, istifa etmek isteyen korucuların yerine korucu olmak isteyen birçok kişinin de müracaat ettiği öğrenildi. Yapılan müracaatlar değerlendirilirken, istifaları geri çevrilen Kavaközü, Ormanardı ve Kemerli köylerinin korucuları adlarının verilmemesini isteyerek şöyle dediler:

"Vurucu timler köylerimize gelip havaya ateş ediyorlar. Gece karanlığında kimin ateş ettiğini bilmiyoruz ve biz de bu ateşe karşılık veriyoruz. Sonra bunların vurucu tim olduğunu öğreniyoruz. Ateş kesildiğinde bize sizleri denemek için ateş ettik diyorlar. Bizze güvenleri yok. Biz de bu mesleği bırakıyoruz."

YENİ SİLAH

Bu arada, bölgedeki köy korucularına G-1 piyade tüfeği yerine daha kullanışlı olan G-3 piyade tüfeği verilmesine başlandı.

Köy korucularına G-3 piyade tüfekleri dağıtılırken, konuyla ilgili olarak görüştüğümüz Siirt Valisi Selami Teke, şöyle dedi:

"Şu anda istifa eden yok. Ayrıca istifa etmek isteyenlerin istifaları da geri çevrilemez, bu onların yasal hakkıdır. Böyle bir şey olmaz.

Ancak başvuruların olduğu doğrudur. Bunlar değerlendiriliyor.

"Ayrıca, yeni silah dağıtımı yapılmıyor. Fakat isteyene G-3 piyade tüfeği veriliyor. Geçenlerde Şırnak'ın kavaközü ve Kemerli köylerinden 10 korucu müracaat ederek G-1 tipi silahların tutukluk yaptığını söyledi. Bunlar değiştirilerek yerine G-3 piyade tüfekleri verildi."

Hedef haline gelen korucular istifa eğilimi artarken yeni başvurular olduğu da gözlemlendi. Bunda en büyük etkenin daha önce 65 bin lira kadar olan aylık maaşların 85 bin liraya yükselmesi gösteriliyor.

Öte yandan, Eruh'un Dikboğaz, Yelkesen, Meyrana köylerindeki köy korucularının sayıları arttı. Yeni başvuruların değerlendirilmesi ile Dikboğaz köyünde köy korucusu sayısı 10'dan 15'e, Yelkesen'de 10'dan 13'e Meyrana'da 11'den 13'e yükseldi.

KORUCULAR GÖZALTINDA

PKK'nın 19 Ağustos tarihinde 25 kişiyi katlettiği Eruh'un Kılıçkaya köyünün Milan mezarındaki korucular, hâlâ göz altında bulunuyor.

Milan mezarına yapılan baskından sonra PKK'ya yardım ettikleri iddiasıyla göz altına alınan 6 korucunun sorgularına Siirt Jandarma Alay Komutanlığı'nda devam ediliyor.

PKK'nın hedefi, haberleşme birimleri...

Şemdinli'de PTT şantiye şefi kurşuna dizildi

• İrfan SELVİ
• ŞEMDİNLİ (MİL-HA)

AYRILIKÇI örgüt PKK, şimdiki de köylere telefon bağlanmasını engellemeye başladı.

Önceki akşam saat 19.00 sıralarında Hakkâri'nin Şemdinli ilçesinin Kayalar köyü mevkiinde bulunan PTT şantiyesini basan PKK'lı militanlar önce şantiyede bulunan işçileri etkisiz hale getirdiler. Daha sonra üç kamyonu ateşe vererek yakarak PKK'lı militanlar, şantiye şefi Mehmet Güzeldere ile birlikte işçileri de yanlarına alarak kaçtılar. Mehmet Güzeldere'nin şantiye şefi olduğunu öğrenen PKK'lı militanlar, kaçırılan işçileri serbest bıraktılar.

Güvenlik kuvvetleri dün sabah bölgede yaptıkları operasyonda şan-

tiyeye yakın bir yerde şef Meâmet Güzeldere'nin cesedivle karşılaştı. PKK'lılar tarafından kurşuna dizilerek öldürülen Mehmet Güzeldere'nin cenazesi dün memleketi olan Van'da toprağa verildi.

BİR TERÖRİST ÖLDÜ

MİL-HA muhabirinin haberine göre, Mardin'in Nusaybin ilçesine bağlı Güvenlik köyünde önceki akşam güvenlik kuvvetleri ile teröristler arasında çıkan silahlı çatışmada bir terörist ölü ele geçirildi. Ölü ele geçen teröristin üzerinde M-16 otomatik tüfek, bir bomba, çok sayıda yasak yayın ve bol miktarda mermi bulundu.

Diyarbakır MİL-HA bürosunun haberine göre, bölücü PKK militanları önceki gece merkezde bağlı Kocaköy bucağının Kukulupınar mevkiinde Orman İşletmesi'ne ait odun deposunu basarak, altı kişiyi silahla etkisiz hale getirdiler. Daha sonra odun deposunu ateşe veren 15 kadar militan bir süre odunların yanmasını bekledikten sonra, slogan atarak olay yerinden uzaklaştılar.

İKİ SİLAHLI SOYGUN

Öte yandan, Bingöl-Muş karayolu ile Cizre-Habur karayolunda önceki gece iki ayrı silahlı yolculardan toplam 1 milyon 745 bin lira gasp edildi.

Bölücü, yakma ve yıkma peşinde...

• Tunceli Ovacık Şahverdi Köyü'ndeki jandarma karakolu, kanal kazan kepçeyle yıktırılırken, Siirt Şırnak'taki Orman Müdürlüğü'ne ait odun deposu da yakılmak istendi.

SİİRT (Tunceli), (hha)- Şırnak yakınlarındaki Türkiz kesiminde Orman Müdürlüğü'ne ait odun deposunu önceki gece ateşe veren teröristler, kaçarken güvenlik güçleriyle silahlı çatışmaya girdi, bir terörist ölü ele geçirildi. Bu arada, Tunceli'nin Ovacık İlçesi'ne bağlı Şahverdi Köyü'nde geçtiğimiz yıl yaptırılan karakol binası da üç gece önce yasadışı "Partizan" örgütüne mensup oldukları sanılan teröristler tarafından kepçe ile yıktırıldı.

Önceki gece Türkiz kesimindeki Dirice Odun Deposu, beş terörist tarafından basıldı. Teröristler, benzin bidonları ve odun deposunu ateşe verdiler.

Yakında bulunan iki jandarma timi teröristlerin peşine düştü. "Teslim ol" çağrılarını almayan teröristler depoya iki kilometre uzaklıkta kısırdı. Çıkan çatışmada bir terörist ölü ele geçirildi, diğerleri karanlıktan yararlanarak kaçtı. Ölü ele geçen teröristin üstünde Şırnak'ın Anlım Köyü'ndeki köy korucularından gaspedilen G 3 otomatik piyade tüfeklerinden biri bulundu.

Bu arada, üç gece önce Tunceli'nin Ovacık İlçesi'ne bağlı Şahverdi Köyü'ne geceyarısı baskın yapan dört terörist, Mercan Barajı'nın yapımında kullanılan ve müteahhit Nafiz Yürekli'ye ait keçpenin sürcüsünü silah zoruyla yağandırmıştı. Sürcüye geçtiğimiz yıl yaptırılan ve boş bulunan karakol binasını zorla yıktıran teröristler, karanlıktan yararlanarak kaçtılar. Yetkililer, karakol binasının boş olduğunu ve önümüzdeki günlerde açılmasını planlandığını belirttiler.

• Güneydoğu'da operasyonlara hız verildi

70 PKK militanı sızdı

İran'ın Zive kampında barındıkları ve 7'er kişilik gruplar halinde sızdığı belirlenen 10 PKK timinin yeni eylemlere girişmesi olasılığına karşı güvenlik kuvvetleri tetikte

İRAN'ın Mergaver bölgesinden Hakkâri'nin Şemdinli ilçesine bağlı Herki bölgesine 7'er kişiden oluşan 10 ayrı PKK grubunun sızdığı öne sürülüyor. İran'ın Zive kampında barındıkları öne sürülen PKK piñanlarının dikkat çekmemek için kü-

çük gruplar halinde sızmaya çalıştıkları ve bölgede eylem yapmaya hazırlandıklarının sanıldığı belirtiliyor. Olağanüstü hal bölgesi kapsamındaki bazı illerin kırsal kesimlerinde geçtiğimiz hafta art arda düzenlenen 7 ayrı eylemde 3 kişinin öldürülmesinden sonra,

PKK 5 kişiyi kaçırdı

DIYARBAKIR, (Tercüman)- Siirt'in Şırnak ilçesinde bir odun deposu bölücü eşyaya tarafından ateşe verilerek yakıldı. Bu arada, çıkan çatışmada bir terörist silahıyla birlikte ölü ele geçirildi. Hakkâri'nin Uludere ilçesine bağlı bir köyde de 5 kişi kaçırdı.

Diyarbakır Olağanüstü Hal Bölge Valiliği Genel Sekreterliği'nden yapılan açıklamaya göre, önceki gün saat 22.00 sıralarında bir grup terörist Siirt ili Şırnak ilçesinin dağlık kesiminde bulunan Türkistan mülkâsında orman idaresine ait Düric Odun Deposu'nu yakmak istedi.

Bu arada, olay yerine gelen güvenlik kuvvetleri ile teröristler arasında çatışma çıktı. Çatışmada teröristlerden biri bir adet G-3 piyade tüfeği ile birlikte ölü olarak ele geçirildi. Silâhun daha önce köy koruyucularından gasp edildiği anlaşıldı.

Gecenin karanlığından da faydalanarak kaçan teröristlerin aranmasına devam ediliyor.

Hakkâri'nin Uludere ilçesine bağlı Tarlabası köyünde 5 kişi PKK militanlarınca kaçırdı.

Alınan bilgiye göre, önceki gün saat 22.30 sıralarında Tarlabası köyüne gelen 20-30 kadar PKK militanı Öncü ailesinden Fehmi Öncü, Selahattin Öncü, Hüsnü Öncü, Sıral Öncü ve Tahir Öncü isimli vatandaşları kaçırdı.

Olaydan sonra bölgede geniş çaplı arama ve operasyonları başlatıldığı belirtildi.

PKK GRUBU 3 BİN KİŞİYİ KAÇIRACAK

Bu arada PKK'nın önceki gün bölgede sürdürdüğü 70 kişilik grubu, Hakkâri, Siirt ve Mardin üçgeninde eylemlerine başladı.

Hakkâri'nin Şemdinli ilçesinin Irak sınırına yakın olan bölgedeki Küçük gruplar halinde sızdıkları belirtilen 70 kişilik PKK militanının yaklaşık 3 bin kişiyi kaçırmayı planladıkları ileri sürüldü.

3 bin kişinin 800 kadarının Şırnak'a bağlı köy ve mezralardan, diğer 2 bin 200 kişinin ise Hakkâri'nin Çukurca, Şemdinli, Uludere ilçeleriyle Siirt'in Erzurum ilçesi ve Mardin bölgesinde kaçırılacağı iddia edildi.

Bölgeye sızan PKK grubunun sonbaharda Kahran Kuzey Irak'taki eski Barzani kampı olan Sinaht'da eğitim gördükleri, eylemi gerçekleştirdikten sonra bu kamplarına geri döndükleri ayrıca bu kamptan yaklaşık 300 PKK militanının bulunduğu alınan bilgiler arasında.

OPERASYON

Öte yandan, bölgeye yeni PKK gruplarının sızdığı haberin alınması üzerine güvenlik kuvvetlerince de teröristlerin bayılabileceği bölgelerde geniş arama ve operasyon başlatıldı. Militanların geçiş yaptıkları güzergâhlara pusu kurularak, köy ve mezralarda sıkı kontrol altına alındı. Sınır köylerinde de geniş güvenlik tedbirleri alındı. Bu arada, Diyarbakır'dan bölgeye askerî harp birliği ile vurucu timler gönderildi, ancak 3 gündür beri yapılan operasyonlarda eşyaya ait çok sayıda sığınak bulunmasına rağmen bölücü eşyayın izlenmesi rastlanmadı.

Savcıya pusu erken fark edildi

PKK, korucuları taradı, 1 ölü

• KIZILTEPE, YÜKSEKOVA (MIL-HA)

HAKKÂRI'nin Yüksekova ilçesinin Gürkavak köyüne bağlı Yeşildere mezarında 3 korucu otomatik silahlarla tarandı. Koruculardan biri öldü, ikisi yaralandı.

Mardin'in Kızıltepe ilçesine bağlı Küçükayrak köyü yolunda üç savcısı Altay Onursav'a pusu kurulduğu saptandı. Pusuyu kuranlar erken fark edilmeleri üzerine olay yerinden kaçtılar.

BİR KORUCU ÖLDÜRÜLDÜ

Olay önceki gece saat 19.00 sıralarında meydana geldi. Mezardan devriye gezmek için ayrılan Selim Özdi, Fadil Özdi ve M. Ali Türkoğlu adlı korucuların üzerine otomatik silahlarla ateş açıldı. Açılan ateş sonucu Selim Özdi olay yerinde öldü. Fadil Özdi de ağır şekilde yaralandı. Haber vermek üzere Gürkavak köyü ile Yeşildere mezarı arasında bulunan Veregöz Jandarma Karakolu'na giden M. Ali Türkoğlu adlı korucu da, jandarmaların açtığı ateş sonucu yaralandı.

Kızıltepe ilçesinin Küçükayrak köyü ile Yayık mezarında Şerif Erdem (55) adlı kişinin meçhul kişiler tarafından otomatik silahlarla taranarak öldürülmesi

üzerine C. Savcısı Altay Onursav otopsi için olay yerine gitti. Kızıltepe Savcısı Onursav, otopside dönerken karşılaştığı olayı şöyle anlattı:

"Olay dönüşi gece 02 sıralarıydı. 100 metre ileride bekleyen bir araç ışıklarını söndürerek taranan kişiye gizlendi. Bu arada edince yanışmadık. Bir süre bekledik. Ancak gizlenen araç bir daha saklanmadığı yerden çıkmadı. Bunun üzerine güvenlik kuvvetlerine haber vererek, gece projeksiyonlarla olay yerine gittik. Ancak araç yerinde bulunmadık. Şerif Erdem adlı kişinin uzun namlulu silahlarla öldürülmesi nedeniyle aynı bir olay olabilir veya güvenlik kuvvetlerini üzerine çekmek için değişik bir taktik de olabilir."

C. Savcısı Onursav, bölgede operasyonların geniş çaplı sürdürüldüğünü ve 4 kişinin gözaltına alındığını belirtti.

BİR KİŞİ TESLİM OLDU

Öte yandan, bir süre önce PKK'lı militanlar tarafından Pervari'nin Yapraktepe köyünden kaçırılan A. İhsan Mehmetoğlu'nun önceki gün teröristlerin elinden kaçarak Pervari Jandarma Karakolu'na teslim olduğu öğrenildi. Olayla ilgili soruşturma sürdürülüyor

PKK, Karageçit'in yakasını bırakmıyor

Köye 3. baskın: 6 ölü

Siirt'in Şırnak ilçesine bağlı Karageçit köyü yakınlarında bulunan göçer çadırlarına baskın düzenleyen PKK militanları, aralarında kadınların da bulunduğu 6 kişiyi otomatik silahlarla kurşuna dizdi

HAKKÂRI - ŞIRNAK MIL-HA

SİİRT'in Şırnak ilçesine bağlı Karageçit köyü yakınlarındaki göçer çadırlarını basan PKK adlı yasadışı örgüt militanları, 6 kişiyi otomatik silahlarla tarayarak öldürdü.

Edinilen bilgiye göre, PKK militanları, önceki gece saat 21.00 sı-

ralarında Karageçit köyü yakınlarında çadır kuran göçerlere baskın düzenledi. Baskında otomatik silahlarla taranan 55 yaşındaki Ali Babış, 30 yaşındaki Bahar Bahış, 45 yaşındaki Yusuf Yıldırım, 27 yaşındaki Zeynep Şahin, 22 yaşındaki çoban Ömer Timur ve Ali Gök öldü. Militanlar olaydan sonra bağday çuvallarını da alarak kaçtılar. Bilindiği gibi Karageçit köyü bundan önce iki kez, yine PKK militanları tarafından basılmış ve 9 kişi katledilmişti.

7 KİŞİ KAÇIRILDI

Hakkâri'nin Uludere ilçesine bağlı Kayadibi köyünden henüz kimlikleri belirlenmeyen 5 kişi ile Şırnak ilçesinin Çatlar mezarından da 14 yaşındaki Hasan Yürük ile 20 yaşındaki Ahmet Batmaz, PKK militanları tarafından kaçırıldı.

ASKERİ ARAÇ DEVRİLDİ:

6 ER YARALANDI

Öte yandan, Siirt'in Pervari ilçesi yakınlarında bir askerî araç devrildi. Kazada Hasan Bide, Yılmaz Bozkurt ve Aladdin Çelik adlı jandarma erleri ağır yaralandı.

Semdinli'deki PTT şantiyesi baskını, başka bir bölücü çete üstlendi

PKK'den sonra şimdi de YKK

11 Eylül'de, Mardin'in Semdinli İlçesi yakınlarındaki PTT şantiyesini basarak bir teknisyeni öldüren bölücülerin Yurtsever Kürdistan Komünistleri (YKK) isimli yasadışı bir örgütün üyeleri olduğu belirlendi.

Günay ASLAN

VAN, (hha)- Kamuoyunda Apocular olarak bilinen yasadışı bölücü PKK örgütünden sonra, şimdi de ortaya, YKK örgütü çıktı. Semdinli İlçesi yakınlarındaki PTT şantiyesini 11 Eylül günü basarak bir kişiyi öldüren militanların Yurtsever Kürdistan Komünistleri (YKK) adında yasadışı bir örgüt mensupları oldukları belirlendi. Baskın sırasında şantiyedeki işçileri 45 dakika süre ile rehin tutan grubun "Doktor" kod adlı liderinin "Türk basını, eylemlerimizi devrim aşası Apo'ya maletmekte" dediği de iddia edildi.

Öte yandan 12 Eylül öncesi daha çok Mardin ve çevresinde yasadışı faaliyetlerde bulunan KUK (Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları) örgütünün yayınladığı bir broşürde, PKK'nin ikiye bölündüğü, Suriye ve Avrupa desteğini yitiren Apo'nun ABD'ye yeşil ışık yakmasının, örgütteki çatlağın su yüzüne çıkmasına neden olduğu öne sürüldü. Bir süre önce yayınlanan ve Türk güvenlik birimlerinin de eline geçen broşürde, PKK bünyesindeki bazı grupların giriştikleri eylemlerin bir macera olduğu, bundan vazgeçilmesi yolundaki önerilerinin Apo tarafından sürekli reddedilmesi nedeniyle örgütte farklılıklara yol açtığı be-

lirtilerek şöyle denildi:

"Bugün iki ayrı PKK bulunuyor. Bunlardan biri sıcak olayların cereyan ettiği TC Devleti ve yandaşlarına karşı, diğeri ise Apo'nun hâkimiyetinde olan yurt dışındaki gruptur. Bu 'PKK grubu ise Avrupa'daki devrimci-demokrat ve yurtseverlere karşı savaşmaktadır."

Avrupa'da faaliyet gösteren Kürdistan İşçi Federasyonu (Komkar) Örgütü de yayınladığı bildiriye örgüt yöneticisi Ali Hoca'nın PKK tarafından öldürüldüğünü belirterek, "PKK hareketine Apo hareketi denmesi yanlıştır. Apo kan içici sapık biridir." denildi.

EŞKIYA, 2 Çobanı kaçırdı

SİRT, (Tercüman) - Sirt'in Şırnak ilçesine bağlı Değören köyü, Dereler arasında kalan kırık kesimde önceki gün saat 22.00 sıralarında koyunlarını otlatmaktan dönen kimlikleri henüz belirlenemeyen iki çoban, bir grup bölücü eşkiya tarafından kaçırıldı. Çobanların isimlerinin henüz tesbit edilemediği belirtildi.

57 militan öldürüldü

• Adnan GERGER • DIYARBAKIR

MILLİYET, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde özel timlerce sürdürülen operasyonlara katıldı.

"Şeytan Üçgeni" olarak tanımlanan 500 kilometrekarelik bölgede sıcak takiple PKK'lı militanların yakalanarak etkisiz hale getirilmesine başlandı. Yetkililer, operasyonların aralıksız sürdürüleceğini belirterek, asıl darbenin kış mevsiminde indirileceğini söylediler.

Operasyon Diyarbakır'da Lice, Dicle, Hani, Kulp ilçeleri, Mardin'de Midyat, Ömerli, Gergüş, Şirvan ilçeleri, Bingöl'de Genç, Kulp, Karhova ilçeleri, Hakkâri'de Uludere, Beytüşşebap, Yüksekova, Semdinli, Çakurca, Sirt'te Erub, Pervari, Şırnak, Tunceli'de Hozat, Elazığ'da da Palu ilçelerinin merkez ve dağlık kesimlerinde sürdürülüyor. **MILLİYET OPERASYONDA**

Diyarbakır'ın kuzey dağlık kesiminde sürdürülen ve Milliyet'in de katıldığı operasyon saat 11.00'de başlatıldı.

Mehmet Özdemir, Ekrem Çelik, Ahmet Bönmez, Hayri Kahraman, Eyüp Karatekin, Hayri Kaşar ve Erdal Geyik adlı PKK'lı militanlarıyla, yasa dışı TKP/ML partizan örgütü mensuplarının bulunduğu bölgede özel tim, kovuk, mağara, in gibi saklanacak yerleri didik didik aradı.

5-10 kilometrelik uzaklıklarla geçişen ve sayıları bazen 20, bazen 30 olan her tim, son derece modern ve dünyanın en gelişmiş gerilla silahları olan FM'ler ve değişik modellerde bombalarla donatılmıştı.

Yüksekliği iki bin metreyi bulan dağlara yarım saatte tırmanan tim, önce gönderilen öncülerin ardından eşkiyanın izini sürmeye başladı. timler, yaklaşık 35 kilo ağırlığındaki teçhizatla sarp kayalıklarda ve uçurumlarda birbirlerini kollayarak "ceylan" gibi sekerek yürüyorlardı.

Her an bir çatışma olabilir gerekçesiyle de iki koruyucu timle birlikte geriden ve güçlükle izledikimiz operasyon, her insanın yapacağı bir iş değildi.

Operasyon sırasında bir kavukta saklanan ve PKK sempatiizam olduğu sanılan iki kişi ele geçirildi. Kurşun sıkılmadan başarıyla tamamlanan operasyonda ele geçirilen iki kişinin, isimleri operasyon devamı için açıklanmadı.

Akşama kadar süren operasyon sonucunda özel tim üssüne dönerken her şeyin bittiği sanılıyordu. Oysa üsse dönen özel tim, bazı ihtiyaçlarını giderip yeniden hazırlandı.

Aralarında kardeşlikten öte bir ilişki kuran tim elemanları, böylesine önemli bir görev öncesi güler yüzlü ve şakacıydılar.

Gece operasyonu için gerekli teçhizatı kuşanan ve gece görüş dürbünleri ile kızı ötesi ışınla nişan alan noktalayıcı makineli tüfekleri alan özel tim, hava kararırken belirlenmiş yerlere pusu kurmak ve mezralara baskın yapmak için yola düştü.

Tek sıra halinde yola devam eden özel tim, az sonra çöken gecenin karanlığında hedeflerine doğru hızla ilerledi. Gece ve gündüz yaya olarak coğrafya şartları ne olursa olsun saatte 6-7 kilometre yor katmeden özel timde konuşmak, sigara içmek (çoğunluğu zaten içmiyor) ve ses çıkartmak yasak.

Özel tim, gecenin karanlığında her yüz metrede bir özel düzen olarak yere yatıyordu. İlk yere yatışlarında bir silahı çatışmaya gireceklerini sandık. Özel timin bu hareketi, gece görüş dürbünü olan ve öncülük yapan tim mensubunun çevreyi ve üyeyi görmek, dinlemek, arkadan gelen arkadaşlarına yol açmak için yaptığını sonradan anlattılar.

Her mevzaya girişte PKK'lı militanları şaşırtmak için yerel kıyafet giymiş olan özel tim elemanları öncülük yapıyordu. Özellikle ahırları arayan özel tim köylülerden özür dileyerek ayrılıyordu.

Mezralarda aynı evin damına yanyana yatan 20'er, 30'ar kişilik köylüler dikkatimizi çekti. "Heptimiz akrabamız. Zaten iki-üç ev var" diye yanıt verdiler.

Daha sonra belirli saatlerde ve belirli yerlerde pusuya yatan özel tim, sabahın şafağında üsslerine dönmek üzere aynı dinamik tempoyla yola çıktılar.

Özel timin fotoğraflarını, çevredeki diğer timlerle uzun süre yapılan telsiz konuşmalarından sonra çekebildik. Çevredeki güvenlik sağlandıktan sonra ve belirli saati dolduran özel timin fotoğraflarını çekmek için flaş kullanmak son derece telikeliydi çünkü.

Sabahın erken saatlerinde üsse dönen özel timin görevi burada bitmiyordu. Öğleye kadar sosyal yardıma ve sohbetete bulunan özel tim, öğleden sonra yine dağlara tırmanacaktı. Bir hafta süren bu yoğun çalışmadan sonra özel tim, yerini diğer özel time bırakacak ve bir-iki gün dinlenmeden sonra yeniden bir başka bölgede görev alacaktı.

Hiçbir maddi gücün yapılamayacağı görevi seven ve özel timlerin şimdiye dek katıldığı tüm operasyonlarda başarıya ulaştığı ve hiç kayıp vermedikleri de yetkililerce ifade edildi. Özel timin 1987 yılının başından bu yana yaptığı operasyonlarda 57 PKK militanını öldürdüğü de belirtildi.

Dağ-taş didik didik

GÜNEYDOĞU Anadolu'da "Şeytan Üçgeni" olarak tanımlanan Diyarbakır, Hakkâri, Tunceli üçgeninde büyük operasyona başlayan özel tim, bölgede ne kadar mağara, kovuk, in ve mezra varsa, tümünü didik didik arayıp bölücü eşkiyaya soluk aldırıyor. Gece-gündüz, dağ-taş demeden her an bölgede bulunan özel tim elemanları, büyük görevler için hazırlanmış silah, araç ve gereçlerinin de büyük yardımını gördüklerini belirtiyorlar. Özel timlerin görev başladığı günden bu yana 57 bölücü eşkiyanın ölü olarak ele geçirildiği açıklanıyor.

Türk ordusunda askerlik yaptı
diye en yakın arkadaşını öldürttü

APO, ARKADAŞ KATİLİ

Kana doymuyor: Kanlı katil Apo, çocukluktan itibaren en yakın arkadaşı ve örgüt avukatı Mahmut Bilgili'yi Avrupa'da öldürttü. Apo daha önce de 22 arkadaşını "hain" ilan edip öldürtmüştü

Kuryeler: İtirafçı Akbalık, bazı PKK avukatlarıyla birlikte Hüseyin Yıldırım'ın tutuklularla örgüt arasında kuryelik yaptığını anlattı. Yıldırım'ın Avrupa'ya kaçtığı belirlendi

Tokay GÖZÜTOK

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da katliamlara girişen PKK lideri Abdullah Öcalan'ın, kurduğu günden beri eşkiya çetesinin avukatlığını yapan en yakın arkadaşını, "Türk ordusunda askerlik yaptı" diye "hain" ilan edip öldürttüğü açıklandı. Bu arada, sanık vekili olarak PKK davasına giren avukatlardan bazılarının örgüt ile cezaevinde tutuklu bulunan militanlar arasında "kuryelik" yapıları öne sürüldü.

KURULUŞUNDAN BERİ AVUKATTI

Türk istihbarat ve güvenlik birimleri yetkilileri, bir süre önce Avrupa'da öldürülen Mahmut Bilgili adındaki şahsın avukat olduğunu ve PKK'nın kuruluşundan bu yana örgütün savunmasını

yaptığını tesbit ettiler. Bu arada yapılan araştırmalarda, PKK Diyarbakır eski sekreteri itirafçı Hıdır Akbalık'ın açıklamaları sonucunda Mahmut Bilgili'nin örgüt faaliyetlerine katılmaktan 5 yıl hapse mahkûm olduğu ve cezasını çektiği, daha sonra da askerlik yaparak yurt dışına çıktığı anlaşıldı.

Nitekim, Hıdır Akbalık, bu konuda askerî mahkemeye yaptığı açıklamada, avukat Mahmut Bilgili'nin PKK lideri Abdullah Öcalan'ın hem okul, hem de en yakın arkadaşı olduğunu, Bilgili'nin, örgütün imkânlarından faydalanarak tahsilini tamamladığını, daha sonra da örgüt adına avukatlık yaptığını bildirmişti.

Akbalık, avukat Mahmut Bilgili'nin cezasını çektikten sonra askerlik görevini yaptığını, bu yüzden PKK lideri

Öcalan ile arasının açıldığını bildirdi ve "PKK lideri Abdullah Öcalan, Türk ordusunda askerlik yapan en yakın arkadaşını gözünü kırpmadan 'hain' ilan etti ve onu Avrupa'da öldürttü" dedi. Bilindiği gibi, PKK lideri Abdullah Öcalan, daha önce de örgüt içinde kendi fikirlerine karşı çıkan 22 PKK militanını hain ilan ederek Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde öldürtmüştü.

KURYELİK YAPAN AVUKATLAR

Öte yandan, PKK çetesinin üst seviye eski yöneticilerinden itirafçı öğretmen Ali Özansoy, tutuklu bulunduğu Diyarbakır Askerî Cezaevi'nde, kendisiyle görüşen gazetecilere, PKK davasına giren bazı avukatların örgüt ile tutuklu militanlar arasında "kuryelik" görevi yaptığını öne sürdü. Ali Özansoy, ga-

zeticilerden, izin alarak kendisi ile özel görüşme yapmalarını istemiş ve "İsteniyorsa, bu avukatların kimliklerini teker teker açıklarım" şeklinde konuşmuştu.

İstihbarat ve güvenlik birimleri yetkilileri, itirafçı sanık Ali Özansoy'un iddialarına paralel olarak kendilerine de ihbarlarda bulunulduğunu ve bu konuda geniş bir araştırma yapıldığını söylediler. Aynı yetkililer, halen yurt dışında PKK'nın sözcülüğünü yapan Hüseyin Yıldırım adındaki avukat hakkında da, daha önce bu tür iddialar öne sürüldüğünü, bu şahsın bir süre PKK davası sebebiyle tutuklandığını, daha sonra da tahliye olduğunu ve Avrupa'ya kaçtığını bildirdiler.

İtirafçı Akbalık, bazı PKK avukatlarının kuryelik yaptığını söyledi

İlgili ortaya çıkardık
İtirafçı sanık Hıdır Akbalık, Avrupa'da PKK lideri Abdullah Öcalan tarafından öldürülen avukat Mahmut Bilgili ile eşkiya çetesi arasındaki ilişkileri ortaya çıkarttı

Köln Savcılığı açıklama yaptı: "PKK'nın parası başımıza bela oldu"

Savcılık, Alman polisinin seri operasyonları sonucu ele geçirdiği 700 bin mark'ı iade etmek istiyor. Ancak, karşısında bu parayı verebileceği bir kuruluş veya muhatap bulamıyor

Tahir HACIKADİROĞLU

FRANKFURT (Tercüman)- Köln Savcılığı, Alman polisinin Köln şehrinde bir süre önce yaptığı operasyonlarda ele geçirdiği 700 bin mark (yaklaşık 350 milyon lira)'ı iade etmek istiyor.

Konuyla ilgili olarak bir açıklama yapan Köln Savcılığı yetkilileri, uzun süredir PKK/ERNK temsilcileri tarafından basın toplantıları yapılarak, istenen 700 bin mark'ı nereye vereceklerini bilemediklerini söylediler.

Bilindiği gibi, PKK/ERNK sözcüsü Hüseyin Yıldırım, Alman polisinin bir süre önce gerçekleştirdiği operasyonlarda ele geçirdiği 700 bin mark para,

altın ve dökümanların iadesini istemiş, aksi halde bundan Almanya'nın zarar göreceğini ve kürt halkının şiddete başvuracağını ilan etmişti.

GERİ ADIM MI ?

Köln Savcılığının PKK'nın 700 bin marklık parası ile ilgili açıklamasının "geriye atılan bir adım" olarak nitelendirilmemesi gerektiğini ifade eden bir yetkili "Paralann PKK'ya verilmesi sözkonusu olamaz. Karşımızda legal kurulmuş bir kuruluş anyonuz" diyerek, PKK'nın şiddet olaylarına taviz verilmeyeceğini vurguladı.

PKK KORKUYOR

Alman polisinin ülke genelinde düzenlediği seri operasyonlarda ele geçirdi-

ği döküman, bilgi ve adreslerin "iki ülke arasındaki işbirliği sonucu, Türkiye'ye verilmesinden korkan PKK'nın Avrupa'daki yöneticileri, dağıttıkları bildirilerde endişelerini dile getiriyor.

Alman makamları, söz konusu döküman, bilgi ve adreslerin Türkiye'ye aktarılıp, aktarılmaması konusunda herhangi bir açıklamada bulunmuyor. Bu konudaki sorular cevapsız bırakılıyor.

Bölücü baskınlarında 1.5 milyar liralık iş makinesi yakıldı

Arif ATAS

BİNGÖL, (Tercüman)- PKK'nın son zamanlarda yatırım yapılan bölgelerdeki şirketlere ait şantiyelere baskın düzenlemesi, buradaki müteahhit firmaların tedirgin etti. Bölgenin çeşitli yerlerinde yapılan yatırımları engellemek için şantiyelere baskın düzenlenerek birçok makineyi yakıp ateşe veren ve bu arada çalışan işçileri de tehdit eden PKK'nın bu hareketinden dolayı müteahhit firmaların tedirgin oluyorlar. Bu arada Bingöl'de maden cevheri çıkarıcı Mesan şirketi de

bölücü eşkiyanın kurbanı oldu.

PKK'nın bölgede bugüne kadar 1.5 milyar lira değerinde iş makinesini ateşe vererek yakmış öğrenildi.

Müteahhit firmalar ve işçiler, can güvenliklerinin korunması için başvuruda bulunmalarına rağmen, hiçbir netice alamadıklarını, Doğu'da yatırımların sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için güvenliğin şart olduğunu, PKK'nın bu hareketinden dolayı Mesan şirketinin işçileri birlikte yatırımlarını bırakmak zorunda kaldıklarını söylediler.

2'sini Apo'nun öldürdüğü 3 PKK şefinin korkunç açıklamaları

'Cinayetlerimiz'

Kürt ajansı suçladı

"Apo, Esat'ın adamı"

HABERİ 10. SAYFADA

Baki Karer

PKK'nın kurucu üyelerinden Baki Karer ve Çetin Güngör ile Nedim Talp adlı militanın, "Devrimci kamuoyuna" başlığıyla yurt dışında yayınladıkları açıklamalar, bölücü örgütün birçok "gizli" cinayetini ortaya çıkardı

● Örgütün birçok militanı katlettiğini açıklayan PKK'çılardan Çetin Güngör ve Nedim Talp de daha sonra Apo'nun emriyle öldürüldü. Terör örgütünü "şehit" ilan etti

MİLLİYET HABER MERKEZİ

PKK kurucu üyesi, merkez komitesi üyesi ve Ağrı bölgesi genel sorumlusu Mehmet Turan, Mardin'de gizlice 'yargılanıp' öldürülmüştür. Sorulara, önemli bir iş için yurt dışına çıktığı söylenmiştir.

Bu sözler, Diyarbakır'da PKK davalarına bakan bir sıkıyönetim savcısının hazırladığı iddianameden alınmış. PKK davasında yargılanan bir militanın polisteki ilk ifadesinden de seçilmedi. "Pigmanlık Yasası"ndan faydalanıp bir an önce dışarı çıkmak isteyen ve geçmişteki bütün görüşlerini terk eden eski bir militana da bir değil. Bu surlar, devlet organları tarafından hazırlanan bir "gizlilik raporu"nda da yer almıyor. PKK ile örgütsel rekabet içinde olan solcu Kürt gruplarının kaleme aldığı bir eleştiri yazısında da geçmiyor.

Oyleyse kime ait? PKK'nun işlediği bir cinayeti açıklayan bu surlar, yine bir PKK'ya ait. Östelik süratinden bir değil. Çünkü ilk kurucularından, merkez komitesi üyesi ve Avrupa sorumlusu olarak görev yapmış bir militan söylüyor bunları. Örgüt içinde Semir adıyla tanınan Çetin Güngör tarafından kaleme alınan 32 sayfalık bir yazıdan rastgele seçtik. Yazıda bunun gibi daha pek çok örnek var.

PKK'ya "devrimciik adına" suçlayan, "yaptıkları sosyalizme aykırıdır" diyen Çetin Güngör tek değil. Onun gibi parti kurucusu olan ve merkez komite üyeliği yapmış Baki Karer, önde gelen PKK militanlarından Nedim Talp (Mehmet Oktay) ve daha niceleri.

ÖLDÜR, ŞEHİT İLAN ET

"Yurtsever-devrimci kamuoyuna" diye kaleme alınan yazılarda gerçekleri açıklamaya çalışan militanlardan bir kısmı, bunun bedelini hayatlarıyla ödemişler. Çetin Güngör ve Nedim Talp bunlardan sadece ikisi. PKK cinayet ümleri onları Avrupa'da da buldu.

Anlatılanların dehşetini kavramak için bu üç gencin yayınladığı "cinayet listesi"ne bakmak yeterli. Kendi arkadaşlarının, başka gruplardan insanların öldürülmesini doğru bulmadığı, örgüt içinde biraz daha demokrasi istediği için "hain", "ajan" diye öldürülen 50'ye yakın insanın adı sıralanıyor. Üs-

telik, bunlardan bir kısmını PKK'nın yayın organı Serxwebun, 1986 Ağustos'unda çıkardığı bir ekte "parti şehidi" diye ilan etmekten çekinmedi

Bu konuda, halen Avrupa'da diğer solcu grupların himayesinde bulunan PKK'nın eski Avrupa sorumlusu Baki Karer şöyle yazıyor:

"Ülkedeki çatışmalar sırasında şehit düşenler bir yana, gizlice katlettiği devrimcilerle dahi sahip çıkmakta bir sakınca görmemektedir. Yaşar Organ, Abdülaziz, Ethem Akçan, Salime Akın'a sahip çıkmaları, PKK'nın bu konuda varması olası noktayı göstermektedir. Soru PKK'dan ayrı düşmüşleri ve ayrılmak istedikleri için katledilmişken bu devrimciler, Serxwebun gazetesinde 'şehitlerimiz' diye adanarak yazılmakta neredeyse her hafta da başka nedenlerden ötürü öldükleri biçiminde izah edilmektedir. 'Başka nedenler' diyoruz. Çünkü, Serxwebun'da özellikle son birkaç yıldır, 'kayadan düşerek, hastalanarak, çığ altında kalarak' ölenlere rastlamak hiç de öyle az değil. Her nedense, 'doğal afetler' de hep PKK'ya cinayettir!"

İŞTE CİNAYET LİSTESİ

Önce PKK merkez komite üyesi ve Avrupa sorumlusu Çetin Güngör'ün anlattıklarına bir göz atalım.

1. Salih Ceylan: 1979'da Ağrı'da öldürüldü ve cesedi fospetliğe atıldı. "Avrupa'ya görevli gönderildi" diye açıklama yapıldı.

2. Mehmet Hoca: Kars bölge komitesi üyesi. 1979 ortasında öldürüldü. "Devrimciliği bursak, nerede olduğunu bilmiyoruz" dendi. Çünkü cesedi gizlendi.

3. Mardin'de adını bilmediğim bir "ajan" diye öldürüldü. Cesediyle birlikte ailesine bir mektup gönderildi. "Yaşayışla" oldu diye yazıyordu. Bir fotoğrafı istendi. "Parti şehitleri arasında yer verileceğiz" diye.

4. Selahattin: Bingöl'ün Genç ilçesinden. Kod adı Hüseyin. Defolarca birlikte ölüme gittikleri Zeki Palabıyık adlı arkadaşımız, "ajan" olduğu gerekçesiyle öldürme görevi Selahattin'e verildi. Bunalmışa girildi. "Ya kendimi, ya Apo'ya varamayacağım" dedi. Lübnan'daki kamp-

● PKK'ya devrimcilik adına suçlayan, "Yaptıkları sosyalizme aykırıdır" diyen militanlardan bir kısmı bunun bedelini hayatlarıyla ödemişler

● Kendi arkadaşlarının, başka gruplardan insanların öldürülmesini doğru bulmayan ve örgüt içinde biraz daha demokrasi istediği için "hain", "ajan" diye öldürülen 50'ye yakın insanın adı, PKK'nın yayın organı Serxwebun'da parti şehidi diye ilan edildi

İŞTE CİNAYET LİSTESİ

● SALİH CEYLAN: 1979'da Ağrı'da öldürüldü, cesedi fospetliğe atıldı. "Avrupa'ya gönderildi" diye açıklama yapıldı

● ALİ RIZA: Karakoçan İlçe komitesi üyesi. "Ajan olabilir" gerekçesiyle yargılanıp öldürüldü

● SAKİNE KIRMIZIŞAĞ: Ajan diye zan altında bırakılınca intihar etti. Ailesine "İzmir'e görevli gitti" dendi

tan gizlice kaçtı. İsrail sınır karakoluna saldırarak intihar etti (1982).

3. Abdullah Hoca (Halfetili): Gaziantep il sekreteri idi. "Ajandır" diye Lübnan kamplarında gözaltına alındı, baskı gördü. Şifozofreniye yakalandı. İsrail, Lübnan'a girdiğinde (1982), diğer PKK'lılar ayrıldığı halde, o kaldı. Kendisini öldürttü.

4. Ali Rıza: Karakoçan İlçe komitesi üyesi. "Ajan olabilir" gerekçesiyle yargılanıp öldürüldü (1980 yazı).

5. Sakine Kırmızıtaş: Tunceli'nin Mazgirt ilçesinden. Diyarbakır il komitesi kadınlar kolu sorumlusu idi. "Ajan" diye zan altında bırakılınca, intihar etti. Ailesine "İzmir'e görevli gitti" açıklaması yapıldı (1980 sonbaharı).

6. Beşey: Pazarcık'ın Bayramgazi köyünden bir bayan arkadaş. PKK'nın baskıları yüzünden Beyrut'ta çıldırdı. Birkaç kez intihara teşebbüs etti. Son durumunu bilmiyorum. Onun gibi çıldıran birçok bayan arkadaş var. Örneğin,

Hezik çayında ölen Cahit Dayan arkadaşın eşi Zetal da bunlardan biridir.

7. Ayten Yıldırım: Hamil Yıldırım'ın eşi. Tutuklandıktan 8 ay sonra serbest bırakılınca "ajandır" dendi. Bunun üzerine çıldırdı. Sonunu bilmiyoruz.

8. Metin Turgut: Tunceli'de kaza kurşunu ile öldü. Halkın Kurtuluşu yaptı dendi (1979 ortaları).

9. Müslüm Polat: Şanlıurfa'da yine kazara öldürüldü. Bu olay da Halkın Kurtuluşu'nun üzerine yıkıldı.

Kürt ajansı PKK'ya suçladı

PKK'nın durumu, diğer Kürt solcu grupları arasında tartışma konusu olmaya devam ediyor. Rızgari grubu mensupları tarafından işveç'te kurulan Kürdistan Press adlı haber ajansı, yayınladığı bütinenide PKK'ya ağır biçimde suçladı.

Orhan Kotan tarafından yönetilen ajansın 21 sayılı bütinenindeki görüşler şöyle:

● Devrimci çevrelerdeki yaygın kana, PKK'nın, gerek Avrupa'da, gerek Türkiye'nin siyasi surlarında içinde sakeri ve ekonomik kaynaklara yönelik eylemler içinde olmadıkları yönünde. Saldırıları, küçük yerleşme merkezlerindeki sivil halka, sol siyasal güçlere, bunların önder kadrolarına, kültür ve eğitim merkezlerine yönelmiş bulunmaktadır.

● PKK lideri Abdullah Öcalan'ın, Suriye Devlet Başkanı Hafız Esat'ın kardeşi Cemil Esat'ın ilişkileri içinde hareket eden bir rehine olduğu iddia ediliyor... Genel kanı, PKK'nın tepe adamlarının Suriye'den beslendikleri yolunda.

● Bölge düzeyindeki tüm siyasal örgütler (PKK'ya göre), hain, aşak, teslimiyetçi, Ulusal kurultaj mücadeleleri tartışığı örneği görülmeseyse

bu küllahbeyi tavır, PKK tarafından hangi gerekçe ile benimseniyor? Bunca siyasal güç karyasına alma cesareti nereden geliyor? Bu genel değerlendirmeye içinde geriye bölge devletleri katıyor. Soru şu: PKK, Hüseyin, Saddam ve Esat rejimleri ile mi işbirliği içindedir?

● Suriye, PKK'ya bazı yeni imkân kaplarını aralayabiliirdi. PKK'nın, Suriye dışındaki devletlerin imkânlarından yararlanmasını sağlayabiliirdi. Bu devletler de şüphesiz Türkiye ile hesabı olan devletler olacaktır. Ve akla ilk gelen isim de Yunanistan'dır. Nitekim, PKK da bu önemli alternatifini görüp değerlendirdiği için, Atina kaplarını zorladı. Almanya'dan bu nedenle bazı öğelerini Atina'ya çekti. Söz-cüleri Hüseyin Yıldırım, Atina'da toplantılar düzenledi ve Lavron'da (müteci kampı) bilinen olaylar patladı.

● PKK'ya bakılırsa eğer, kurucularından öldü hapishanelerde öldü. Geriye kalanların biri hariç, tümü 'ajan, hain, jöntürk' olarak bizzat PKK tarafından suçlandı ve mahkûm edildi. Bunlardan üçü öldürüldü, diğerleri firar etti.

SIRTLARINDA BENZİN TAŞIYORLAR Şırnak İlçesi'nin Türkmen Köyü'ndeki Orman İdaresi'ne ait depoyu ateşe veren PKK militanlarından biri, ölü ele geçirildi. Sırtındaki benzin bidonu, kanlar içinde yerde yatan militanın PKK kundakçısı olduğunu gösteriyordu. (Fotoğraf: hha)

PKK'nin kundakçısı

PKK'dan 2 eylem

● **Korucuyu öldürüp, 3 genci kaçırdılar**

• **Yılmaz DEMİR**

• **GENÇ (MİL-HA)**

BİNGÖL'ün Genç İlçesine bağlı Dıppınar köyünü basan PKK militanları, köy korucusu Cemil Dargın'ı tarayarak öldürdü. Siirt'te de Şırnak İlçesi Dereler köyündeki Pusımya mezranına saldırı düzenleyen bölücü ekibinin 3 kişiyi kaçırdığı öğrenildi.

Önceki gece 15 kadar PKK militanı Bingöl'de Dıppınar köyünü basarak Cemil Dargın'ın evini otomatik silahlarla tarayıp, sonra da ateşe verdiler. Köy korucusu olan Cemil Dargın'ın evinden dışarı çıkan militanlar, korucuyu tarayarak öldürdükten sonra, karamanlık yapılarak kaçtılar.

Öldürülen korucu Cemil Dargın'ın geçen yıl yine PKK tarafın-

dan köye düzenlenen baskında öldürülen muhtar Mehmet Dargın'ın kardeşi olduğu öğrenildi. Ekibinin yakalanması için bölgede geniş çaplı arama ve operasyonları başlatıldığı bildirildi.

3 KİŞİYİ DE KAÇIRDILAR

Diğer yandan MİL-HA Şırnak muhabirinin bildirdiğine göre, Dereler köyünü basan PKK militanları üç kişiyi kaçırdı.

Önceki gece Pusımya mezranına basan silahlı 15-20 kadar PKK militanı, köylüleri meydana toplatarak propaganda yaptılar. Daha sonra Beşir Ferit (12), Muhata Ferit (12), ve Ahmet Taktir'i (21) yanlarına alan PKK militanları kaçtılar. Bölgede geniş çaplı operasyonlara başlatıldığı bildirildi.

● Güneydoğu'da sabotaj eylemleri için görevlendirilen PKK militanlarının, sırtlarında benzin ve gaz bidonları taşıdıkları saptandı. Bir bidonlu terorist ölü ele geçti.

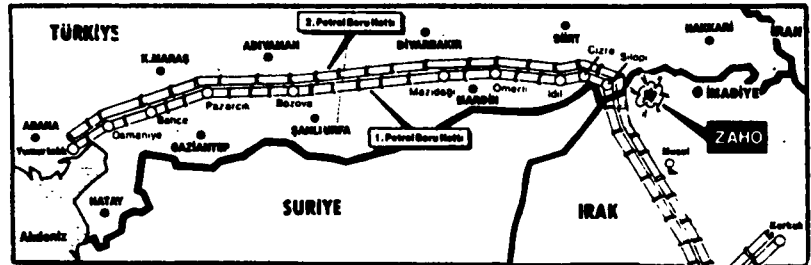
SIIRT. (hha)- Güneydoğu'da kanlı eylemlerde bulunan PKK militanlarından bir bölümünün sabotaj eylemlerini gerçekleştirmek amacıyla sırtlarında benzin bidonları ile dolatıldıkları saptandı.

Eylemlerini Ağustos 1984 tarihinden bu yana aralıksız sürdüren PKK militanlarının, güvenlik kuvvetleriyle çatışmaya girmekten kaçındıkları, bu yolla fazla kayıp vermemeyi ve öldükleri anlaşıldı. Güvenlik kuvvetleri ile sivil yurttaşlara karşı "vurkaç" eylemleri düzenleyerek, amaca ulaşmayı hedefleyen militanların, bu yönde planlar hazırladıkları ortaya çıktı. Son olarak Şırnak İlçesi'nin Türkmen Köyü'nde bulunan Orman Deposu'na ateşe veren teroristle-

rin, kısa bir süre sonra sıkıştırdıklarını ve bir militanın ölü olarak ele geçirildiğini hatırlatan güvenlik kuvvetleri, "bidonlu teroristler" hakkında şu değerlendirmeyi yaptı:

"Söz konusu teroristin Pervari İlçesi'ne bağlı Cemikarı Yaylası'ndan kaçırılan ve eğitime tabi tutulduktan sonra eyleme kullanılan kövülden biri olduğu saptandı. Ölü ele geçen bu halin üzerinde köy korucularından gasp edilen bir tüfek ile boş bir bidon da bulundu. Teroristler, aldıkları talimat uyarınca sabotaj eylemlerine yöneldi."

Kürt Peşmergelere karşı Irak yığınakta... Petrol boru hattında tehlikeli ilişkiler

● **İran, Irak'ın bölgeye asker sevkiyatını Türk topraklarını kullanarak gerçekleştirdiğini öne sürdü.**

ÖzTürk AKKÖK

ERZURUM. (hha)-İran-İrak savaşı tüm şiddetle sürerken İran'de destekindeki Kürt Peşmergelerin Türk-İrak petrol boru hattının çok yakınına sokuldukları bildirildi. İran İslam Cumhuriyeti'nin Ses Radyosu, Irak makamlarının petrol boru hattının çevresine yığınak yaptığını da be-

lirtti. Radyo, askeri sevkiyatın Türk toprakları kullanılarak gerçekleştirildiğini iddia etti.

İran İslam Cumhuriyeti'nin Ses Radyosu, savaşın Irak'ın kuzey kesimlerinde, özellikle Türk sınırına yakın bölgelerde giderek şiddetlendiğini bildirdi. Radyo, İran ordusunun "Zafer 2 Harekâtı"nın Irak topraklarında Barzani yanlısı Kürt Peşmergelerle birlikte başlatıldığını bildirdi. İran Devrim Muhafızları'yla birlikte Kürtlerin Irak'ın 200 kilometre kadar içine sokulduklarını iddia eden radyo, Habur sınır kapısına 25-30 kilometre uzaklıkta Zaho Ken-

ti'nin hemen hemen ele geçirilmek üzere olduğunu öne sürdü. Radyo, İmadiye Kenti'nin bazı yerleşim birimlerinin de, Kürtler tarafından ele geçirildiğini bildirdi.

Savaşın en şiddetli bölümünün yaşandığı Zaho Kenti, Habur sınır kapısının çok yakınında bulunuyor. İmadiye Kenti de Türk sınırına yakın yerleşim birimlerinden biri. İran'a göre bu 2 kent arasındaki uluslararası karayolu, Barzani yanlısı Kürt Peşmergelerin denetimi altında bulunuyor.

Kuzey Irak'ta 2281 kişi kayıp

DIYARBAKIR. (hha) - İsvetç'in başkenti Stockholm'de yayımlanan "Kürdistan Press" adlı gazete, Kuzey Irak'ta 2 bin 281 Kürt'ün kayıp olduğunu, 912 yerleşim birimi için mecburi iskân uygulamasına geçileceğini iddia etti.

İsvetç'teki ayrışmalar tarafından çıkarılan "Kürdistan Press", Kuzey Irak'ta 748 okulun Irak askerlerince kapatıldığını, son üç ayda savaş uçaklarının bombardmanı ile 28 sivil

yerleşim biriminin yerk bir edildiğini öne sürdü. Gazete, haberinde şu iddialarda bulundu:

"Kürdistan'ın çocuklarından 338'i kayboldu. Toplam kaybolanların sayısı 2 bin 281'i buldu. Bunlar arasında 308 yaş da bulunuyor. 912 yerleşim birimi için mecburi iskân uygulaması yapılmak isteniyor. 300 bin 340 Kürt, Güney Irak'taki çöllerde bulunan kamplara sürülme tehdidi altında bulunuyor."

PKK'nın 5 eylem bölgesi belli oldu

ANKARA - Bölücü PKK örgütünün, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde gerçekleştirdiği katliamlar için 5 eylem bölgesi seçtikleri öğrenildi.

Eşkıyanın kendi aralarındaki haberleşmeyi sağlamak amacıyla çıkardığı yayın organı "Serkevtin"de "savaş alanı" olarak gösterilen eylem bölgeleri şunlar:

"Ağrı, Kar, Erzurum" bölgesi, "Diyarbakır ve çevresi", "Dersim-Bingöl" bölgesi, "Mardin ve çevresi", "Gaziantep ve Adıyaman" bölgesi.

PKK örgütünün, militanlarına moral vermek ve kendilerini güçlü göstermek amacıyla yayınladığı bildiri ve dergilerde "savaş alanı" olarak belirledikleri bu bölgelerdeki yeni stratejinin de, köylere düzenlenen baskınlarda muhtar mühürlerini çalmak olduğu belirtiliyor.

Ağrı Dağı çevresindeki köy muhtarlıklarının tamamının mühürünün çalındığı iddiasına yer veren PKK'nın yayın organı Serkevtin'de, bu çeşit eylemlerin sürdürüleceği ve Türkiye Cumhuriyeti otoritesinin ortadan kaldırılmasının amaçlandığı kaydediliyor.

PKK militanlarının, özellikle son günlerde Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki öden depolarını, "Bizce alt ormanlar çalınıyor" gerekçesiyle ateşe verdikleri bildiriliyor.

SURİYE SINIRINA YENİ TELÖRGÜ

Öte yandan, Mardin'in Silopi ilçesinden başlayıp, Hatay'ın Yayladağı ilçesine kadar uzanan 950 kilometrelik Türkiye-Suriye sınırına, telörgü ve sınır taşlarını yerleştirme çalışmaları sürdürülüyor.

Türkiye-Suriye ortak sınırında demiryolu boyunca sürdürülen sınır taşlarını dikme ve belirleme çalışmaları, Şanlıurfa il sınırı içerisinde tamamlandı. Fırat Nehri'nden başlayan ve Ceylanpınar ilçesinin Subaşı sınır karakoluna kadar 270 kilometrelik sınır boyunca kaybolan eski taşların yerine numaralı taşlar dikildi. Yetkililer, böylece eldeki tarih haritalara göre, ortak sınırın yeniden tesbit edilerek demiryolunun güneyinde Suriye topraklarına doğru 8.15 metre girildiğini belirttiler. İlgili, dikey dikme çalışmalarının tamamlanmasından sonra dikenli tellerin çekileceğini, böylece teröristlerin kaçak geçişlerinin önlenmiş olacağını, telör-

gü engelini aşmaları halinde ise mavinin alan ve işaret tarlalarıyla, gözetleme kuleleriyle, mümkün olmayacağını ifade ettiler. (A.A. - AKAJANS)

Bir korucu kurşuna dizildi

Bingöl'de, köy korucusu Cemil Dalgın kurşuna dizildi. Eşkıya Cemil Dalgın'ın evini de ateşe vererek yaktı.

Önceki gün saat 21.30 sıralarında Dikpinar köyünü basan 15 kadar bölücü eşkıya, köy korucusu Cemil Dalgın'ı ve ailesini dışarı çıkaran bölücü çetensinupları, önce evi ateşe vererek yaktılar. Daha sonra köy halkını da evlerinden dışarı çıkaran bölücü eşkıya, vatandaşları köy meydanında toplayarak bir sürgün propaganda konuşması yaptılar ve köylülerin desteğini istediler.

Kendilerine karşı çıkan herkesi öldürecekleri tehdidinde bulunan gözü dönmüş caniler, daha sonra köy korucusu Cemil Dalgın'ı halkın gözü önünde otomatik silahlarla tarayarak öldürdüler.

Bölücü eşkıya geçen yıl da aynı köyü basarak, Cemil Dalgın'ın ağabeyi ile köy muhtarı Mehmet Dalgın'ı kurşuna dizerek öldürmüştü.

EŞKIYA 3 KİŞİYİ KAÇIRDI

Siirt'in Şırnak ilçesine bağlı Tusimya mezarına baskın düzenleyen bölücü teröristler, 3 vatandaşı daha silah zoruyla kaçırdılar. İlçenin Dereiler köyüne bağlı Tusimya mezarına önceki gece baskın düzenleyen bir grup eşkıya, bölücü nitelikte propaganda yaptıktan sonra, mezra halkından henüz kimlikleri belirlenemeyen üç kişiyi silah zoruyla yanlarına alarak kaçtılar. Bölücü teröristler, son bir hafta içinde Şırnak'ın Çimver mezarından 2, Zırvi mezarından 2, Dulay mezarından da 1 kişiyi silah zoruyla kaçırmış bulunuyorlar. Eşkıyanın yakalanması ve kaçırılan vatandaşların kurtarılması amacıyla operasyonların yoğunlaştırıldığı belirtiliyor.

Milliyet
Halk gazetesi

22.09.1987

● "Apo, rakip örgütün liderini öldürerek yeni bir çatışmaya yol açtı"

Siverek'teki kanlı komplo

MİLLİYET HABER MERKEZİ
17.1978. Aylardan Kasım. Binlerce insan, kale gibi duvarlarla çevrili Siverek'in taş evlerinin çevrelediği ana meydana akıyor. Çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu insan seli hem hünçlü, hem de üzgün. "Fertler ölmüş" diye slogan atıyorlar.

Herkesin kafasında aynı soru: "Acaba Ferit Uzun'u kim öldürdü?" 23 Kasım'da, saat 15.30 sıralarında iki kişinin çapraz ateşi ile öldürülen Ferit Uzun, Denge Kawa adlı grubun lideriydi. Ziraat mühendisi olan Ferit Uzun, bölgede sevilen bir kişiydi. Başında bulunduğu Denge Kawa, genellikle terör eylemlerine katılmıyor, siyasi çalışma yapmakla yetiniyordu. Denge Kawa, bölgede yeni yeni gelişmekte olan PKK'nın önündeki başlıca engellerden biri sayılıyordu.

Cenaze törenine bölgedeki bütün sol gruplar katılmıştı. İstenmemesine ve Siverek'te taraftar olmamasına rağmen, PKK'nın da cenaze-ye katılmasına izin verilmişti. Ce-

naze sonunda PKK onderlerinden biri ortaya çıktı ve kendi taraftarlarına intikam yemini ettirdi. "Ferit Uzun'un kanı yerde kalmayacak" diye. Diğer gruplar bunun pek üzerinde durmadılar. Bu, yörede pek sevilmeyen PKK'nın "sempati toplama" çabası olarak görüldü.

Ama bir süre sonra alttan alta bir söylenti yayılmaya başladı. "Ferit Uzun'u Bucaklar öldürdü" diye. Bucaklar, Siverek'in en güçlü aşiretidir. Reisleri de, aynı zamanda AP milletvekili olan Mehmet Celal Bucak'tı. Sonuçta 1979 Haziran'ından itibaren Siverek'te patlayan silahlar hem Bucak aşiretinden, hem de PKK'dan 100'den fazla kişinin ölümüyle sonuçlandı.

SEMİR AÇIKLIYOR

PKK kurucularından, merkez komitesi üyesi, bir dönem Avrupa sorumlusu olarak görev yapan Semir kod adlı Çetin Güngör'ün Avrupa'da yaptığı açıklamalar bu cinayete de ışık tutuyor. PKK'nın cinayetlerini açıkladığı için öldürülen Çetin Güngör, bu olayı şöyle anlatıyor:

● PKK kurucularından, eski merkez komitesi üyesi ve Avrupa sorumlusu Çetin Güngör (Semir), PKK tarafından öldürülmeden önce yazdığı açıklamada, 12 Eylül öncesinde yaşanan kanlı "Siverek komplosu"na açıklık getiriyor

● Güneydoğu'da faaliyet gösteren, teröre karşı çıkan ve bölgenin en güçlü gruplarından Denge Kawa'nın lideri Ferit Uzun 1978'de öldürülünce, PKK bunun suçunu Bucak aşiretine yikmişti

"Önce hem siyaset adamı ve hem de Siverek'te belli bir saygınlığı olan Ferit Uzun öldürüldü. Cinayeti, çok kişilerin kolayca inanabileceği gibi Mehmet Celal Bucak'ın üzerine atıldı. Ardından cenazeye sahip çıkıldı ve intikam yeminleri edildi. Uzun'lar ailesi ve yurtsever Siverek halkı, mensubu bulunduğu siyasetten (Denge Kawa'dan) Bucak'a saldırı yapılmadıkça götürece, istemeyerek de olsa PKK'nın doğal müttefikleri haline geldiler. Provokasyon hareketinin ilk adımı böylece başarıya ulaştı. PKK bir taş ile iki kuş birden vurmuştu. Hem kendisi için siyasi bir tehlike ortadan Ferit Uzun'u imha etmiş, hem de bu ölüm olayını kitlelerin desteğini kazanma ve Bu-

cak'a saldırı maszeme olarak kullanmıştı.

"Bucak'ların çatışmalarını kendi çıkarları için Siverek yöresine getirdiği PKK'nın askeri faaliyetlerini engellemeye eden Fehmi Hoca isimli bir şahıs, yakalandıktan sonra resmi MIT ajanı çıktı."

PKK kurucularından, merkez komite üyeliği yapan, 1984 başında örgütten ayrılan ve halen diğer solcu grupların himayesinde Avrupa'da yaşayan Baki Karer de örgütün kendi içinde yaşadığı birçok cinayete ışık tutuyor. "Bu yazı özeleştirilmiş niteliğindedir. Böyle bir özeleştiriyi halklarımızın kurtuluşu için yürüttüğümüz savaşın zorunlu bir gereği olarak görüyoruz" diyen Baki Karer'in verdiği cinayet

listesi şöyle:

1) Yaşar Organ: Güney Kürdistan'da (Kuzey Irak) kadro ve sempatanlar arasında dağılımlar faaliyetler, bunun önüne geçmek için ayrılanları katletme yolunu seçtiler. Gözdağı niteliğinde ilk örnek Yaşar oldu.

2) 1984'teki "güz taarruzları" döneminde Çetin Akkurt, Besi Abdülhaziz, Ayten Yıldırım, Salme Aşkın, Bircan Yıldız, Hasan Hüseyin Savaş, Hacı Sunta, Şemsettin Aktaş ve Ethem Akcan'ın katlettiler.

3) Resul Altınok: Merkez komite üyesi. Apo'ya teorik olarak katılan ilk kişi. Uzun süre PKK hapishanesinde tutuldu kaldı, işkence gördü. (Sonradan öldürüldü.)

4) Şu anda ellerinde tutuldu bulunduruldukları devrimi ve yurtseverler Ali Ömürca (Cemal), MK üyesi Suphi (Şorej), Hüseyin Engalak, Süleyman Şimşek, Bahar, Ayval, Zeki, Beşir ve Hacı. (Bu açıklamalar 1.12.1985'te kaleme alındığı için sonraki durumları bilinmiyor.)

5) Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları: 2 Nisan'da Türkiye'den gelen Kuzey Irak'a geçen 4 KUK sempatanı ve yanlarına rehber olarak aldıkları 1 Irak Komünist Partisi'nden Peşmerge, elleri ve gözleri bağlandıktan sonra Selim ve Ebubekir ta-

rafından kursuna dizildi.
6 Eaver Ata: İsveç'te öldürüldü.
7 Zâlfü Gök: Almanya'da öldürüldü. Plana göre, Zâlfü'ye sahip çıkılacak, cinayet, Semir'in (Çetin Gângör) üzerine atılacaktı. Ancak komplo ortaya çıkarıldı.
8 Sıdık Paydaş: Güneydoğu'nun önemli aşiretlerinden Paydaşların, Süleymanlar aşiretine karşı desteğini almak için bir plan yapıldı. Sıdık Paydaş öldürüldü. "İstikamızı alacağız" diye ortaya çıktı.
9 Zâlfü Türk: Aynı şekilde Mar-din'deki Türk aşiretinin desteğini sağlamak amacıyla öldürüldü. "İstikamızı biz alacağız" dendi.

PKK'den GENÇ vahşeti
Köy korucusunu
kurşuna dizdiler

● Dikpınar Köyü'ne baskın düzenleyen PKK militanları, Cemil Dalgın'ı otomatik silahlarla tarayıp öldürürken evini de ateşe verip kaçırdılar.
GENÇ (Bingöl), (hha)- Ayrılmış PKK örgütüne mensup teröristler, evini ateşe verdikleri köy korucusu Cemil Dalgın'ı kurşuna dizerek öldürdüler.
 Olay, önceki gece saat 21.30 sıralarında meydana geldi. 15 kadar otomatik silahlı PKK militanı, Genç'e bağlı Dikpınar Köyü'nün çevresini sardı. Daha sonra köye giren militanlar, köy korucusu Cemil Dalgın'ın evine gittiler. Köy korucusu Dalgın ile evdekileri dışarı çıkararak PKK'li teröristler, evi ateşe verdiler. Cemil Dalgın ise köy meydanında otomatik silahlarla kurşuna dizildi. Teröristler, gece karanlığından yararlanarak kaçtılar. Dikpınar Köyü'ne geçen yıl da baskın düzenlenmiş. Cemil Dalgın'ın kardeşi olan eski muhtar Mehmet Dalgın öldürülmüştü.
 Öte yandan Sirt'in Sırnak ilçesi, Tüysüme Mezrasını basan PKK eşkiyasının uç kişiyi kaçırdığı bildirildi. Kaçırılan kişilerin kimlikleri açıklanmadı.

Özel Tim'le adım adım

Huzurun yanında eğitim Özel eğitim verilmiş uzman kişilerden oluşan "Özel Tim" ağı görevi olan teröristlerle mücadelede başarılı olmakla kalmıyor köylüye hizmet de götürüyor. Bu arada özel tim gittiği her mezrada, her köyde çocuklara defter, kalem, silgi ve çikolatalar armağan ediyor. Bu nedenle çocuklar timin yolunu dört gözle bekliyor. Tim köye gelir gelmez hemen kuşatılıyor ve çocukların şen sesleri ortalığı kaplıyor. (Fotoğraf: Adnan GERGER)

HABERİ 8. SAYFADA

● Örgütte sivrilme yarışındalar
PKK'nın kadın
canavarları

● PKK terör örgütünün kadın elemanları, sekreterlik ve ajitasyon işlerinin yanı sıra, silahlı eylemlere de katılarak örgüt içinde sivrilmeğe çalışıyorlar
 ● Köylü kadınlara ulaşma ve onlar arasında propaganda yapma işlerinde kadın militanların özellikle kullanıldığı belirtildi

Delal kod adı Saima Aşkın

Zehal kod adı Züheir Atabaş

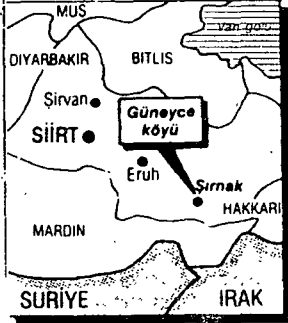
Aysel kod adı Emine Barber

PKK'nın kadın
militanları

● PKK örgütünün kadın elemanları, sekreterlik ve ajitasyon işlerinin yanı sıra, silahlı eylemlere de gözlerini kırpmadan katılıyorlar ve örgüt içinde sivrilmeğe çalışıyorlar
 ● Adnan GERGER • DİYARBAKIR (MİL-HA)
PKK'nın Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki silahlı propaganda eylemlerine dışı militanlar da çeşitli kademelerde katılıyor.
 Kendi aralarında yoğun bir kariyer mücadelesine giriştikleri belirtilen dışı militanlar, ajitasyon ve sekreterlik görevleri dışında, köy baskınları gibi tehlikeli eylemlere de katılmaktan geri durmuyorlar.
 PKK'nın kadın elemanlarını, bölgenin muhafazakâr yapısı dolayısıyla köylü kadınlara ulaşma ve onlar arasında propaganda yapma işlerinde özellikle kullandığı öğrenildi. Ancak, dışı militanlar PKK içinde sivrilebilmek için zaman zaman silahlı eylemlerde de yer alıyorlar.
BAZILARI...

PKK'nın dışı militanlarından bazılarının kimlikleri şöyle saptandı:
Saniye Alataş: Takma adı Zuhal. Diyarbakır yöresinde örgütlenme çalışmalarında görevli.
Saima Aşkın: Delal takma adı. Tunceli, Palu, Dicle yörelerinde ajitasyon çalışmaları dışında birçok silahlı eyleme katılıyor.
Gülşen Gângör: Takma adı Zozan. Örgütün Almanya biriminde görevli. PKK'ya Federal Almanya'dan maddi destek sağlıyor.
Aysel Öztürk: Takma adı Rojda. Diyarbakır, Bingöl, Lice, Genç, Hazro bölge sekreter yardımcısı görevinde. Örgütlenme çalışmalarını yönlendiriyor. Hazro baskınına, Lice, Genç ve Dicle'de silahlı eylemlere katıldı.
Emine: Kod adı Aysel. Palu yöresinde ajitasyon çalışmalarıyla görevli.
 Ayrıca Sakine takma adı Günül Tepe ile Aysel takma adı Şemsiye Yıldız'ın da, örgütün değişik birimlerinde ajitasyon çalışmalarının yanı sıra, silahlı eylemlere katılmaları belirtiliyor.

Evren'in gezisinde mezra bastılar PKK vurdu 12 ölü

Cumhurbaşkanı Evren'in Güneydoğu gezisinin ilk gününde önceki gece Şırnak ilçesi Güneyce köyünün Çiftekavak mezrasını basan teröristler 3 evden oluşan Güngör ailesinin 13 bireyinden 11'ini öldürdüler. 2 kişi ağır yaralı.

Bir grup PKK militanı ise Genç ilçesi Aktoprak köyü muhtarını köylülerin gözü önünde kurşuna dizdi. Doğubeyazıt-Iğdır karayoluna barikat kuran 4 teröristten 1'i sağ ele geçirildi.

kendilerine vermediğimiz için hepimizi öldürmek istediler. Ben annemin cesedinin altına saklandım. Beni göremedikleri için öldüremediler" dedi.

AA'nın haberine göre, olayın öğrenilmesi üzerine Çiftekavak mezrasına giden basın mensuplarının fotoğraf çekmesi engellendi. Güvenlik yetkilileri, "eşkıyanın abartıldığı" gerekçesiyle fotoğraf çekirmeme kararı verildiğini söylediler.

Katliamdan sonra çok sayıda polis ve jandarma helikopterinin desteklediği büyük çapta bir operasyon düzenlendi. Siirt Valisi Selami Teker ve 70. Piyade Tugay Komutanı Tuğgeneral Hilmi Özkök, helikopterle mezraya giderek incelemelerde bulundular.

Kurşuna dizdiler

Bu arada, aynı saatlerde bir başka grup PKK militanı da Bin-

Evren'in gezisinde mezra bastılar

PKK vurdu: 12 ölü

Cumhurbaşkanı Evren'in Güneydoğu gezisinin ilk gününde önceki gece Şırnak ilçesi Güneyce köyünün Çiftekavak mezrasını basan teröristler 3 evden oluşan Güngör ailesinin 13 bireyinden 11'ini öldürdüler. 2 kişi ağır yaralı.

CENGİZ MUMAY MUSTAFA KURBAN

ŞIRNAK — Başbakan Turgut Özal'ın Güneydoğu gezisi sırasında İdil'in Peçenek ve Midyat'ın Yuvalı köylerinde 16'sı çocuk toplam 29 kişiyi öldüren PKK militanları, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Diyarbakır'da yaptığı "silahları bırakın" çağrısından 3 saat sonra Siirt'in Şırnak ilçesine bağlı Güneyce köyünün Çiftekavak mezrasını basarak, aynı aileden 11 kişiyi katletti. Bingöl'ün Genç ilçesine bağlı Aktoprak köyünde ise teröristler, köylülerin gözü önünde köy muhtarını tarayarak öldürdü, 2 kişiyi de ağır yaraladı. Ağrı'nın

Doğubeyazıt ilçesine bağlı Atadımı köyünde bir şantiyeyi basan militanlar, 7 aracı ateşe verdi. Doğubeyazıt - Iğdır karayolunda soygun yapan militanlardan biri ise sağ olarak ele geçirildi.

İhbar yapılmıştı

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Diyarbakır'a geldiği gün, PKK militanlarının Şırnak ya da Eruh'ta saldırı düzenleyecekleri Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'ne ihbar edilmişti. Cumhurbaşkanı Evren'in Diyarbakır'daki konuşmasından yaklaşık 3 saat sonra saat 21.10 sıralarında Şırnak'ın Güneyce köyünün 3 evden

oluşan Çiftekavak mezrası, 30-40 kişi oldukları bildirilen PKK militanları tarafından basıldı. Önce evlere gelen 5 militan, Güngör ailesinden, oğulları Ahmet'i kendilerine teslim etmelerini ya da yerini bildirmelerini istediler. Aile fertlerinin bunu reddetmesi üzerine 3 eve önce otomatik silahlarla, sonra da roketatarlarla saldırdılar. Tamamen yanan 3 evde bulunan 13 kişiden 11'i öldü, 2'si ise ağır yaralı olarak Cizre Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alındı. Tamamı Güngör ailesinden olan baskında hayatını kaybedenler şunlar:

"Sait (23), Narinç (20), Behiye (16), Emine (35), Hahey (23), Cabbar (8), Rıfat (50), Hülya (7), Esra (5), Sacide (14) ve Medine (28)"

Cizre Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alınanlar ise Fettah ve Huri Güngör. 5 yaşındaki Huri Güngör, "Ağabeyim Ahmet'i

göl'ün Genç ilçesine bağlı Selvi bucağının Aktoprak köyünde yayanları silah tehdidi ile köy meydanında topladı. Tek tek kimlik kontrolü yapan teröristler, 3 kişiyi ortaya çıkartarak köylülerin gözü önünde kurşuna dizdi. Köy muhtarı Şefik Dursun olay yerinde öldü. Ali Aldanca ve Abdurrahman Dursun ise ağır yaralı olarak Bingöl Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alındı.

Biri sağ yakalandı

Öte yandan, 12 kişilik bir PKK militan grubu da Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesine bağlı Atadımı köyü yakınındaki bir şantiyeyi bastı. Ağrı Valisi Şevket Ekinci'nin verdiği bilgiye göre, yol açma çalışmaları yapan araçları durduran teröristler, sürücülerini aşağı indirdi. Mazot dökerek 7 aracı ateşe veren teröristler kaçtı.

Doğubeyazıt - Iğdır yoluna barikat kuran 4 PKK militanı, 14 yolcunun para ve eşyalarını gasp-

etti. Haber verilmesi üzerine çevrede operasyon düzenleyen güvenlik kuvvetleri, birini sağ olarak ele geçirdi. Yakalanan teröristin kimliği açıklanmadı.

BULVAR YANLIŞLIK KURBANİ OLDU

Yine dergi toplatıldı

"2000'e Doğru" nun toplatılmasını protesto amacıyla düzenlenen toplantıda TYS Başkanı Aziz Nesin, "Nasıl olsa biz konuşamıyoruz, hiç değilse Atatürk konuşsun" dedi.

İstanbul Haber Servisi Haftalık "2000'e Doğru" dergisinin son sayısı toplatıldı. Derginin 39'uncu sayısında yer alan, "Atatürk'ün Kürtlere muhtariyet verilmesi" konusundaki yazı nedeniyle alınan toplatma kararının, "Güneydoğu illerimizde sürmekte olan bölücü eylemler göz önüne alınarak ve söz konusu yazının, milli duyguları yok etmek ve zayıflatmak için propaganda yapmak mahiyetinde olabileceği şeklinde değerlendirilerek" alındığı öğrenildi.

Dergi yöneticilerinden edinilen bilgiye göre derginin 39'uncu sayısının toplatılması için gösterilen gerekçe şöyle deniliyor:

"39. sayısındaki "Kürtlere Mahalli İdare" başlıklı altındaki ya-

zı ile aynı derginin 35. sayısının "Kürtlere Özerklik" başlıklı yazılarla Güneydoğu illerimizin bir bölümünde halen sürdürülen bölücü eylemler göz önünde bulundurulduğuna, iki sayıda arka arkaya ve ısrarla aynı konunun işlenmiş olması Atatürk görüşlerinin kamuoyuna yansıtılması amacıyla sınırlarını aşıldığı ve TCK'nın 142/3'te tarif edildiği şekilde milli duyguları yok etmek ve zayıflatmak için propaganda yapmak mahiyetinde olabileceği şeklinde değerlendirilerek alınmıştır."

Aziz Nesin eleştirdi

"2000'e Doğru" dergisinin üst üste iki kez antidemokratik bir şekilde toplanmasını kinamak

için dün Gazeteciler Kütüphanesi salonunda çok sayıda gazete ve dergi yöneticisinin katıldığı bir toplantı düzenlendi. Toplantıyı düzenleyen Türkiye Yazarlar Sendikası Başkanı Aziz Nesin, basına karşı girişilen bu eylemlerin sağ sol olayı olmaktan çıkarılması gerektiğine değinerek "Bu konu çok genel bir içerik taşıyor. Özünde insanlık sorunu var, özgürlük sorunu var. Biz derginin Atatürk'ün söylediği sözün özüden dolayı toplanıp toplanmadığını savunmuyoruz. Onları da istersek savunuruz, hakkımızdır elbet. Onu savunduğumuz zaman konulan yasaklara da karşı geliriz. Burda tarihsel bir belge yayımlanıyor diye dergi toplanıyor ya da ba-

sımı engelleniyor. Bu hepimiz için önemli bir olay. Biz konuşamıyoruz hiç değilse Atatürk konuşsun. 65 yıl önceki Atatürk konuşsun. Bizim savunduğumuz konu budur."

Günaydın yerine Bulvar

Seçim yasaklarına uymadığı gerekçesiyle referandum günü toplanılan Bulvar gazetesinin, adli bir yanlışlık sonucu, Günaydın gazetesinde yer alan "Özal'ın Adalet" başlıklı yazı nedeniyle toplatıldığı anlaşıldı. Yanlışlığın anlaşılması üzerine, gazete avukatları, karara itiraz dilekçesi verirken, gazetenin uğradığı madde ve manevi kayıp için tazminat davası açılacağı bildirildi.

WASHINGTON

Türkiye endişesi

UFUK GÜLDEMİR

WASHINGTON — ABD Dışişleri Bakanlığının Yakındoğu ve Güney Asya'dan sorumlu Bakan Yardımcısı Edward Djerejian, Libya'nın Türk hava sahası üzerinden İran'a akustik mayın göndermesini önlemek amacıyla Türk hükümeti nezdinde girişimde bulduklarını resmen açıkladı ve "Konu bizim için gerçek bir endişe kaynağıdır" dedi. Djerejian bir soru üzerine de İran'a "Amerika'nın dolaylı olarak iyi niyet mesajları verdiğini" söyledi ve "Samimi duygularımızı İranlılar biliyor. Biz kapının önünde bekliyoruz, yapacakları tek şey zili çalmak" diye konuştu. Bakan Yardımcısı, bir başka soru üzerine de adını vermeden İran'ın "bölgede Kürtleri istikrarı bozucu unsur olarak kullandığını" ileri sürdü.

Çağdaş Arap İncelemeleri Merkezi'nin organize ettiği bir toplantı vesilesiyle sorularını yanıtlayan Djerejian, Körfezdeki istikrarsızlığın "bölgedeki tüm Amerikan müttefiklerini" tehdit ettiğini belirtti, fakat alarm zilleri çalan bir havadan kaçınarak, "Ama tehlike o kadar büyük değil. Risk var, ama altından kalkılamaz gibi değil" dedi. İran'daki radikalizmin bölgedeki ilimli Arap devletlerini daha fazla Amerika ile işbirliği yapmaya zorladığını, Amerika'nın da onlarla daha fazla işbirliği yapmaya amaçladığını kaydeden Djerejian, "Bu bakımdan zaman İran'ın aleyhine işliyor" diye konuştu.

Önceki gün, mayın döşediği ileri sürülen bir İran botuna Amerikan helikopterlerinin ateş açması olayından birkaç saat

sonra gerçekleşen görüşmemiz sırasında, Djerejian ilginç bazı mesajlar da verdi. Örneğin, "İran'ın bu tavrına karşın Körfezde tek yanlı olarak bir kuvvet artırımına gitmeyeceklerini" söyledi. Djerejian, "Bunu Sovyetler'e ve dolaylı yollardan İranlılara da söyledik" diye konuştu. Sovyetler'in Körfez savaşını sömürmek için fırsat kolladığını ileri süreren Djerejian, "Savaşın uzaması ve genişlemesi, Sovyetler'in işine geliyor. Gerçi bölgedeki Rus aleyhtarı duygular nedeniyle hareket alanları kısıtlı, ama bu tehdit her zaman için var" dedi.

İran'ın tarihi ve kültürel açıdan büyük bir ülke olduğunu kaydeden Edward Djerejian "Körfezde bulunmamızın bir provokasyon amacı taşımadığını İranlılara bildirdik. Politikamız İranla ilişkileri daha kötüye götürmek değil, iyiye götürmek. İran bunu biliyor. Samimi duygularımızı biliyor. Ama dünya kamuoyunun savaşın durması yolundaki arzularını göz ardı ediyoruz. Biz kapının önünde bekliyoruz, yapacakları tek şey zili çalmak" dedi.

Djerejian bu çerçevede Sovyetler'le de danışmalarda bulduklarını açıkladı. Djerejian, "İlimli Araplarla daha fazla işbirliği yapacağınızı söylemenize karşın, Washington'daki FKÖ enforsasyon bürosunu kapattık. Bu ne kadar amacımıza hizmet ediyor" sorusuna, "Büroyu FKÖ içindeki terör eğilimli grupların etki alanı arttığı için kapattık. Bu hareketimizle Ortadoğu'daki barış inisiyatifine, İsrail ve İsrail arasında olası barışa gölge düşeceğine inanmıyoruz. Tabii büroyu kapatmamız da FKÖ'nün bu inisiyatifte geri plana itilce-

ği anlamına gelmiyor. FKÖ'nün her adımı mutlaka dahil edilmesi gerektiği gerçeğine hâlâ bağlıyız" yanıtını verdi.

Bakan Yardımcısı, "Terör gereksesiyle FKÖ'ye karşı aldığımız bu tavır neden bir nüfusla terörist ilan edilen Abdul Abbas'a sığınma olanakları veren Irak'a karşı almıyorsunuz?" sorusuna ise "Irakla terörist unsurların elimineasyonu için çok yakın danışmalarda bulunduk. Bunların ayrılması görmek istemiyorum, ama oradaki sorun çözülmüştür" karşılığını verdi.

Djerejian, "İran'ın dünya kamuoyunun arzularını göz ardı ettiğini ileri sürdünüz. Bu savaşın ilk adımını atan, kimyasal silahı ilk kullanan ve tanker savaşını başlatan Irak için de bu iddianız geçerli mi" sorusuna da "Irak bu iddiaya karşı var olma mücadelesi verdiğini söyleyebilir. Fakat bizim işimiz İran'a karşı Irak'ı savunmak değil. Amerika iki ülke arasında hakemlik yapmıyor. Birisi haklı diğeri haksız da demiyoruz. Bu iş çok uzadı, etrafını tehdit ediyor diyoruz" karşılığını verdi.

İran ve Libya'nın Türk hava sahasını kullanarak karşılıklı akustik mayın ve kimyasal silah transferi yaptıkları ve Amerika'nın bu ticarete Türk hava sahasının kullanılmamasını arzu ettiği için hükümet nezdinde girişimlerde bulunduğunu bir soru üzerine doğrulayan Djerejian, "Şu anda Türk hükümeti ile danışmalarda bulunuyoruz. Tahmin ediyorum ki bir süre devam edecek. Konu bizim için gerçek bir endişe kaynağıdır" dedi. Türk hükümetinin bu konuda "kendine özgü düşünceleri" olduğunu kaydeden Djerejian, konunun hassasiyeti dolayısıyla ayrıntılara girmekten kaçındığını söyledi. Bir başka soru üzerine, Kürt sorununun bölgede istikrarı bozucu bir unsur olarak sömürüldüğünü ileri süreren Djerejian, "Savaşta kuzey cephesinin bu amaçla bir süre önce tekrar kürcalandığını" belirtti ve İran'ın

Bağdat rejimi üzerinde baskı kurmak amacıyla bunu yaptığını söyledi. "Kürt sorununun Körfez savaşında bir unsur" olduğunu vurgulayan Djerejian, "Ama özel olarak bir ABD girişimi gerektiren bir unsur değil" diye konuştu. Djerejian, "Aynı unsurların Irak'ın Türkiye'den geçen petrol boru hattı ile dışarıya petrol satmasını önlemeye çalışmakta kullanılmayacağı" sorusuna ise "Kuşkusuz bir istikrarsızlık unsuru. Bu konuda hiç şüphe yok" karşılığını verdi ve "Komşu ülkelerin istikrarsızlığa sürüklenmesi amacıyla böyle unsurların kullanılmasını hoş karşılamamız söz konusu olamaz" diyerek sorunu izlediklerinin işaretini verdi. Djerejian, "Üstünden bir yıl geçmesinden sonra ABD'nin İran'a silah satışının, bölgede ne gibi yan etkiler yarattığı" sorusuna ise şöyle karşılık verdi:

"Bize çok pahalıya mal oldu. Hâlâ Arap dünyasında bu satışın Amerika'nın müttefik olarak güvenilirliğini düşürdüğü inançsızlığı tamire çalışıyoruz. Hâlâ bedelini ödüyoruz."

Geçen hafta Cenevre'de Sovyetler'le Körfez bunalımı konusunu görüşen Amerikan heyetine başkanlık eden Djerejian, 1985-86 yılları arasında Beyaz Saray'da Başkan Reagan'a özel danışmanlık yaptı ve yine bu yıllarda Cenevre ve Tokyo zirvelerinin gündemini belirleyen teknik ekip içinde yer aldı. Rusça, Arapça ve Ermenice bilen Djerejian, ABD yönetiminin Körfez politikasını şekillendiren kadro içinde bulunuyor ve Amerika'da "Zaman zaman İran lehinde cümleler sarf edebilecek kadar cesur" olmakla tanınıyor.

Cumhuriyet

23.09.1987

Evren: Mezradan köylerinize dönün

HASAN UYSAL

SİLVAN — Güneydoğu ve Doğu Anadolu gezisinin ikinci gününde önceki gece PKK militanları tarafından 11 kişinin öldürüldüğü Çifttekavak mezrasını helikopterle havadan inceleyen Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Silvan'da yaptığı konuşmada bir şeye kızan vatandaşın köyünü terk ederek tarlanın ortasında mezra kurduğunu belirterek, bunların tekrar köylerine dönmelerini istedi. Konuşmasında eğitime ağırlık veren Cumhurbaşkanı Evren, "Sizlere yalvarıyorum, rica ediyorum. Mutlaka çocuklarınızı okutunuz" dedi.

Sırnak'ın Çifttekavak mezrasında dün gece 11 vatandaşın katledilmesi olayına da değinen Evren, şunları söyledi:

"Yaptığım yurt gezilerinde ba-

zı noktalara parmak basıyorum. Bunlardan birisi de, Anadolu muzun birçok yöresindeki mezra problemidir. Köylerimizden herhangi bir kavga veya geçimsizlik yüzünden ayrılan bazı vatandaşlarımız, gidip tarlanın ortasına bir dere içerisinde 2-3 hanelik bir yerleşim yeri kuruyor. Şimdi biz bunların bazılarını kom, büyüklere de mezra diyoruz.

Mezrada muhtar yok, yani devletin sorumlusu yoktur. Halbuki köyde muhtar var, ihtiyar heyeti var. Oralara birçok devlet hizmeti götürülebilir. Ama mezralara götürülemez. Okul yapılamıyor, elektrik götürülemez, yol yapılamıyor. Yapılanlar var, götürülenler var, ama bunlar biraz büyük mezralar, oralarda yaşayan çocuklar okuyamıyor. O halde ben vatandaşlarım-

dan rica ediyorum, artık bu mezralardan toplansınlar diyorum."

"Üç haneli köyde karakol olmaz"

Eşkiyanın genellikle bu kom ve mezralardaki vatandaşları katlettiğini kaydeden Evren, şöyle devam etti:

"Akşam yine Sırnak'ın bir değirmen ve üç evi olan dere içindeki bir yeri basan eşkiya, 11 kişiyi öldürmüş. Şimdi o 3 haneli yerde karakol olmaz. 3 hanelik yerde muhtar olmaz. Bir şey olmaz. Peki neden bunlar oraya gidiyor? Çünkü öteki taraflara artık gelemiyor. Orada emniyet kuvveti var, bekçi var, koruma görevlisi var. Böyle 3-5 haneli yerlere gelip, yiyecek ve para temin etmeye çalışıyorlar. Herhalde bunların tahkikatı yapılıyor. Cumhurbaşkanı, daha sonra

Profilo şirketi tarafından yaptırılan ilkökulu öğretime açtı.

Evren'in milyonluk bağışı

Karakaya barajında inceleme yapan Cumhurbaşkanı Evren, daha sonra helikopterle Diyarbakır'a geldi. Evren, Diyarbakır'da yapımı tamamlanan Nami Kemal İlköğretim okulunu eğitim ve öğretime açtı.

Cumhurbaşkanı Evren, açılışa yaptığı konuşmada özetle şunları söyledi:

"Ben Diyarbakır'da bugün bir seferberlik başlatmak istiyorum. Ve ilkökulu açığını kapatmak üzere bir hesap açılın, ilk parayı da ben göndereceğim. Cumhurbaşkanlığından bir milyon lira ile bu kampanyaya katılıyorum."

PENCERE

Yol Geçen Hanı!..

Diyelim ki Türkiye'de değilsin; İtalya, Yunanistan, Portekiz, Fransa ya da benzeri bir ülkedensin; televizyonu izliyorsun; Cumhurbaşkanını konuşuyor:

"Sınırlarımız yol geçen hanıdır."

Ne düşünürsün?

Ne yazık ki Türkiye'de Cumhurbaşkanı Evren, bütün yurda yayılan konuşmasında; devletin, sınırlarına egemen olamadığını açıklamıştır. Sınırlarına hâkim olamayan devletin başında bulunan kişinin yapması gereken bir şey yok mu?

★

Sayın Evren, çok dolaşiyor, çok konuşuyor, televizyon ekranında çok görünüyor.

Diyarbakır'a gittiğinde "programında olmadığı halde" valinin "Vatandaş toplandı, sizi görmek istiyor" demesi üzerine, "sıkı güvenlik önlemleri altında" konuşan Evren ne diyor ki:

"Türkiye'nin maalesef Doğu ve Güneydoğusu emniyette değildir. İki komşu ülke savaş halindedir. Sınırlar bu nedenle yol geçen hanı gibi. 280 kilometre Irak sınırı, 380 kilometre İran sınırını sadece biz bekliyoruz. Bu sınırlara tek tek asker dizsek bu sınır hepsini yutar. Sınır tek başına beklenmez. Komşu ülkenin de beklemesi lazım. Onlar beklemediği için açık kalıyor. Savaş sürdüğü sürece, maalesef bu durumu çekeceğiz."

Çok talihsiz bir konuşmadır bu; neresinden tutarsanız tutun devlet kavramıyla bağdaşmıyor.

Çünkü devlet, ulusal sınırlar içinde yurttaşlarının can güvenliğini sağlayan kurum demektir. Eğer bu görevini yerine getirmezse, devletin devletliği kalmaz. Bir devletin başında bulunan kişi de yurttaşlara dönerek, devlet sınırlarına egemen olmuyor, komşu ülkelerde savaş bitinceye kadar sizin can güvenliğinizi koruyamayız, öldürüleceksiniz; diye konuşamaz.

Konuşmadaki yanlış mantık "sınır" kavramına yaklaşımda görülüyor. Sayın Cumhurbaşkanının "280 kilometre Irak sınırı, 380 kilometre İran sınırı" dediği, Türkiye devletin sınırlarıdır. Bu sınırların içinde güvenliği sağlamak, Türkiye Cumhuriyeti'nin görevidir. Bir devlet, ülke topraklarında yurttaşın can güvenliğinden yoksun kalmasını, yabancı bir devletin sorumluluğuna bağlayamaz.

Bir Cumhurbaşkanı, ulusal sınırların güvenliğini tek başına Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin koruyabileceğini söylemekle ve sağlamakla yükümlüdür. Sayın Kenan Evren'in şu tümcesinin anlamı nedir:

"Sınır, tek başına beklenmez!"

Hayır...

Sınır tek başına beklenir; çünkü komşu ülkenin içinde neler olup biteceği hiç belli olmaz; güvenliğimiz bizim işimizdir.

★

Cumhurbaşkanının özel bir konumu da var. Bilindiği gibi Evren 12 Eylül 1980'den önce Genelkurmay Başkanı'ydi; Türkiye'de terör büyüyünce, yurttaşın can güvenliği kalmayınca, yürürlüğe giren bir askeri darbenin lideri olarak iktidara geçti ve ardından Cumhurbaşkanı oldu.

Yakın geçmişi kim unutulabilir?.. Bu gerçekçyle iktidara geçen Sayın Evren, şimdi eskilerin deyimiyle nasıl "izhar-ı acz" söyleyebilir? "Ey yurttaşlarım, teröristler, hainler, eşkiya sizi öldürüyor; ama elimizden bir şey gelmiyor, çünkü sınırlarımız yol geçen hanına dönmüştür" diyebilir?

Güneydoğu'daki kanlı terör Cumhurbaşkanı yurtdışındaki nedenlere bağlamakla da sorumluluğu azaltamaz. Ayrıca terörün kaynağını da iyi saptamak gerekir; sürekli cinayet işleyen örgütün yurtdışında yuvalanması için bir taban oluşmuş mudur?

Yanıtlanması gereken bir sorudur bu...

Sayın Evren çok dolaşıyor, televizyon ekranında çok görünüyor, çok konuşuyor; ama Türkiye'nin sınırlarının yol geçen hanı olduğunu ele güne açıklamak için Diyarbakır'a kadar zahmet etmesi gerekmezdi.

İbrahim Selçuk

Bitlis'te köy basan eşkiya 3 kişiyi yaraladı

Erşin FERHANOĞLU olay yerine giderek inceleme-

BITLİS, (Tercüman) - Bitlis'in merkeze bağlı Konarga köyünü basan bir grup bölücü eşkiya, 3 kişiyi yaraladı, bir evi de tamamen yaktı.

Önceki gece saat 21.00 sralarında Bitlis'in merkeze bağlı Konarga köyüne gelen ve 50 kişi oldukları belirlenen bir grup bölücü eşkiya, köy korucularıyla silâhlı çatışmaya girdi. Çatışmada, köy korucusu Kemal Akbaş, Celâl Akbaş ile Meryem Kara yaralandı. Bölücü eşkiya, daha sonra Sıdık Erensoy'un evini de ateşe vererek kaçtı. Yetkililer, yaralıların Bitlis Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alındığını, bölgede geniş çaplı operasyonlara başlandığını söylediler.

Öte yandan, Bitlis Valisi Mustafa Yıldırım, İl Jandarma Alay Komutanı Albay Ayhan Aydın ve Emniyet Müdürü Mustafa Üstün,

Konarga köyü baskınına Başkan - Şirvan ve Bitlis bölge sorumlusu "Rızgar" kod adlı Ahmet Görür'nün gerçeğe taşıdığı ileri sürüldü.

1.5 YIL SONRA GELEN İNTİKAM

Bu arada, Konarga köyüne baskın yapan bölücü eşkiyanın, 1.5 yıl önce öldürülen iki militan arkadaşlarının intikamını almak için baskın yaptığı öğrenildi.

1.5 yıl önce Konarga köyü muhtarını köy minibüsünden indirip öldüren bölücü eşkiya karşı muhtarın 7 kardeşi, ağabeylerinin intikamını almak için dağa çıkmış, bölücü eşkiyadan ikisini öldürmüşlerdi. O sırada öldürülen teröristlerden biri bölgede "Doktor" kod adıyla biliniyordu. Önceki gece yapılan baskının da 1.5 yıl önceki olayla ilgili olduğu ileri sürüldü.

Milliyet

28.09.1987

Yurt dışındaki yıkıcı faaliyetleri de izleyecekler

Öğretmene MİT görevi

Yurt dışında çalışacak Türk öğretmenler, Ankara'da bir ay süreyle kurstan geçirildi. Öğretmenlerden, yurt dışında görev yaparken, Türkiye aleyhtarı faaliyet gösteren kişi ve kurumları, kendileriyle temas edecek bir "yetkili"ye bildirmeleri istendi

Hakan TARTAN

ANKARA, (MİL-HA) - HÜKÜMET, Türkiye aleyhine faaliyette bulundukları ileri sürülen Türklere, Türk kökenli örgütlere karşı işin kolayını buldu. Bu kişi ve örgütlere çalışmalar konusunda daha detaylı ve geniş bilgi almak isteyen hükümet, yurt dışındaki Türk çocuklarının eğitimleri için görevlendirdiği öğretmenlerden yararlanacak.

Yurt dışında görev yapacak olan öğretmenler, Ağustos ayı içinde Ankara'da bir ay süre ile "özel kurs"tan geçirildi. Millî Eğitim Bakanlığı Enformasyon Daire Başkanlığı ile Silahlı Kuvvetler'in işbirliği ile gerçekleştirilen kurslara Avrupa'nun çeşitli kentlerinde öğretmen olarak çalışacak 465 öğretmen katıldı. Birçok konuda aydınlatılan öğretmenlere buradaki kurslarda "MIT görevi" verildiği ileri sürüldü.

Ankara'daki kurslarda öğretmenlerden öncelikle Türk milli ve manevi bağlarının korunmasına ve güçlendirilmesine özen göstermeleri istendi. Birçok Türk'ün yurt dışına gitmekten sonra "degenerasyon" a uğradığı da çeşitli örneklerle anlatıldı.

Hükümetin, son yıllarda Türki-

ye aleyhinde faaliyet gösteren örgütlere bazı öğretmenlerin de destek verdiği yolundaki istihbarat nedeniyle bu yıl, Avrupa ülkelerinde görev yapacak öğretmenlerin seçiminde, "azami hassasiyet" gösterildi ve önce elelyp-nk dokunduğu belirlendi.

Ankara'daki kursta 12 Eylül'den sonra yurt dışına kaçan bazı öğretmenlerin Avrupa ülkelerinde Türk öğrencilere yönelik çalışmalar yaptıkları, okullarda ders verdiği anlatıldı ve "Bu kipler, Türkiye aleyhtar çalışmalar içinde. Türk çocuklarına bazen Kürtçe ders veriyorlar. Kürtçe öğretiyorlar. Ayrıca, Kürt devleti varlığı konusunda da Türk çocuklarını yanıltıyorlar" denildi. Bu gelişmeler nedeniyle Ankara'daki kursta, öğretmenlere Türk tarihi, Türk milliyetçiliği, Türk devletin bakanı konusunda da ayrıntılı bilgiler verilirken, Türkiye lehinde aktif olarak çalışma yapmaları ve çevrelerinde gördüklerini duyduklarını gerekli mercilere iletmeleri istendi.

YAN GÖREV

Yurt dışında görev yapacak Türk öğretmenlerine, ülke aleyhinde faaliyetler konusunda duydukları ve bildiklerini, gerektiğinde kendi-

leriyle temas kuracak bir "yetkili"ye bildirmelerinin söylendiği de öne sürüldü. Buna göre, öğretmenler, gerektiğinde belli masrafları da karşılanarak, başka kent ve ülkelere de çeşitlenecekler. Elde ettikleri bilgileri, kendileriyle temas kuracak "yetkili"ye aktaracaklar.

Konuyla ilgili olarak görüşlerini başvurduğumuz bazı öğretmenler, Türk devletin varlığını koruma yolunda çalışma yapmanın, Türk devletini tanıtop yüceltmenin temel görevleri olduğunu belirttiler ve şöyle dediler:

"Bunlara bir diyeceğimiz yok, Çünkü Türk'üz ve elbette devletimiz için her şeyi yaparız. Ne var ki, MIT kimliği yüklenilerek, genel pozisyonumuzla çelişkiye düşeriz. Çünkü biz, eğitimciyiz."

● **Bitlis'te eşkıya-korucu çatışmasında 3 yaralı**

Koruculara 500 mermi

● Eşkıyanın, Bitlis'in Konağa köyüne düzenlediği baskında 2 korucu ile yaşlı bir kadın yaralandı. Korucuların etkin karşılığı üzerine militanlar kaçtı

● Bitlis Valisi Mustafa Yıldırım, koruculara verilen 100 mermi'nin yetersiz kaldığını belirterek, eşkıyanın yakalanması için bölgede arama ve operasyonlara başlandığını ifade etti

Pür eylem yapmadıkları Bitlis'in Konağa köyüne önceki akşam düzenledikleri baskında 3 kişiyi ağır yaraladı, bir evi de ateşe verdi.

Bitlis Valisi Mustafa Yıldırım'dan alınan bilgiye göre, önceki akşam saat 21.30 sıralarında Konağa köyü 20 PKK militanınca basıldı. Köy korucularının karşı koymaları üzerine yaklaşık iki saat süren silahlı çatışma meydana geldi. Çatışmada amca çocukları olan köy korucuları Kemal Akbaş (23) ile

olarak bulunan Meryem Kuru (65) ağır şekilde yaralandılar. Sadık Ersoy'a ait ev de PKK militanlarına ateşe verilerek tamamen yakıldı. Militanlar, köy korucularının etkin bir şekilde karşı koymaları üzerine, köyden uzaklaşmak zorunda kaldılar.

Bitlis Valisi Mustafa Yıldırım, olaydan büyük üzüntü duyduğunu belirterek, "Devletimiz güçlüdür, eşkıyaya gereken ceza verilecektir. Köy korucularına verilen 100 mermi yetersizdir. Bundan sonra köy korucularına 500'er mermi verilecektir" şeklinde konuştu.

Tercüman 29.09.1987

İki ayrılıkçı örgüt birbirine düştü

PKK provokatör

PKK'nın çocuk ve kadınları hedef alan katliamlarını eleştiren TKSP, bir bildiri dağıtarak PKK'yi "provokatör" olarak suçladı

ANKARA/DİYARBAKIR- Terör örgütü PKK ile Türkiye Kürdistan Sosyalist Partisi (TKSP)'nin arası iyice açıldı. PKK'yi "provokatör örgüt" olarak suçlayan TKSP'nin açıklamasında, "Hiçbir yurtsever örgüt, yoksul Kürt köylülerini, kadın ve çocukları hunharca öldürmez" denildi.

PKK'nın Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da özellikle çocuk ve kadınları hedef alan saldırı ve katliamlarını eleştiren TKSP, posta ile çeşitli adreslere bildiri dağıttı.

Bildiride, Türk basını da "boyalı" diye suçlandı. TKSP'nin bildirisinde, PKK "provokatör" olarak suçlanırken, bu örgütü Türk güvenlik güçlerinin yönlendirdiği ileri sürüldü. TKSP'nin suçlamaları dolu bildirisinde PKK'ya ilişkin olarak şu görüşlere yer verildi;

"Sözde ülkede sükrönetim kalmadı. Oysa şimdi Olağanüstü Hâl Bölge Valiliği per-

desi altında sivil bir kılıfı sükıynetim daha da şiddetle sürdürülecektir. Buna gerekçe olarak da o bölgede halka yönelik olarak yapılan eylemler ve kıyımalar gösterilmektedir. O sözde terörle mücadele için bu tedbirleri alanlar göz boyuyotlar. Sözkonusu terörün, kıyımların ardında bizat rejimin kendisi, kolluk güçleri vardır.

PKK adlı provokatör örgütün eylemleri bir bahane olarak kullanılmaktadır. Bu eylemler Kürt halkının devrimci ve yurtsever eylemleri değildir. Hiçbir yurtsever örgüt yoksul Kürt köylülerine, kadın ve çocuklarına karşı bu hunharca cinayetleri işleyemez.

PKK'nın birçok eylemine devletin güçleri yön vermektedir. PKK'nın ipleri halk düşmanı güçlerin elindedir." (UBA)

Tercüman 30.09.1987

...Ve nihayet

Ahmet KOÇAK

HABUR, (Tercüman)- Avrupa'dan sonra Suriye hükümeti de terör olaylarını önlemek ve kendi ülkesinin iç güvenliğini kontrol altında tutmak amacıyla yabancılar üzerinde "eritme planı" uygulamaya başladı. Ülkesindeki yabancılarla "ikamet mecburiyeti" getiren Suriye, bunun dışına çıkanları sınır dışı edecek.

Suriye sınırından sızan habercilere göre, özellikle terör olaylarını önlemek ve ülkesinin iç güvenliğini sağlamak amacıyla yabancılar üzerinde bir eritme planı uygulamayı kararlaştıran Suriye hükümetinin bu kararı buradaki terör örgütleri üzerinde menfi etki yaptı ve rahat hareket etmelerini engelledi. Bu uygulama üzerine, uzun zaman beri Suriye'yi kendilerine üs olarak kullanan ve burada kampları bulunan başta PKK olmak üzere diğer yasa dışı örgütler de üs için başka yerler aramaya başladı. Yine bu planın ilk olarak Suriye'nin terör yuvası haline gelen Kamış, Amude, Deyrzor, Hillevi ve Derikide

Siyasi tim

Sahte pasaportla geçişleri önlemek için sınır kapılarına özel siyasi timler yerleştirildi

kentlerinde uygulandığı belirtildi.

İKAMET BELGESİ ALANLAR İZSİZ DİŞARI ÇIKARILACAK

Suriye'deki yabancıların ikametgâh göstererek alacağı ikamet belgesinin nüfus cüzdanı yerine geçerli sayılacağı ve bu belgeyi taşıyanların, yabancı nüfus cüzdanından bir yerden başka bir yere gitmek için ayrıca izin alması gerekeceği, ikamesi dışında izinsiz çıkamayacağı bildirildi.

---Yine yabancı nüfus ikamesi bulunanlar, Suriye El-Muhaberatı tarafından her gece kontrol edilecekler. Kontrol sırasında ikamesinde bulunmayan birinci defasında hapis cezasına çarptırılacak ve o gün çıkmış olan bir olaydan sorumlu tutulacak. İkinci defa yine ikamesinde bulunmadığı takdirde bu defa sınır dışı edilecek.

Öte yandan, Suriye'nin ül-

kesindeki yabancılar üzerinde uyguladığı eritme planı sonucu sıkışarak sahte pasaport ile Güneydoğu sınırını geçmek isteyenler için terör örgütü üyelerine karşı da sınırlarda tedbirler aldığı, sınır kapılarına özel siyasi timler yerleştirdiği öğrenildi.

Bu iş için büyük bir istihbarat ağı kuran Suriye hükümetinin planının ikinci maddesinde kademe olarak uygulanacağı, bu maddenin hükümet tarafından konulan özel yasaklardan oluştuğu, yasakları aşanların mısama-ha sözkonusu olmadan ülkede yaşamalarının zorlaşacağı bilgileri arasında yer alıyor.

KÖŞE

M. Ali Birand

ZİHNİYET...

BELKİ yüzlercesinden söz edilebilir, ancak şu son günlerde içerde ve dışarda en çok konuşulan üç olay var ki, çağdışı kalmışlığımızın en güzel örneklerini oluşturuyorlar. Hâla en kolay ve en işlemeyen yöntemi seçmekten kendimizi kurtaramadığımızın örnekleri bunlar. Bazı sözleri duymadığımız zaman, o sözlerle ilgili olayların yok oluvereceğini sandığımızın, kendimizi aldattığımızın örnekleri...

1'inci olay: 2000'e Doğru adlı derginin toplatılması. Ne yaptı bu dergi? Ayaklanma mı örgütledi, terör teşvikçiliği mi yaptı? Hayır.

Kürt sorunu ile ilgili olarak kimselerin cesaret edemediği ve bulamadığı dokümanları, fikirleri yayınladı. Hem de sürekli şekilde ve ısrarla yayınına devam ettirdi. Derginin ileri sürdüğü görüşleri kabul etmeyebilirsiniz, yaklaşımları temelden reddedebilirsiniz. Aynı dergi içinde veya başka yayın organlarında fikrinizi açıklayarak, yine fikirle çürütürsünüz, değil mi? Bütün uygar demokrasilerde böyle olur değil mi?

Peki, biz ne yapıyoruz? Dergiyi toplatıyoruz, kapatıyoruz, mahkemelere sürüyoruz. Dergideki görüşlere fikirle karşı çıkacağımız, farklı yaklaşımdaki düşünür veya yazarlarımız lekeleme kampanyası başlatıyorlar. "Vatan haini-PKK köpekleri."

Yasaklarla, zorbalık veya bazı kişilerin lekeleme kampanyalarıyla dünyada kimse bir yere varamamış, hiçbir fikir öldürülememiştir. Aksine toplumlar çoğu zaman bu tip baskı altında tutulan fikirleri daha cazip bulmuşlardır.

Bırakın tartışsın, herkes fikrini ortaya atsın ve sonunda bir uzlaşıda buluşalım. Fikirlerden korkmayalım.

2'nci olay: Bülent Ersoy'un yasağı. Uygar dünyada bir insanın cinsiyetini tercih ettiğinden dolayı devlet tarafından cezalandırıldığı görülmüş müdür?

Hayır. Bu tip cezalandırmaları, toplumlar kendi kendilerine yaparlar. Gelenekleri, alışkanlıkları ile kendilerini başka türlü gören kişilere karşı bir engelleme, dışlama uygulamaları. Ersoy olayında ise aksine toplum sanatçıyı seviyor ve olduğu gibi kabul ediyor. Oysa, devlet örgütü üstüne hiç vazife olmayan bir şekilde "Sen erkeksin, kadın gibi giyinemezsin" diye Ersoy'u cezalandırmakta ısrar ediyor. Eğer bu tutum ile "cinsiyet değiştirmeye yatkın gençlerimizi koruduğumuz" sanıyorsak, daha çok yanılıyorz. Zira, bu yasak sayesinde Bülent Ersoy konusu çok daha ayrıntılı şekilde tartışılıyor.

3'üncü olay: Diyarbakır'da mahkeme önüne çıkarılan bir Fransız rehberin (Michel Caraminot) serüveni.

Bir Fransız grubu Güneydoğu'da dolaştırırken Ermeniler tarafından yapılmış kiliselerin "Ermeniler tarafından yapıldığını" söylemiş... Ermenilerden sempatiyle söz etmiş. Kürtler ve Kürdistan'ı anlatmış. Fransız'ın suçu "Türkiye hakkında yıkıcı konuşmalar yapmak."

Düştüğümüz hale bakın... Bir Fransız rehberin sözlerinin Türkiyemizi yıkabileceğinden çekiniyoruz. Bu tip konuşmalar yasaklandığı takdirde sorunun çözümü lenivereceğini sanıyoruz.

Fransız rehberin suçlandığı konuşmaları yapması hiç önemli değil. Önemli olan, bizim sorunlarımızı çözüm şeklinde kullandığımız çağdışı metotlar, çağdışı zihniyet...

Fransız basını bu olayı uzunca bir süre sakladıktan sonra mahkeme ile birlikte ön plana çıkarıverdi. TV'ler ve basın "Ermeniler ve Kürtlerden söz eden bir Fransız'ın başına gelenlerden" söz ediyor. Ondan sonra da "Batı Avrupa bizi sevmiyor, tanımıyor" diyoruz.

***

Yasaklamakla, insanları susturmakla sorunlara çözüm aramak "acizlik belirtisinden" başka bir şey değildir. Asıl güç, ancak sağlıklı olan yaklaşım, fikirleri serbest bırakmak, bu serbestliğin içinde tartışmak ve karşı fikirlerle sorunlara çözüm aramaktır. Türk toplumu buna layıktır ve bunu istemektedir. "Kürt ayrılıkçılığı, komünizm ve şeriatçılık" gibi tehlikelere karşı güçlü ve sağlıklı olmak istiyorsak bugünkü zihniyeti terk etmekten başka çare yoktur...

Barzani ve Talabani'yle özel görüşme Irak Kürdistanı, Türkiye ve PKK

Meriç üzerinden süzülerek Türk toprakları üzerinde alçalan bir Yunan uçağı sınır köylerinden birini bombalıyor, üç TC yurttaşı ölüyor... Sonra, Kars'ın sınıra yakın köylerinden birinde üç vurttaş tarlada çalışırken, yaklaşan jetleri "Bizim uçaklar" sanarak yukarı kaldırdıkları başlarını önelerine eğiyorlar... ve makineli ateşle can veriyorlar. Sovyet ya da İran jetleri olabilir ateş açanlar... Bunun ardından, Suriye jetlerinin yangın bombası attığı sınır köyünde üç TC yurttaşı daha ölüyor... Sonra Bulgar uçakları...

Üçer üçer giden bu yurttaşlarımızın ruhları huzur içinde olabilir. Dışişleri derhal uçakları TC sınırlarından içeri dalıp bu işleri becermiş devletlerin büyükelçilerini çağırıyor ve onlardan "bu tür olayların bir daha tekrarlanmamasını" istiyor. Gazeteler bu haberleri "Dün gene bazı yabancı uçaklar bazı şeyler yaptılar" diye veriyor ve hemen ertesi gün, hiçbir şey olmamış gibi davranıp olayları bütünüyle unutuyor. Zaten tam da o sıralarda, "bazı şeyler" olmadan bir-iki gün önce, Cumhurbaşkanı, Türkiye'nin sınırlarının çok uzun olduğunu ve askerleri yan yana dizmekle bile korunamayacağını açıklayıp, sınırları korumak için, sınırların kendilerine karşı da korunması söz konusu olan "yabancı devletler" in işbirliğini istemiyor oluyordu.

Yarı hayal yarı gerçek bu tasvirin abesle iştilig olduğu şüphesiz. Henüz TC sınırlarından içeri bomba atan devlet sayısı birden fazla değil; o da zaten bu işi ilk kez yapmıyor (Irak Çukurca'nın Narlı köyüne 1965'de de "bazı şeyler" yapmıştı), dolayısıyla "yabancı" sayılmaz.

Türkiye kamuoyunun "Irak uçakları durup dururken Çukurca'yı bombaladılar" tarzında ve "ama bu pek önemli bir olay değil" mesajıyla öğrendiği olayı tarafsızlığından DGM savcılarının bile şüphe edemeyeceği BBC şöyle duyurdu: "Bu sabah Irak savaş uçakları, kaçan Kürt gerillalarının Türk sınırını aşmaları üzerine bu sınırı Çu-

kurca mevkiinde geçerek bir Türk köyünü bombaladılar." Yani, BBC'ye göre bir "sıcak takip" sözkonusuydu. Bu ister istemez, Türkiye'nin Irak topraklarında iki kez (Ağustos '86 ve Şubat '87) giriştiği "sıcak takip" operasyonlarını akla getiriyor. Aynı dönemde Irak dışişleri Irak'tı "Bir daha olmasın" diye uyardığını açıkladıysa da, aslında bu komşu devletin canı çektiğinde savaş uçaklarıyla bu tür ziyaretler yapma hakkı var. 1983 Türk-Irak Sınır Antlaşması, iki devlete de, birbirlerine önceden haber vermek koşuluyla, birbirlerinin topraklarında bu tür "sıcak takipler" yapma hakkı tanıyor. Aksi halde, Irak tam şu sırada, biricik petrol çıkışı mümkün kılan ülkenin "Zaten sınırı korumuyorsunuz" diye kendisine kırılmış devletini daha fazla kızdırmayı göze alıp zavallı Narlı köyüne saldıramazdı.

Bu köyün de bağlı olduğu Çukurca, gayriresmî Irak-Türkiye trafiğinin hayli yoğun olduğu bir "coğrafi kapı". Buradan "kaçanlar" gibi "kovalayanlar" da sık sık geçiyor. Hattâ Irak askerlerinin kaç kez gerilla kovalarken benzensiz kalıp, son hava harekâtında yakınına bomba düşen komando ve jandarma tugayından benzin ikmali yaptığı biliniyor.

Kimi kovalıyor Irak? Kürt Peşmergelerini. Irak'ın Türkiye sınırından ülke içine doğru uzanan bir bölgede Barzani'nin Irak Kürdistan Demokratik Partisi ile Talabani'nin Kürdistan Yurtsever Birliği fiili denetim sahibi. Irak'taki Kürt varlığı, bu devletin en önemli sorunlarından biri olmakla kalmıyor, aynı zamanda bir türlü durulmak bilmeyen Ortadoğu kargaşasında giderek hesaba katılması gerekli bir etken haline geliyor. İlerki sayfalarda, Irak Kürdistanı'nın şu anda güçbirliği yapmış bulunduğu güçlü liderinin çeşitli konulardaki görüşlerini okuyacaksınız. Barzani ve Talabani'nin *YeniGündem*'e anlattıklarının, Ortadoğu sorunlarına kafa yoran herkesi yandıran ilgilendirdiğine inanıyoruz.

Irak Kürdistan Demokratik Partisi lideri Mesut Barzani

"Kürt sorunu zorla zulümle çözülmez"

Temel Demirel, Irak Kürdistan Demokratik Partisi (IKDP) lideri Mesut Barzani ile Irak'ta YeniGündem adına bir görüşme yaptı:

● Bize IKDP'nin amaçları ve bugün Kuzey Irak'taki fiili etkinliği hakkında bilgi verebilir misiniz?

Barzani— Çok uzun yıllardır, Irak Kürdistanı'ndaki ulusal baskıya karşı mücadele ediyoruz. Mücadelemizin tarihi oldukça eski ve köklüdür. 16 Mart 1946'dan beri, IKDP çatısı altındaki mücadelemizin, yenilgi ve zaferleriyle 41 yıllık bir geçmişi var. Bugün varılan aşamada Kuzey Irak'taki 16 ila 17 bin kilometrekarelik bir alanı fiilen denetimimiz altında tutmaktayız. Halkın güçlü bir desteğini almış olan partimiz, bugün Irak'a demokrasi ve Irak Kürdistanı'na gerçek otonomi için mücadele etmektedir. Varılan aşamadaki durumumuz gerçekten sevindirici bir düzeydedir. Özetle düşmanlarımız karşısında güçlüyüz ve omuzladığımız sorumluluklarımızınsa bilincindeyiz. Ayrıca bunu da belirtirim ki biz, aynı zamanda, Ortadoğu genelindeki Kürt hareketinin de bir parçasıyız.

● IKDP'nin de içinde yer aldığı ve 7 siyasi örgütçe oluşturulan CUD'un

(Demokratik Vatan Cephesi) Saddam Hüseyin rejimine karşı verilen mücadele açısından, yeri ve önemi nedir? **Barzani—** 28 Kasım 1980'de oluşturulan CUD, geneldeki mücadele açısından büyük önem arz eden ileri bir adımdır. Partimiz buna büyük önem vermektedir. Çünkü mücadelenin genelinde ivme kazandıran önemli bir siyasal mevziidir. Bu açıdan CUD, gelecekte Irak'ın yeni oluşumuna damgasını vuracak olan bir birliktir.

● Saddam Hüseyin rejiminin geleceğini ve İran-Irak Savaşı'nı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Barzani— Manevra alanı giderek daralan Saddam rejiminin geleceği yoktur. Bugün içte jenosit ve katliamlarla ayakta kalmaya çalışan Saddam rejimine kan ve can verenler, emperyalist güçlerle bölgedeki Arap gerici güçleridir. Ama bu dış destek de onları kurtaramayacaktır. Yıkılmaya mahkûm olan Saddam diktası, yürüttüğü emperyalist destekli savaşı da kaybedecektir.

İran'la ilişkiler

● İran-Irak arasında bir anlaşma olursa, IKDP'nin Irak rejimine karşı tavrı ne olur? Ayrıca İran İslâm

Cumhuriyeti'yle ilişkilerinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Barzani— Biz 1961'den beri Irak'taki rejime karşı savaşıyoruz. Kaldı ki, 1979'a kadar da İran İslâm Cumhuriyeti ve İran-Irak Savaşı yoktu. Yani İran-Irak Savaşı'nın durması halinde, Saddam rejiminin yıkılmasından önce, çok güç olsa da, biz mücadelemizi sürdürürüz. Böylesi yeni bir durumda, şartlarımız çok güçleşse de, mücadelemizden vazgeçmeyecek, meşru haklarımız uğruna verdiğimiz haklı kavgamızı mutlaka devam ettiririz.

İran İslâm Cumhuriyeti'yle ilişkilerimize gelince: Bu ilişkinin temelleri Şah devrilmeden önce atılmıştır. Eskilerle dayanır. Partimizin kongresinde, İran İslâm Cumhuriyeti ile güçlü ilişkiler kurma kararı aldık. Söz konusu tavrımız o dönemlerde Irak'taki muhalefet güçlerince eleştirilmişti. Ama bugün onların büyük kesimi bizim çizimimize gelerek, bizim tavrımızı doğrulamışlardır. Bizim İran'la ilişkilerimizin, Irak halklarının ve Kürt hareketinin mücadelesine ivme kazandırdığını düşünüyoruz. Ayrıca İran'la dost ilişkilerimiz, parti olarak bizim bağımızda tavrı ve politikaları-

mızı belirlemez. İlişkilerimizin zeminini karşılıklı saygı ve ortak düşmanlarımız olan ABD'ye ve Saddam rejimine karşı mücadele eksenini oluşturur. İttifakımızın da çerçevesi budur.

● Saddam Hüseyin rejiminin Kuzey Irak'ta jenosit yürüttüğünü iddia ederek neyi kastediyorsunuz?

Barzani— Şu unutulmasın: Saddam rejiminin Kürtlere yapamadığı zulüm ve kötülük, inanılmaz sadece onun elinden gelmeyendir. BAAS rejimi Irak Kürdistanı'nda elinden gelen zulmü, her türlü vahşi yöntemle Kürtlere esirgemez.

BAAS rejimi Irak Kürdistanı'nda taş üstünde taş bırakmama kararı ile direnişe ve savunmasız sivil halka karşı, azgınca saldırarak ağır bir insanlık suçu işlemektedir. Şundan şüphemiz yok: Saddam gerektiği anda, elinde olsa, atom bombasını kullanmakta bir an dahi duraksamaz...

Son kimyasal gaz-bomba kullanımını dünya ilerici kamuoyuna duyurduk. Son saldırılarda can ve mal hasarı büyüktür. Ama Saddam'ın bu azgınlığı da hiçbir şeyi değiştirmeyecektir.

● KYB ile sorumlu bir geçmişten sonra, bir ittifak oluşturduunuz. Bu itti-

(devam)

Bir simge — Molla Mustafa Barzani.

fak Irak Kürtlerini kapsıyor. Ortadoğu'daki Kürtlerin geneline ilişkin olarak bir birlik projeniz var mı?

Barzani— KYB ve Irak Kürdistanı'ndaki diğer Kürt gruplarıyla oluşturduğumuz ittifakın önemi ve değeri bize çok büyüktür. Böyle bir gelişimin, Ortadoğu'daki tüm Kürtleri de kapsayacak bir biçimde gerçekleşmesi elbette temennimizdir. Ama bu sadece bize bağlı değil. Bizim gibi çeşitli yurtsever güçlerin sorunudur. Bu konuda çalışmalıdır.

● Hedefiniz Kürt ulusunun kurtuluşu. Bu hedefinizin gerçekleşmesiyle, oluşturmayı düşündüğünüz yeni toplumsal yapıya ilişkin projeleriniz nelerdir?

Barzani— Devrimimizin doğası halkçıdır. Biz onun gelişimini ve geleceğini asla sınırlamadık ve sınırlandırmıyoruz da. Geleceğimizi ve şekillenmesini sadece ve sadece halkımızın özgür istemleri belirleyecektir. Özetle, geleceğimizin nasıl şekilleneceğine ilişkin karar yetkisi halkımızın özgür istemlerine bağlıdır. Biz halkımızın gelişim yönü ve geleceğine ilgili kararlarına her zaman saygılıyız ve sahip çıkarız.

● Şu anda Kuzey Irak'ta KYB ile birlikte fiili bir otoriteyi oluşturuyorsunuz. Bu otoritenin işleyişi ve niteliği hakkında bize bilgi verebilir misiniz?

Barzani— Biz IKDP olarak Irak Kürdistanı'nda, "Lak" diye adlandırılan idari taksimatlar temelinde örgütleniyoruz. Örneğin bu idari taksimatla Dihakmüstül Lak 1; Hevler (Erbil) Lak 2; Kerkük Lak 3; Süleymaniye Lak 4 ve Diyala ise Lak 3 ve 4'e bağlanmıştır. Her Lak birimi bölgelerinin idari, askerî, örgütlenme, propaganda vs. gibi tüm sorunlarından sorumludur. Bu birimlerin altında ilçe, onların da altında köy komiteleri vardır. Tüm komiteler doğrudan seçimle işbaşına gelirler. Yerel milis güçleri vardır. Demokratik seçimlerle işbaşına gelen komitelerin bağlayıcı idari sorumlulukları vardır ve aşağıdan yukarıya sorumludurlar. Her Lak'ın genel bir sorumlusu vardır ve yürütme-yi oluştururlar. Açık bir denetim altında yürütme MK'ya karşı sorumludur. Bu sorumluluklarsa her 3 ayda bir siyasi büroda denetlenir. Doğrudan halk katılımıyla belirlenen otoritemizin niteliği halkçı ve işleyişi ise devrimci-demokratiktir.

Diğer yandan ise Irak Kürdistanı'ndaki tüm yurtsever güçlerin otoritelerini ve güçlerini merkezî, bir çatı altında birleşmeye yönelik çalışmaları vardır. Sanırım bu girişim olumlu sonuçlarını kısa bir süre içinde verebilecektir.

Sorunun özünü ve kaynağı

● Ortadoğu'daki statüko açısından Kürt sorununun önemi sizce nedir?
Barzani— Kürdistan Birinci Dünya Savaşı sırasında, isteği dışında, emperyalist güçlerce parçalandı. Kürt ulusu da çeşitli parçalarda meşru hakları için mücadele yürüttü, yürütüyor. Kürt ulusunun da, diğer uluslar gibi kendi meşru haklarını elde etmesi onun vazgeçilmez hakkıdır.

Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı ve onun gerçek çözümünün bölgede hangi aşamalardan geçerek gerçekleşeceğini mücadele süreci belirleyecektir.

Lakin yeri gelişmişken şunu da önemle belirtirim. Bölgedeki Kürt sorunu soykırımlarla, zorla ve zulümle çözülemez! Ortadaki gerçeği herkes görmeli ve anlamalıdır. Kürt sorunu adil demokratik ve gerçekçi bir biçimde çözülemediği sürece, Ortadoğu'da huzur, istikrar ve demokratik bir barış asla gerçekleşemez. Öte yandansa, Kürt Ulusal Kurtuluş Hareketi, yapısı ve yönelimleri gereği, emperyalizme ve onun bölgedeki çıkarlarına ve ayrıca da, zora dayalı gerici statükosuna karşı olan bir harektir.

● Türk ordusunun geçen aylardaki Irak'a müdahalesinin somut sonuçları ne oldu? Sizce Türk ordusunun yeni bir müdahalesi olası mıdır?

Barzani— Türk ordusu Irak Kürdistanı'na 2 kez havadan, bir kez de karadan müdahale etti. Gereçekleri ise, Irak ile aralarındaki 40 km'lik sınır güvenliği anlaşmaları idi. Özellikle şunu belirtirim: Bu geçerli bir gerekçe olamaz. Çünkü sınırın 40 km içrisi bizim denetimimiz altındaki alanlardır. Buralarda Saddam rejiminin otoritesi kesinlikle söz konusu değildir. Fıliyatla gerçekliği olmayan bir gerekçe kullanılamaz.

Kaldı ki biz TC'ye karşı değil, Saddam rejimine karşı savaşıyoruz. Ayrıca da, ona karşı savaşmadığımız TC'nin, bizim denetimimiz altındaki topraklarımıza da meşru müdahale hakları olmadığına dikkatleri çekiyoruz. Biz Irak Kürdistanı'ndaki meşru haklarımız için savaşıyoruz. Türkiye'nin içişlerine müdahalemez söz konusu değildir. Bunun aksi de TC için geçerli olmalıdır.

Üçüncü bir müdahalenin olmamasını temenni ediyoruz. Böyle bir şey Türkiye veya başkaları tarafından yeltenilirse, doğal olarak kendimizi ve meşru haklarımızı sonuna kadar savunuruz.

● Türkiye'deki kimi çevrelerde Musul ve Kerkük konusunda "tarihi haklar" iddiası var.

Barzani— Bence bu tür iddialar, sadece hayal ürünü olan rüyalar. Şayet bölgeye bu amaçlı bir dış müdahale olursa, bu uluslararası bir savaş haline dönüşerek, bölgemizde ciddi ve tehlikeli boyutlar kazanır.

Tabii bu değildir ki, Türk gerici çevreleri böyle bir şey istemiyor. Ama ben böyle bir şey eüret edebileceklerini sanmıyorum. Hem bu o kadar

da kolay değildir. Sonuna kadar meşru hakkımızı savunuruz.

Türkiye ve Kürt sorunu

● Türkiye'deki Kürt sorunu ve Türkiye kökenli Kürt gruplar hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Barzani— TC Kürt sorunu varlığını bile kabullenmemektedir. Bu elbette çok yanlış ve gerçeklere karşı bir tutumdur. Türkiye'nin gerçekçi demokratik çıkarlarına da ters düşen bir tarzdır. Türkiye'deki Kürt gruplarına gelince onlar sorumluluklarının bilincinde davranarak, mevcut durumlarının sağlıklı bir tahilini yaparak, birlik sorununa hassasiyetle eğilmelidirler.

● PKK hareketini nasıl değerlendiriyorsunuz? PKK ile geçenlerde tek yanlı olarak bozduğunuz ittifaka neleri gerekçe olarak göstermektesiniz?
Barzani— Öncelikle şunu belirtirim: Kanımız canımız pahasına kurtardığımız alanlar, her Kürt mücadelesinin kalesidir. Bu da bizim için bir övünç kaynağıdır. PKK ile geçmişte varolan ittifak ve dayanışma protokolümüz de, bu mantıkla oluşturulmuştur. Karşılıklı sorumluluk, anlayış, saygı,

Idris Barzani — Sekiz ay önce öldü.

bilgi alışverişi ve bilgilendirme, eleştiri, öneri gibi şartları içeren protokolü, PKK sorumsuz davranışlarıyla sarstı, sabote etti. Bu konuda birçok örnek verebilirim. Öncelikle PKK bölgemizde halktan kişileri katletti. Yine kendi bölgemizde kendi arkadaşlarını, örneğin Resul vb'leri gibi, öldürdü. Irak Komünist Partisi'ne saldırdı. IKP'nin onları topyekün imhasını biz engelledik.

Elimize PKK'nın gizli bir belgesi geçti. Çok önemlidir, bu belgede aynen şunlar yazıyordu: PKK bölgemizde ve sınır boyunda birtakım provokasyonlar gerçekleştirip, TC'nin Irak Kürdistanı'na saldırı zeminini oluşturmayı hedeflediğini belirtiyordu. Buna neden olarsa, kendi önlerinde bir engel olarak gördükleri IKDP'nin gücünün, böyle bir müdahale karşı-

sında tasfiyeye uğrayarak, oluşacak boşluğu PKK'nın doldurabileceği belirtiliyordu. Öte yandan ise, bizim PKK'nın TC'ye yönelik eylemlerine diyeceğimiz bir şey yoktur. Ama PKK'ca savunmasız sivil halkın, savunmasız kadın, yaşlı ve çocukların terörist yöntemlerle katledilmesi, bizim açımızdan kaou edilebilir bir şey değildir. Bunu kesinlikle ve asla onaylamıyoruz. Bu tür yöntemler Kürt halkının mücadelesini lekeliyor, prestijini gölgeliyor.

Bunlardan başka, PKK'nın kitle içinde ve kamuoyunda bizlere yönelttiği seviyesiz ve asılsız suçlamalar da vardır ki, bunların üzerinde durmak istemiyorum. Biz bu ve benzeri gerekçelerden bunlar tahammül sınırımızı aştığından, protokolü lağvettik.

Bütün bunlardan PKK'yı düşman bir güç olarak gördüğümüz sonucu çıkartılmamalıdır. Ama tüm bunlardan sonra da, PKK'nın denetimimiz altındaki bölgelerde varolabilmesi, artık kesinlikle olası değildir. Son bir nokta daha. İlerici kamuoyu PKK'nun terörü ile Kürt hareketi arasındaki temelli farkı görmeli. Kürt sorununu da PKK ile asla özdeşleştirmemelidir.

● Konuştuğularımıza ilave edeceğiniz bir şey var mı?

Barzani— Rejimler gel-geçtir. Aslolan halkların kardeşliği ve dayanışmasıdır. Biz halkları birbirine kırdırtan, halklar arasındaki sorunlara ve savaşlara karşıyız. Sorunların kardeşçe ve karşılıklı saygı, eşitlik temelindeki demokratik çözümlünden yanayız. Ve özellikle de Türkiye kamuoyuna şunu demek istiyorum: Biz, sizlerin düşmanınız değil, aksine sizlerin kardeşiniz ve gerçek dostlarınız... Sizden ise, dostluğunuzu ve Kürt halkına yapılan baskılara karşı çıkmayı, kardeşçe dayanışmayı istiyoruz, umuyoruz. Türkiyeli tüm emekçilere ve mücadelelere dost ve kardeş selamlarımı iletirim.

● Teşekkür ediyoruz.

Barzani— Ben de size teşekkür ediyorum.

TEMEL DEMİRER

Kürdistan Yurtsever Birliği lideri Celal Talabani

“PKK, halk hareketi temsilcisi değil”

Yeni Gündem adına Temel Demir-er, Irak'ta Kürdistan Yurtsever Birliği'nin (KYB) lideri Celal Talabani'yle görüştü:

● Geçtiğimiz bir iki yıl içinde IKDP'yle ittifak politikasına ağırlık verdiniz. Bu işbirliğinin platformunu, amaçlarını açıklar mısınız?

Talabani— IKDP ve KYB arasındaki ittifak metnini, bir süre önce Türkçe yayınlamıştık. Bu belgede de açıkça ifade ettiğimiz gibi, ittifakımızın hedefi ulusal kurtuluş ve halkçı demokratik devrim güçlerinin Irak Kürdistanı'ndaki birliğini gerçekleştirmektir. Bu hedefe yönelik olarak da; Peşmergenin gücünü ve önderlikleri, politik, askerî, basın-yayın, mali, diplomatik vb. alanlarda tekleştirme yönelimi içindeyiz. Biz ancak böylesine bir yönelimle, yurtsever ve demokratik amaçların ön plana çıkarılıp, gerçekleşmesine paralel olarak, Saddam faşizminin yıkılabileceğini ve Kürt ulusu üzerinde uygulanan jenositte son verilebileceğine inanıyoruz.

● IKDP ile ittifakınız Irak Kürtlerini kayıyor. Bu işbirliğini daha da genişletmeyi düşünüyor musunuz?

Talabani— Etbette böyle bir düşüncemiz var. Bu eğilimimizin tasarımlarını kısaca şöyle ifade edebilirim: Öncelikle parti, örgüt ve gruplar arasında ortak bir konferans toplanmalıdır. Bu toplantıda ortak bir platformun ittifak kararı alınarak, ortak bir stratejide anlaşılmalıdır.

Bir yanıyla bölgedeki Kürt ulusunun sözcüsü ve devletler düzeyindeki en üst yetki organının gücünü yansıtan hedefleyen bu birlik, bölgedeki diğer devletlere karşı bir mücadele platformunda ve cephesinde hareket etmeli, yardımlaşmalı ve ilişkilerini sıklaştırarak koordine etmelidir. Bu konuda Kürt sorununun genel tartışımının ve bölgedeki düşman devletlerle karşı mücadelenin esas alınması en önemli ve vazgeçilmez noktadır.

● Böyle bir ittifak bölgedeki statü-

Talabani —
“Demokratik çözüm istikrar getirir.”

köy etkiler mi? Böyle bir işbirliği politikasının getireceği hareketliliğin, bölgeye istikrar getirmesi için düşünü-
ğünüz çözüm nedir?

Talabani — Kürdistan'ın ve Kürt ulusunun geleceğine ilişkin olarak, şu anda pratik kehanetlerde bulunamayız. Ama Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını da, savaşımla, adım adım güncelleştirerek kabul ettiğini de belirtmeden geçmeye-
lim. Görüldüğü gibi, Kürt ulusunun giderek yükselen savaşımı ile, bölgedeki gerici ve geleneksel görüşler hüsrana uğruyorlar. Kürt ulusal kurtuluş hareketinin bölgedeki ilerici parti ve örgütlerle ilişkileri ve dayanışması artıyor. Öte yandan etkinliği artan Kürt ulusal kurtuluş mücadelesi, yurt dışında (örneğin Avrupa ve Amerika'da) aktüellesirken, etkinleşen bir dayanışmayla da daha da güçleniyor. Tüm bunlar bir çözümün ilk ipuçlarını veriyor.

öneme haiz hedeflerimizdendir.

Özetle Irak'ta Arap kardeşlerimizle, Saddam rejiminin yıkıntılarını üzerinde yükseltilecek federal bir çözümden, demokrasiden ve toplumsal ilerlemeden yanayız. Bu yolda ilk sorunun Kürtlerin birliğinin sağlanması olduğuna inanıyoruz.

● Kuzey Irak'taki fiili otoriteyi KYB ile IKDP oluşturuyor. Bu otorite içinde ileride oluşabilecek toplumsal yapıya ışık tutabilecek tasarruflarınız var mı?

Talabani— Bugün Kuzey Irak'taki kurtarılmış alanda, devrimci demokratik bir otorite söz konusudur. Bu otoritenin niteliği ve işleyişi elbette, geleceğin de ipuçlarını vermektedir. Öncelikle bugünkü otorite, KYB'nin etkin olduğu alanlarda, köy birimindeki devrimci komitelerin seçimi

Şu çok açık: Bölgede Kürt sorununun demokratik bir çözümü söz konusu olmadan, demokratik ve adil bir istikrar gerçekleştirilemez.

Bunlarla da anlaşılacağı gibi, bölgede ulusumuz üzerindeki jenosit ve zora dayanan gerici statükolar asla kalıcı olamazlar. Biz bölge düzeyindeki adil ve demokratik her çözüm için eşit bir taraf olarak görüşme ve anlaşmalardan yanayız. Bu yolu tka-

uzerinde yükselir. Yani devrimci komiteleri, komitelerin bulunduğu yöredeki sivil halk seçer. Bu otoritenin en üst yetki organı, devrimci komitelerle seçilen halk konseyidir. Halk konseyi demokratik işlerliği içinde, tüm ekonomik, sosyal, kültürel, vb. sorunların çözümünden sorumludur. KYB ise, bölgedeki yığın hareketinin bu işlerlik içindeki sözcüsü ve hizmetkârıdır. Peşmerge gücünden ise, KYB'nin askerî bölümü merkezî olarak sorumludur. Bilindiği gibi Peşmerge, halkın bağrından kopup gelen, halkçı askerî bir güçtür. Hatta Peşmergeye “silahlanmış halk” bile diyebiliriz.

Bunun yanında, Peşmergeden başka, silahlı sivil halkın yerel gücü vardır ki, bu güçler direkt olarak devrimci komitelere bağlıdır. Evet, en öz-

tek seçeneğimiz ve sorumluluğumuz mücadele, daha da kararlı mücadeledir. Bu mücadeleyi zafere ulaştırana değin süregelen kılmadır. İnsanlığın özgürlükçü ülküleri ve yurtseverlik görevleri, kararlılığımızın ve gücümüzün nedenidir. Unutulmamalıdır ki Kürt sorununun çözümü, taktik, politik manevralardan değil, devrimci stratejik çözümlerden geçmektedir. Bölgedeki ilerici devrimci güçlerden, umarım bu anlayış doğrultusunda tavır takınmalarını ummak hakkımızdır.

Hedefler ve sonrası

● Hedefiniz Kürt halkının özgürlüğü, kurtuluşu. Ama artık kurtuluş hareketlerinin hedeflerine vardıkdan sonra yapmayı düşündükleri ve yaptıkları düzenlemeler de giderek önem kazanıyor. Sizin belirlenmiş bir toplum projeniz var mı?

Talabani— Biz sömürgecilğe karşı verilen yurtsever mücadele ile, yeni demokratik devrimin ulusal toplumsal kurtuluşunu gerçekleştirmek istiyoruz. Bu mücadelenin gerçekleştirilmek istediği hedefini şöyle sıralayabiliriz:

İktisadi, siyasal ve kültürel açılarındaki emperyalizmden Eflakçı BAAS'ın (Mişel Eflak: BAAS'ın kurucularından ve teorisyeni) sömürgeciliği ve jenositinden kurtulmak istiyoruz. Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını kayıtsız koşulsuz kullanarak; toprak devrimini, kadının kurtuluşunu, Kürdistan'ın sanayileştirilmesini, yeni demokratik düzenin oluşturulmasını, yeni demokratik bir kültürün inşasını ve ilerlemesini, Kürt dili ve Kürtçe eğitimin gerçekleşmesini, dış politikada anti-emperyalist ilerici insanlığın yanında yer alınmasını hedefliyoruz. Kendimizi asla burjuva karakterli perspektiflerle sınırlamak yanlısı değiliz.

Ayrıca çok önem verdiğimiz bir diğer konu da, Irak Kürdistanı'ndaki Türkmen ve Asuriler gibi ulusal azınlıkların toplumsal, idari, kültürel hak ve özgürlükleridir. Biz onların bu saydığımız açılardan özgürleştirilmesi yanlısıyız. Asimilasyon ve jenositte dayanan BAAS'ın mecburi iskân uygulamasına muhatap olan bu kesimlerin, kendi alanlarına dönmeleri ve ayrıca zarar ve ziyanlarının tazmini yanında, varlıklarının yeni demokratik yönetimce güvence altına alınarak, bu kesimlerin yeni demokrasiye aktif katılımlarının sağlanması, yaşamsal

lülü deyişi ile, savaşın bugünümlü ve özgür geleceğimizi belirleyen ve belirleyecek olan tek dinamik, doğrudan halk katılımı ve demokrasidir.

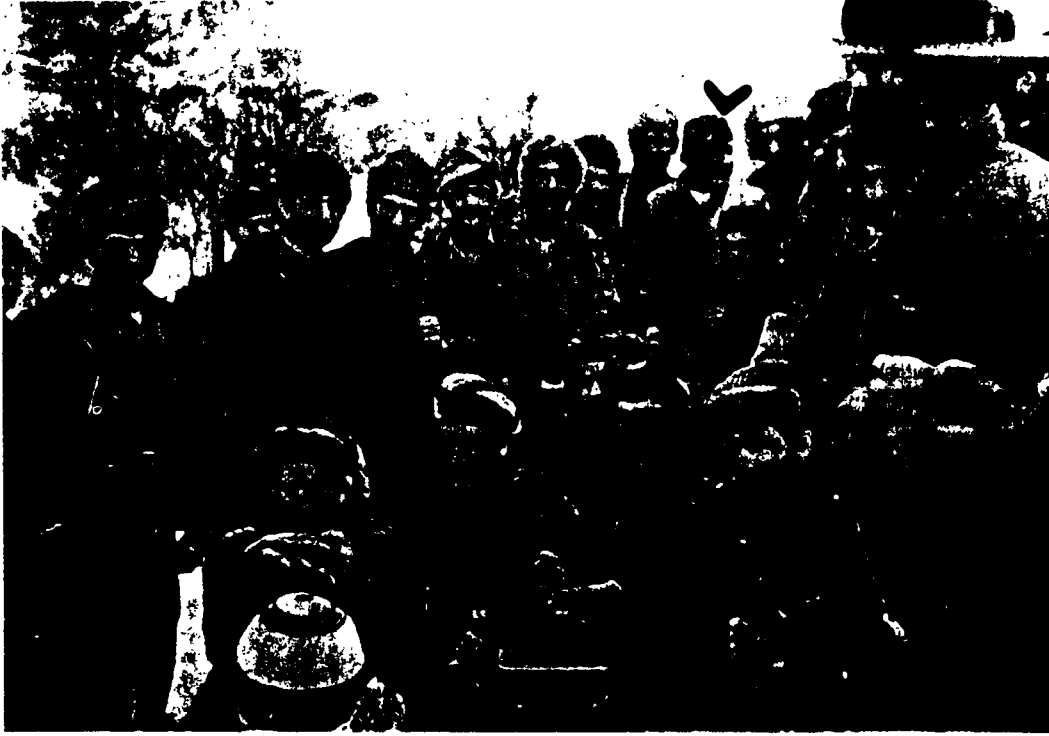
PKK'ya bakış

● PKK'yı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Talabani— PKK “Marksist-Leninist” olduğunu iddia eden bir “parti”dir. Önderliği oldukça ham ve deneyimsizdir, yetkinleşmemiştir. Sorumluluk iddialarına uygun davranışları içinde değildir. Yığınsallaşmış bir halk hareketinin ve mücadelesinin sözcüsü değildir. Ayrıca da, yığınlara kök salmamış oldukları için, silahlı mücadele ile terörizm arasındaki temelli farklılığı da kavramış değildir. Düşüncesi yurtsever ve devrimci olan bu fedakâr hareketin, taktikleri

Iraklı Kürt kız — Önce silahı tanıdı.

Talabani (okla işaretli) peşmergeleriyle — "Türkiye kökenli Kürt gruplarıyla organik bir ilişkimiz yok."

tümüyle yanlıştır. Kaldı ki onlar tek oldukları inancındaki hiperaktivistlerdir. Kürt güçlerinin ve önderliklerinin birliği ve dayanışmasına ilişkin önemli sorunun bilincinde değillerdir. Zaten bunun içindir ki, kendi dışındaki tüm Kürt gruplarına karşıdır. Bu nedenle de, tüm mücadeleci-liklerine rağmen, saygın bir kişiliğe sahip değillerdir.

● Türkiye kökenli Kürt gruplarıyla ilişkileriniz var mı?

Talabani— Türkiye kökenli Kürt gruplarıyla maalesef aramızda organik bir ilişki söz konusu değildir. Ama TKSP, Ala Rızgari ve Diyarbakır zindanlarında katledilen Necmettin Büyükkaya'nın Kürdistan Kurtuluş Örgütü yanında, ayrıca kimi diğer gruplarla aramızda yoldaşça bir dayanışma ve diyalog söz konusudur. Biz KYB olarak, bu alandaki ilişkilerin sıkılaştırılarak, üst düzeylerdeki görüşme, dayanışma ve koordinasyona sıçratılmasının zaruretine inanmaktayız.

● Geçenlerde tarafınızdan rehin alınan iki Türk'ün kaçırılmasının sebebini açıklar mısınız?

Talabani— Bu sorunuza yanıtarken, öncelikle, olaylar sonrasında Türk

basınında çıkan yalanları tekzip ediyim. Rehin aldığımız iki Türk'e gayet iyi davrandık. Onları misafirimiz kabul ettik. Sınırlı imkânlarımızı zorlayarak, onlara en iyi koşulları sunduk. Hattâ mühendis Atilla'yı ben kendi evimde misafir ettim. TC jetleri bölgeyi bombardıman ederek, savunmasız insanlarımızı katlederek, Atilla'ya bir şey olmasın diye, yeni ve güvenli bir bölgeye naklettik. Özetle Atilla'ya ve diğer Türk'e, Diyarbakır zindanlarının sahiplerinin yüzünü kızartacak şekilde insanca ve kardeşçe davrandık. Hattâ bunu bölgeye gelen bir Türk gazeteci de bizzat gördü. Tüm bunların ardından da, utanmadan, şoven ve gerici Türk basınındaki yalanlar sıralandı. Her neyse... Amacımız zindanlardaki kimi devrimcilerin serbest bırakılmasını sağlamaktır.

● İran-Irak savaşını ve bunun mücadelenize etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Talabani— Biz Irak Kürdistanı'nda, Saddam'ın Eflakçı BAAS'çılığına karşı uzun yıllardır dövüştük ve dövülmekteyiz. Bu savaşta Irak bize karşı tüm askerî gücü ve varlığıyla saldırıyordu. Kuşkusuz biz de bu ağır

saldırının tek muhatabı olmuyorduk. Lakin Irak'ın haksız ve sebepsizce komşumuz İran'a Amerika'nın emri ve Suudi, Ürdün gibi Arap gericiğinin tam desteği ile saldırmasıyla açtığı yeni cephe, bizim üzerimizdeki basıncı kaçınılmaz olarak hafifletti. Bu durum İran İslâm Cumhuriyeti'yle bizi birbirimize yakınlaştırarak, varlıklarımıza saygı temelindeki işbirliği zeminini de beraberinde getirdi. 1980'den beri Irak Kürdistanı'nın önemli bir kesimini kurtararak, etkinlik alanımızı genişlettik. Örgütlenmemizi derinleştirdik.

● İlave etmek istediğiniz başka noktalar var mı?

Talabani— Öncelikle kardeş Türkiye halklarını ve demokrasi mücadelesini saygı ve içtenlikle selamıyorum. Ayrıca şu noktalara da değinmek istiyorum: Birincisi, biz yüzlerce yıldır, kardeşçe ve birlikte yaşamış halklarız. Kabul edelim etmeyelim, Birinci Dünya Savaşı'nda Çarlığa ve İngiliz emperyalizmine, TC'nin oluşumunda Yunan işgaline karşı birlikte dövüştük. Türk egemenlerinin oyunları ve jenositlerine rağmen, ortak tarihimiz önemli dost ve kardeş değerler yaratmıştır. Ermenilerin inkarcılığı ve

şoven oyunları bunları gölgeleyemez. Kardeş halklar olduğumuz unutulmamalıdır. İkincisi bugün Türkiye'nin Ortak Pazar'a girme çabaları yanında demokrasi uğraşısı, Kürt sorununun gerçekçi bir çözümü dışında olası değildir.

Üçüncüsü, Irak Kürdistanı'na Musul ve Kerkük'e saldırıya heveslenenlere uyarım, önceden çok iyi düşünmeleridir. Bu heveslerini gerçekleştirmeye kalkmaları onlara çok pahalıya patlar. Böyle bir macerada Irak Kürdistanı, sakın unutmasınlar, onların Vietnam'ı olur.

Dördüncüsü, Türkiye'de demokrasi güçleri Kuzey Irak'ta yeni bir askerî operasyona ilgisiz kalmamalıdır. İki ulusun kardeşliği ve dayanışması, bölgesel düzeyde büyük bir öneme sahiptir.

Beşincisi, Türkiyeli sosyalist ve özgürlükçü demokrasi güçlerinin zindanlarda, sürgünde ve mücadele alanında yürüttüğü haklı kavgayla tam dayanışmamızı dile getirerek, hepsine kardeşçe bir saygı ve coşkuyla başarılar diliyorum. Sağolun.

● Teşekkür ederiz. □

TEMEL DEMİRER

Jrdunun işi ne?

Güneydoğu'da olaylar, alıştığımız tempoda pek fazla bir değişiklik olmaksızın sürüyor. Sorunun tartışılmasına getirilen yasaklarda da kayda değer bir değişiklik yok. Görünüşe bakılırsa, 2000'e Doğru dergisi 2000'e kadar daha epey toplatılacak: "Doğu sorununa Atatürkçü çözüm" önerirken.

Belli ki, bu dikenli sorunu kimlerin ve ne gibi terimlerle tartışabileceği konusunda yetkililerin kesin kararları var ve bu kararlarını herhangi bir şekilde değiştirmek niyetinde değil. Tartışmak bir yana, bu konuda bilgi (gazetecilik düzeyinde, "haber") vermek bile yeterince riskli bir iş. Bu böyleyken, kendini konu üzerine konuşmaya her bakımdan yetkili görenlerin söyledikleri de, ılımlı bir deyimle, "şaşırtıcı". Örneğin Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in geçtiğimiz hafta Diyarbakır'da konuşurken söyledikleri: "İki komşu savaş halindedir. Sınırları bu nedenle yolgeçen hanı gibi. 280 km. Irak sınırı, 380 km. İran sınırını sadece biz bekliyoruz. Bu sınırlara tek tek asker dizsek bu sınır hepsini yutar. Sınır tek başına beklenmez. Komşu ülkenin de beklemesi lazım. Onlar beklemediği için açık kalıyor."

Şimdi, "sınırı uzun" çeşitli ülkeler var. Söz gelişi SSCB sınırları bir hayli uzun olmalıdır. Onun için de bu ülkelerde sınıra tek tek asker dizmekten daha etkili yöntemlerin şimdiye kadar bulunup geliştirildiğini tahmin ediyoruz. "Ne yapalım, bizim sınırimız çok uzun," diyen bir devlete ya da devlet temsilcisine çok sık rastlanıyor.

Çünkü, sınırların "komşularla birlikte karşılıklı korunması" gibi bir gerekliliği anlamak ve sindirmek de kolay değil. Hiç şüphe yok ki, bir ülkenin komşularıyla dostça ilişkiler içinde olması ve sınır korumaktan daha başka konulara uzanan bir alanda güçbirliği yapması iyi bir şeydir. Ama çağımızın "ulus-devlet"ler yapısı içinde, bu her zaman gerçekleşmez. Ayrıca "sınır" kavramının kendisi, bunun tam tersinin olması ihtimalini içerir. Elbette istenmez ama, Irak ve İran'la bizzat biz kendimiz savaş içinde olabilirdik. En azından teorik olarak bunun olmayacağını kimse iddia edemez. Bu durumda da, "sınırlarımız çok uzun, düşman kuvvetlerin sızmalarına engel olamıyoruz," mu diyecektik?

Böyle bir sözün söylenebilmesi, insanın ak-

lına başka şeyler de getiriyor. Komşularımızın yardımı olmadan sınırimızı koruyamadığımızı göre, sınırimızı yukarıda belirttiğim ihtimale, yani komşularımıza karşı korumayı aklımızdan geçirmemiştir demektir. Peki, kime karşı oluyor bu "koruma" işi? Kürtlere karşı mı? Savaştan ötürü işbirliği bozulduğuna göre, anlaşılan bu bölgede Türk, Irak ve İran silahlı kuvvetlerinin asıl işi sınırı Kürtlere karşı korumak.

Sınırı koruyamamanın böyle açıkça itirafı bir hayli ağır bir durumdur. Olgunun kendisi de zaten yeterince ağırdır, ama açıklamanın mantığı olgunun kendisini aşıyor. Türkiye'nin cumhurbaşkanı, sözgelişi yargıçlıktan, doktorluktan vb. yetişerek bu makama gelmiş bir kişi değil. "Sınır güvenliği" kavramıyla doğrudan ilgili kurumdan, silahlı kuvvetlerden geliyor ve bu kurumun en üst düzeyde sorumluluğunu yüklenmiş bir kişi.

Ayrıca cumhurbaşkanlığı konumuna geliş biçimi de bu konuştuğumuz çerçevede çok önemli. Çünkü şimdiye kadar kendisinin yaptığı açıklamalara göre, şiddet ve kan, anarşi ve teröre boğulan bir toplumu, bu kötülüklerden kurtarma amacını taşıyan bir askerî darbe ile devlet başkanlığına gelmiş. Bu durumda, doğal olarak, Türkiye yurttışı öncelikle çocuk bahçelerinin yetersizliğine ya da şehirleşme estetiğinin bozulmasına çare bulmasını beklemez cumhurbaşkanının. Ama sınır güvenliği konusunda daha fazla sorumluluk bekler. Sınır güvenliği gibi bir konuda, komşularımız birbiriyle savaştığı için biz sınırimızı koruyamayacaksak, demek bu sorunlarla ilgili kurumların aslı işlerine daha fazla yoğunlaşmaları gerekiyor. Azımsanamayacak kadar uzun bir süredir, caddelerdeki üst geçitlerden gazetelerin neyi yazıp neyi yazmayacağına kadar akla gelebilecek her türlü kararı Silahlı Kuvvetler verdi. Bu verilmiş ve uygulanmış kararların kendileri, sonuçları vb. zaten tartışmaya açık (yani, "tartışıldığı" ya da "tartışılabilirdiği" anlamında değil, potansiyel olarak bir hayli tartışma ve eleştiri götürür oldukları anlamında). Ama öbür yandan da, "çok uzun" olduğu ve "komşuları meşgul olduğu" için sınırimızı korumakta güçlük çektiğini beyan eden bir devlet var. O zaman durum gerçekten vahim. □

Murat Belge

Yayla mı Zozan mı? — Bu sevimli çocuklar, adları Zozan'ya yandılar. Eğer Ahu, Melis ya da Hayrunnisa'ya sorun yok. O zaman adları ellerinden alınmayacak.

Bitlis tamam, sıra Muşluların adlarını düzeltmeye geldi

Aranızda başka Zozan var mı?!

Davali Zozan'dan soruldu: "Benim adım Zozan'dır ve ben Zozan adını seviyorum, herkes de beni bu isimle tanır ve bilir" dedi."

"Davali Zozan" henüz 8 yaşında bir kız çocuğuydu. İçişleri Bakanlığı'nın 1986 yılında Güneydoğu ve Doğu illerine gönderdiği genelgeçen sonra bölgede açılan çok sayıda "isim tashihi" davasından o da payına düşeni alıyordu. Zozan Kesici, ne bulunduğu mahkemenin ne de "konunun" ciddiyetini anlayabilmiş ve hâkimin sorusunu tüm içtenliği ile yanıtlamıştı. Babası Ömer Kesici ise "kendisinden sorulduğunda" savunmaya geçiyordu: "Ben, kızıma yaylada dünyaya geldi diye ve yöremizde de yayla Zozan adı ile anılır, orada doğanlara genellikle bu isim verildiği için Zozan ismini koyduk. Başkaca bir art niyetim veya düşüncem yoktur. Herkes kızımın adını Zozan diye bilirler."

Başka Zozan'lar

Muş ilinde açılan üç "Zozan davası"ndan bir diğerinin davalısı da 6 yaşındaki Zozan Akarsu'ydu. 1960 doğumlu babası Halis Akarsu mahkeme tutanaklarına geçen ifadesinde, "Benim kızımın adı Suzan'dı, yanlışlıkla Zozan diye geçmiş. İsmimin tashihi için dava açacaktım. Bana bu yüzden süre verilsin" diyordu. Zozan Akarsu da, babasının ifadesini doğruluyor ve mahkeme "davahya kızı Zozan'ın adını değiştirmek için gelecek celseye kadar süre veriyor"du. Üçüncü davalı 1970 doğumlu Zozan Yalçın, "Coto oğlu 1930 doğum-

lu" Muhittin Yalçın'ın kızıydı. Hakkında açılan "isim tashihi" davasının 20.5.1987 günü yapılan oturumunda, kendisini şöyle savunuyordu: "Benim kızım yaylada doğdu. Burada, yani bizim yöremizde yayla, örf ve adedimize göre Zozan demektir ve yaylada doğan çocuklara yaşasınlar diye Zozan adı konur. Benim bu işte herhangi bir kastım veya ihmaliyim ya da herhangi bir ard düşüncem yoktur. Tamamen örf ve adetlerle ve doğum yerine göre böyle bir ismi koyduk. Mesela Ramazan ayı içinde doğan çocuklara erkekse Ramazan adı koyuyoruz, kız ise Hazreti Muhammed'in çocuklarından Ayşe, Fatma diye birinin adını koyarlar, yoksa herhangi bir ard niyetim yoktur." Diğer ikisi gibi 17 yaşındaki Zozan Yalçın da babasının ifadesini doğruluyordu.

Davali Nüfus Müdürlüklerinin yanıtı ise hep aynıydı: "Bize gelen genelgeçer gereğince bu durumu Cumhuriyet Savcılığı'na duyurduk. Talebimiz gibi karar verilsin."

Milli kültürümüze uygun düşmüyor

Güneydoğu ve Doğu illerinde çok sayıda "isim tashihi" davasına "gerekeç" gösterilen İçişleri Bakanlığı genelgesi, Muş iline 21.3.1986 tarihi ile gönderilmişti. Genelge aynen şöyleydi: "Bakanlığımıza intikal eden haberlerden, doğan çocuklara özellikle Doğu ve Güneydoğu illerinde Yekbum, Ardıl, Zozan, Rorint gibi adların konulduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle, ilgi genelgelerimiz ile 1587 sayılı Nüfus Kanunu ve Uygulamasına İlişkin Yönetmeliğin esasları da

gözönüne alınarak doğan çocuklara, milli kültürümüze, ahlak kurallarına, örf ve adetlerimize uygun düşmeyen veya kamuoyunu inciten adların konulmasının istenmesi halinde gereğinin yapılmasını ve Bakanlığımıza da bilgi verilmesinin usul ittihaz edilmesini önemle rica ederim."

İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Baybars Sezerler imzasıyla gönderilen genelge üzerine Nüfus Müdürlüklerinin harekete geçmesiyle çok sayıdaki Zozan'ın Suzan olması sağlanmıştı. Nitekim Bitlis'teki Zozan'lar hakkında açılan davaların çoğu sonuçlanmış ve "isim tashihi" gerçekleştirilerek kamuoyu Zozan'lar yüzünden incinmekten kurtulmuştu. Bitlis Asliye Hukuk Mahkemesi'nin elinde Bakanlık genelgesinden başka bir de "kapı gibi" bilirkişi raporu mevcuttu. Bitlis Asliye Hukuk Mahkemesi'nin başvurusu üzerine Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Prof.Dr. Hasan Erim imzasıyla gönderdiği raporda şöyle deniyordu: "ZOZAN, Türk Dil Kurumu'nca yayımlanan Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (Ankara 1979, cilt 11, s.4398) adlı eserde 'yayla' olarak geçmektedir. Sözlükte bu kelimenin yalnız Bitlis'te kullanıldığı belirtilmektedir. Türkçede Z ile başlayan kelimelerin yabancı kökenli olduğu bilinmektedir. Bu kelime de yabancı bir kaynaktan alınmıştır. (Kürtçede ZOZAN 'yayla' olarak yaygındır.) Bu sebeple, yabancı kökenli bir kelimenin Türk çocuklarına verilmesi sakınca-
lıdır.

Rojbin ve Rojevelat adlarının bi-

rinci bölümlerinde geçen ROJ kelimesi de yabancı kökenlidir. Yabancı dilde 'güneş' ve 'gün, gündüz' anlamlarında kullanılmaktadır. Rojbin'deki BİN'in bir ek olduğu, ROJEVELAT'taki VELAT'ın ise 'yurt, ülke' olarak kullanıldığı bilinmektedir. Buna göre, yabancı dilde ROJEVELAT'ın 'yurt güneşi' anlamına geldiği anlaşılıyor. Yabancı bir dilden alınan ROJBİN ve ROJEVELAT adlarının Türk çocuklarına verilmesi uygun görülmemektedir."

Gerçi Kurum, Bakanlık genelgesinden yana tavır koymuştu ama, dolaylı da olsa bu isimlerin "yabancı bir dilden" alındığı, üstelik bu dilin "Kürtçe" olduğu kabul ediliyordu. Böylece Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Kürtçenin Türkçenin bir lehçesi değil, ayrı bir dil olduğunu kabul eden ilk "resmî makam" olma sıfatına da hak kazanıyordu.

Kutlamak gerek

Bitlis Asliye Hukuk Mahkemesi Kurum'un raporu ve genelgeye dayanarak "davali" Zozan'ların aleyhine karar vermiş ve yabancı kökenli isimler değişmişti. Muşlu Zozan'lar ise henüz "kararı" bekliyorlardı. Eğer lehlerine karar verilirse "Zozan" olarak kalacaklardı, aksi takdirde tüm diğer Zozan'lar gibi "Suzan" olacaklardı.

Ama kamuoyunun incinmesine tamıyla bir son vermek için yapılması gerekli daha çok isim tashihi vardı. Mesela Millî Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk'ün "Z" ile başlayan ve "Z" ile başladığı için de "yabancı dilden alınma" olan ismi ne olacaktı? Hattâ "Suzan"ın bile Türkçe olup olmadığı tartışmalıydı. Kamunun huzuru için vatandaşlarının isimlerini bile "inceleyen" bir devlet ise, ancak kutlanırdı. □

Zana'lar — Leyla Zana ve çocukları da Türkiye'nin obür ucunda acı çeken bir mahkûm ailesi.

Diyarbakır eski Belediye Başkanı Mehdi Zana'nın eşi Leyla Zana

'Baskı ve zulüm gerçekleri öğretti'

Diyarbakır eski Belediye Başkanı Mehdi Zana'nın eşi Leyla Zana, "12 Eylül bizden çok şey alıp götürdü" diye anlatıyordu. "Ama, bana insan sevgisini kazandıran da 12 Eylül oldu. Önceden çevremdeki insanlar beni ilgilendirmiyordu. Artık ilgileniyor. Sadece kendim için yaşamayı öğrendim. Bunların bedeli de ağır oldu. Baskı, zulüm, işkence bize gerçekleri öğretti."

1977'de yerel seçimlere bağımsız aday olarak katılan Mehdi Zana, Diyarbakır'daki sol oyları toplamış ve Belediye Başkanı olmuştu. Zana, 12 Eylül'den hemen sonra örgüt üyesi olduğu savıyla tutuklanmıştı. Şu anda Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde bulunan Mehdi Zana, savunması nedeniyle 9 yıl, örgüt üyesi olduğu savıyla yargılandığı davadan da 24 yıl hapis cezası almıştı. Ancak, Askeri Yargıtay Başsavcısı'nın itirazı üzerine dava, Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nda yeniden görülecek.

Leyla Zana, "7 yıl içinde çektiğim acılar bana gözyaşı dökmemeyi de öğretti" diyor. Teyzesinin oğlu Mehdi Zana'yla 15 yaşındayken evlenen Leyla Zana şu anda 28 yaşında ve biri 12, öbürü 7 yaşında iki çocuk annesi. Mehdi Zana'nın Belediye Başkanı seçildiği yıllarda Leyla, kendi deyimiyle "dünyadan bir haber" yaşıyordu. Kocasının başkanlığı onun yaşantısını fazla etkilememişti. İlkokul 2. sınıfa kadar okumuştur Leyla, ama 12 Eylül'e kadar doğru dürüst Türkçe bilmiyordu. Yaşadığı 7 yıllık süreç ona Türkçeyi de öğretmişti. Çünkü "güçlü olmalı", "ayakta kalmalı"ydı. Nitekim, 12 Eylül'den hemen sonra kocası aramırken, Leyla da şimdi 7 yaşındaki kızı Ruken'e hamileydi. Kocasının yanında Leyla'nın hamile olduğunu bile bilmiyordu. Mehdi Zana tutuklanıncaya kadar yaşadıklarına ilişkin şunları anlatıyordu Leyla Zana: "O sırada ben de sürekli polisten kaçırıyordum. Ya beni yakalar

Emniyet'e götürürlerse ne yapardım? Hamileyim ve bunu kimse bilmiyor. O zaman çıkacak dedikoduları ve polislin bana yapacaklarını düşünün, Mehdi yakalanıncaya kadar evden ayrıldım, köy köy dolaşarak akrabalarımızın evinde kaldım."

Kocasını cezaevine girdikten sonraki dönem için Leyla Zana, "Bize o kadar çok şey yaptılar ki hangisini anlatabilirim" diyor ve şunları söylüyor: "1984 yılına kadar görüş saati belli değildi. Sabahtan akşama kadar cezaevinde bekliyorduk, görüşmek için. Ya görüşürdük ya görüşürdük. Bu süre içinde de sadece 'nasılsın' diyebilirdik. Hiç unutmuyorum, bir gün görüşe gittiğimizde tutukluları mahkemeden getiriyorlardı, onları göstermemek için bizi karların üstüne yatırırlardı, sağa, sola bakmamızı da yasakladılar. Bir saate yakın o soğukta karın üstünde kaldık. Görüşler bizim için işken-

ceydi; itilip kakılıyorduk, dayak yiyorduk, küfürler yağdırıyorlardı."

İlk zamanlar her kapı ve telefon çalışında Leyla Zana tır tır titriyordu. Her an kötü bir haberle yüz yüze gelmek de vardı... İçerde ardarda insanlar ölüyordu. Açlık grevleri, ölüm oruçları vardı. Bunlara rağmen yaşamayı öğrendiğini söylüyor Leyla Zana, "12 Eylül öncesinde Mehdi'nin yaptıkları beni, sadece karısı olduğum için ilgilendirmiyordu. Gerçek amaçlarını bilmiyordum. Bugün ne yapmak istediklerini biliyorum. O ve onun gibiler insanlığın ve halkın mutluluğu için çalıştılar, onun için içerdeler. Bundan böyle bu işin içinde Mehdi olsa da olmasa da ben varım. Bu inançtan beni kimse koparamaz. Çünkü, şimdiye kadar çektiğimi bir daha çekmek istemiyorum. Kendi kendime şunu soruyorum: Niçin hep eziliyorum, zulüm görüyorum? Benim diğer insanlardan farkım ne? Kendi dilimi bile konuşamıyorum. Konuşmak onların gözünde utanç verici bir şey. Bana başka bir dil öğrettiler mi ki konuşmamı istiyorlar. Görüşlerde bile, 'Türkçe konuş, çok konuş', 'Türkçe öğren de gel' diyorlar. Türkçeyi öğrenmemek bizim suçumuz mu?"

Leyla Zana, "kocasının içerde olmasına bir bakıma üzülmediğini" söylüyor. "Çünkü, o onurunu ayaklar altına almadı, haklı bir mücadeleye uğruna orda" diyor. 22 yaşından beri çocuklarına hem ana, hem de baba olmaya çalıştığını anlatan Leyla Zana'nın tüm çektiğine karşı tek istediği vardı yaşamda: Oğlu Ronay ile kızı Ruken'in "devrimci" olmaları. "Çünkü ödediğim ağır bedellerin karşılığını ancak böyle alabilirim" diyor.

Bu arada "bir gerçeği gördüğünü" ekliyordu Leyla Zana: "Acılar, zulümler insanı yıldırmıyor, tam tersine daha da güçlü kılıyor. Bu acıları çekmek istemedim ama çektiğim acılar beni buraya getirdi, bilinçlendirdi, yoksa ben yine eski Leyla olacaktım." □

HATICE AYDOĞDU

Ulusal çıkar nedir, ne değildir..

2000'e Doğru'nun Atatürk'ün Kürtlere muhtariyet verilmesiyle ilgili sözlerini geçen hafta ki sayısını başkısıya yeni geçmişti. Birdenbire Hürriyet Ofset polislerle doldu. Sekiz adet dergi aldılar ve geri kalanların dağıtımına verilmesini engelleyen savcılık emrini tbbiğ... Jerek ayrıldılar. İki gün sonra Devlet Güvenlik Mahkemesi, dağıtılmayan derginin toplanmasını kararlaştırmıyordu.

Vakit başyazarı Ahmet Emin (Yalman) Bey'in sorusuna verdiği yanıtta Kürtlere özerklik vermekten söz eden kişi Gazi Mustafa Kemal Paşa, demecin yeri İzmit, tarihi ise 16 Ocak 1923'tü. Belge, bölücülüğe yarayabileceği gerekçesiyle şimdiye dek kamuoyundan saklanmıştı.

Bir Mayıs günü

Yalnız bir tabuyu ele aldığından değil, Güneydoğu'da PKK ile sürup giden gerilla savaşını yüzünden de sert tepkilerle karşılanan belgenin macerası 1981 yılının bir Mayıs günü Anıtkabir'de, müzenin tam karşısına düşen kısmın altındaki yeraltı dehlizinde başladı. Türk Tarih Kurumu (TTK) bünyesinde kurulmuş olan Atatürk ve Türk Devrimini Araştırma Merkezi'ne belge toplanırken, Anıtkabir'den bir ipucu haberi gelmişti. Ata'nın ölümünden sonra Merkez Bankası kasalarına nasıl olduysa gönderilmeyip kalan sandık açıldığında, içinde Afet Hanım'ın röportajları ve sağlık raporlarının yanı sıra, bir de orijinal elyazması tutanak çıktı: Gazi'nin Ocak 1923'te İzmit'te, İstanbul gazetesine başyazarlığı yaptığı basın toplantısının TBMM zabıt kâtiplerince tutulmuş zaptı! Bu tutanaklar önce 1929'da *Milliyet*'te Mahmut Soydan, 1969'da da bu gazeteden alınıp bir kitap olarak İsmail Arar tarafından yayımlanmış, hattâ daha önce de çok eksik biçimde Söylev ve Demeçler'de yer almıştı. Ama orijinalinin nasıl ve nerede olduğu bilinmiyordu. Hemen fotokopiler çektilerdi doğrusu zor oldu. Bir de Ari İnan, daha önceki uç yayını karşılaştırmalı olarak belgeyi yayına hazırladı. Basına yazdığı Sunuş'ta da "noksansız, tam" olduğunu belirtti. Gerçekten, yeni yayın Soydan-Arar metinlerinde bulunmayan 17 yan başlık içeriyor ve onlardan yaklaşık 10 büyük boy kitap sayfası kadar daha uzun bulunuyordu.

Kitap hakkındaki raporu Prof. Bekir Sıtkı Baykal yazdı. Üç konu üzerinde "hassasiyetle" durdu ve üçtuncüsünün yayınlanmasına "kesinlikle" karşı çıktığını bildirdi. Bunun üzerine Merkez'in yönetim kurulu 28 Aralık 1981 tarihini taşıyan kararında kitabın "Rusya Türkleri-Batı Trakya-Kürt Meseleleri" çıkarılarak basılmasına oybirliğiyle karar veriyor ve sonunda baskı yalnızca 2. ve 3. konular çıkartılarak gerçekleştiriyordu. Zaten, resmî niteliği olan bir kurumun, 12 Eylül devlet terörünün en hızlı zamanında başka bir karar vermesi de doğrusu zor olurdu. Bir de Ari İnan, Sunuş'a yazdığı "noksansız, tam" sözcüklerini çıkarmayı unutmazaydı! Ama anlaşılan, unutkanlık sırf kendisine ait bir durum olmasa gerekti ki, *2000'e Doğru*'ya bu olay üzerine demecin veren ve "Anlaşılan, yönetim kurulu da hazırlayıcı -Ari- da bu kısmın çıkartılmasına karar vermişler... Ben bir araştırmacı olarak, hiçbir şe-

ye dokunulmadan belgelerin asıllarının yayımlanmasından yanayım" diyen Prof. Şerafettin Turan'ın da 23 Aralık tarihli kararında imzası bulunmaktaydı.

Çünkü Anıtkabir'den Genelkurmay Harp Tarihi Dairesi'ne devredilmiş bulunan belgeden 1982 basıncı sırasında çıkarılmış olan iki konudan birincisi, 1986'da Mülkiyeliler Birliği Vakfı'nın yayınladığı *Türk-Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu* adlı kitabın 159. sayfasında çıkmıştı. Şimdi de, dağıtımı yasaklanmış olmakla birlikte, bir haftalık dergi ikinciyi, yani Kürt konusunu yayımlıyordu.

Uygunluk testi

Şimdi, ortaya iki önemli tartışma konusu çıkmaktaydı: Birincisi, güneydoğuda PKK katliamlarının sürüp gittiği bir zamanda, "Kürtlere Özerklik" mesajını veren bir belgenin yayımlanması ulusal çıkarlara ne denli uygundu?

Bu soruya yanıt verebilmek için, bir dizi başka sorular sormak kaçınılmaz görünüyordu: Yayınlanması ulusal çıkarlara ne zaman uygundu? Ulusal çıkarlar gereği tarihsel belgeler sansür edilmeli midir, yoksa sansür yüzünden ortaya çıkacak sağlıklı değerlendirmeler, sonuçta ulusal çıkarlara daha mı çok zarar verir? Bir sorunu yok saymak mı ulusal çıkarlara uygundur, yoksa ne kadar acı verici olursa olsun onun varlığını kabul ederek yaraya merhem bulmaya çalışmak mı? Bir ülkede farklı olan veya olduğunu ileri süren insanlara, sonunda araya sınır çizmeye yolaçabilecek düşmanlıklar yaratacak baskıları ilelebed sürdürmek mi ulusal çıkarlara uygundur, yoksa anadilini konuşmak isteyen bu insanları kültürel huzura ve ekonomik açıdan insanca bir hayata kavuşturarak onların devlete ısınmalarını sağlamak mı? Doğrusu, PKK katliamları başlamazdan önce Türkiye'de bu soruların sorulmadığı doğrudur ve PKK katillerinin henüz devletin yapabileceği çok şey varken bu soruları sordurmak nedeniyle Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal çıkarlarına hizmet ettikleri -ne kadar paradoksal gözükse de- bir gerçektir.

Bu açıdan, bir PKK militanının şimdi serbest olan bir tutukluyla cezaevinde söylediği şu söz oldukça öğretici sayılmaydı: "En çok Sünni dağ köylerinde başarılıyız. Ne kadar yol ve elektrik yoksa, ne kadar jandarma dayığı atılmışsa, propaganda yapmak o kadar kolay oluyor." PKK'cı şöyle devam etmişti: "Bu GAP projesi sırf bize karşıdır. Ulusal bilinç yerine sınıf bilincini koymayı amaçlıyor." Tabii, PKK'nın korktuğu bu sonucu gerçekleştirmesi için, GAP ile sulanacak toprakların İstanbul ve Adana holdinglerine şimdiden kapatılmaması ve bir de, toprak satın almak isteyen Kürt köylüsünden bütün diğer şartlardan önce güvenlik soruşturması istendiğine ilişkin haberlerin gittikçe yoğunlaşıyor olmaması gerekiyordu!

Bu bağlamda, şimdi kadın ve çocukları öldürmeyi kahramanlık olarak gören PKK militanlarının pek büyük bir çoğunluğunun 12 Eylül döneminde, ekimizde dehşet verici öyküsünü okuyacağınız Diyarbakır Ceza-

evi'nden "yetişme" oldukları savı pek de kulak ardi edilebilecek gibi gözüküyordu.

Aslında, şu anda Diyarbakır Cezaevi'nde bulunanların çıktıkları zaman ne yapacaklarını önceden kestirmek için, geçen hafta burayı geçen gazetecilerin çektikleri bir fotoğrafa bakmak yeterdi. PKK militanlarının yattığı koğuş duvarları bir karşı boş yer bırakmamacasına Türklüğü öven, göklere çıkaran renge renk özyeşlemlerle sıvanmıştı. Tu-tuklular, artık günahları boyunlarına, bu boyaların kendilerine gelen paralardan re'sen kesilerek Cezaevi yönetimi tarafından satın alındığını ve kendilerine yazdırıldığını söylüyorlardı. Bu doğru olsun olmasın, bu uygulamaların cezaevindeki PKK'cıları değiştirmek değil, mümkün olduğu kadar üzerlerine gitmek için yapıldığını kabul etmek için PKK'cı olmak gerekmezdi. Acaba amaç, cezaevi yöneticilerinin "yüreklarının yağ bağlaması" olmasındı? Yalnız, maalesef, siyaset bilimine "ideolojinin olumsuz işlevi" diye bir kavram vardı. Bir insana olumlu hiçbir şey vermeden, ona durmadan belli bir ideolojiyi sırına etmek, sonunda o ideolojinin varmak istediği amaçların tam tersini doğururdu. Kürt militana "Ne Mutlu Türk'üm Diyene" diye zorla yazdırmanın ve boya parasını da zorla ondan almanın TC ulusal çıkarlarına ne denli hizmet etmek demek olduğu, moda liberal deyimle "tartışmaya açık"tı.

Yarın, öbür gün

Bu belge yayınlama konusunda son olarak söylenebilecek şey şu olabilir: Şimdi dağıtım engellenmişti. Peki olayın duyulması? Kulaktan kulağa, kulaktan kaleme, sonra Avrupa'da kalemden antene, antenden ekrana büyümesi? O da engellenmiş miydi acaba? Belki bundan da vahim olan şey şuydu: Yarın öbür gün, resmî kaynaklar dürüst ve eksiksiz belge yayınlarsa bile, insanlar devletlerine biraz zor inanacaklardı.

Bu noktada, ikinci tartışma konusu kendini gündeme getiriyordu: Atatürk'ün bu sözü hangi bağlamda söylenmişti, ne anlam taşıyordu ve neden uygulanmamıştı?

Gerçekten, Gazi'nin sözünü ettiği 23 maddelik 1921 Anayasası'nda vilayetler ve nahiyeler "muhtariyeti haiz"di (md. 11, 14 ve 16). 105 maddelik 1924 Anayasası ise özerklikten söz etmekten epey uzaktı. Çünkü birincisi savaş, ikincisi ise ulusal devlet anayasasıydı. 1923 İzmit konuşmasında zafer kazanılmış, fakat barış yapılmadığı gibi, devletin şekli de ortaya henüz çıkmamıştı. 24 Temmuz 1923'te birincisi (Lozan), 29 Ekim'de de ikincisi haloldu. Bundan sonra artık Gazi'nin gündeminde adem-i merkezîyetçilik değil, tam tersine merkezîyetçilik olacaktı. Bunu da iki açıdan yapacaktı: Bir yandan asker ve İttihatçı rakiplerini tasfiye ederek, diğer yandan da ulusal devleti güçlendirerek. 29 Ekim 1923'ten sonra bir daha "Türkiye Halkı" gibi deyimleri ağzına almaması bu olgunun sonucuydu. Kurtuluş Savaşı'nda müttefiki

olan Kürt unsurunu aynı ağırlıkla hesaba katmaya devam etmesi, ancak etkili ve tutarlı bir Kürt "özerklik" hareketinin varlığına bağlıydı. Oysa bu yoktu; 1925 Şeyh Said'ten başlayarak hiç kesintisiz 1932'ye dek sonuçta etkisiz ve tutarsız bir hareket vardı. Üstelik, bu ayaklanmaların feodal karakteri Türkiye Komünist Partisi'nin de Kemalizme kesin destek vermesine yolaçtı. Bu durum 1930'ların "Tek Ulus, Tek Devlet, tek Önder" gibi sloganlarda anlatımını bulan uluslararası koşullarıyla birleşince İzmit'te söylenenler sisli geçmişlerde kalyor, bugünlere ulaşan bir kısır döngü başlıyordu.

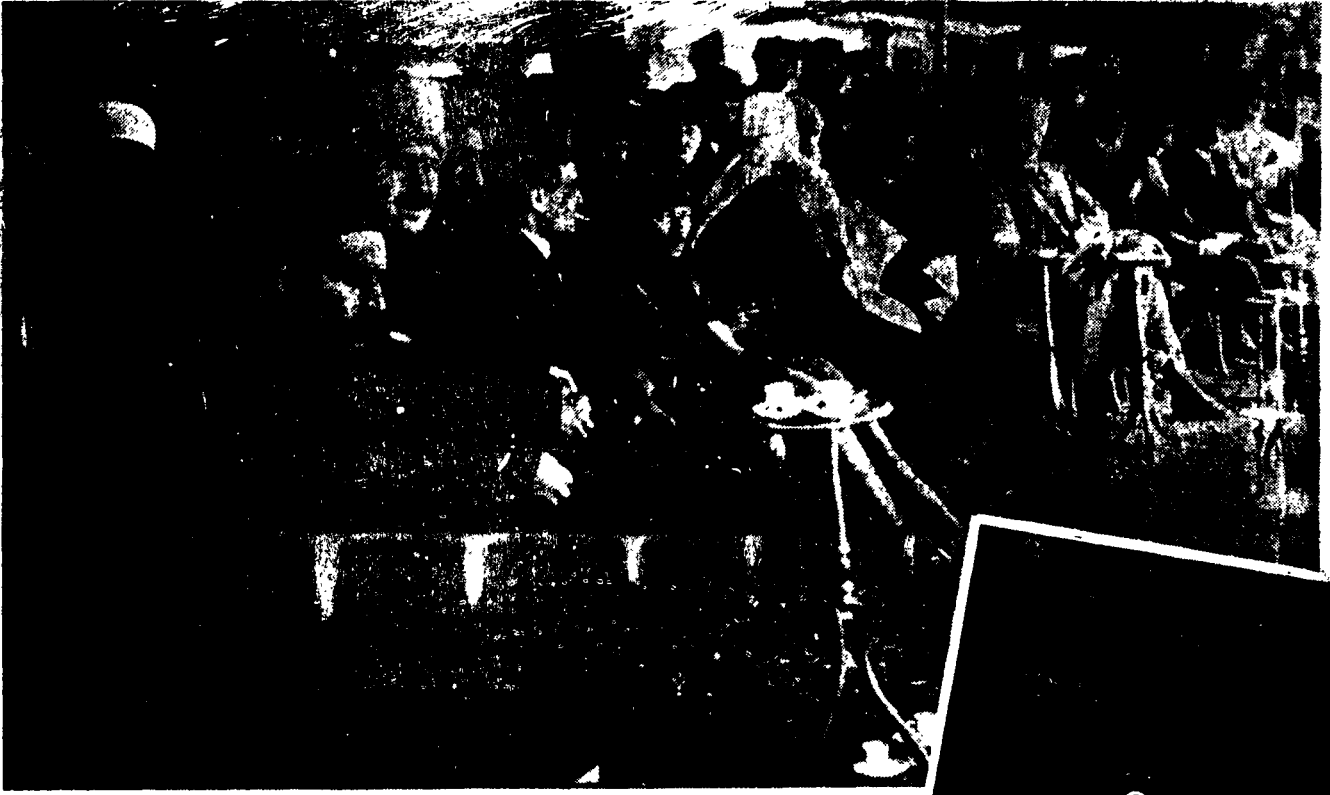
İki unsur

2000'e Doğru'nun yayınladığı eksik belgede akıldaki kalması gereken iki nokta vardı. Birincisi, derginin vurguladığı "özerklik" konusuydu. İkincisi de, Gazi'nin şu sözlerinde anlatımını bulmuştu: "(Kürtler) yoğunluklarını kaybede ede... öyle bir sınır oluşmuştur ki, Kürtlük adına bir sınır çizmek istemek, türklüğü ve Türkiye'yi mahvetmek gerekir... Bu iki unsur bütün menfaatlerini ve kaderlerini birleştirmişlerdir... Aynı bir sınır çizmeye kalkışmak doğru olmaz."

Birinci noktanın Türkler, ikincisinin ise Kürtler için esin kaynağı olması, dört bir yandan sıkıştırılması gittikçe artan Türkiye Cumhuriyeti'ni içeriden güçlendirecek bir ulusal birlik sürecini başlatabilirdi. □

BASKIN ORAN

Atatürk'e ait yasaklanan belgenin öyküsü

Atatürk Ankara'da Nevruz Bayramı dolayısıyla yapılan bir tören sırasında.

MUSTAFA KEMAL İMZALI TALİMAT

“Kürtlere mahalli idare”

TBMM Gizli Celse Zabıtlarını İş Bankası 1985 yılında yayımladı. Bu zabıtların 3. cildinde Büyük Millet Meclisi Vekiller Heyeti'nin Meclis Reisi Mustafa Kemal imzasıyla Elcezire Cephesi Kumandanlığı'na yolladığı talimat da yer alıyor. Bu talimatta “Kürtlerin oturduğu bölgelerde adım adım mahalli bir idare kurulmasını gerekli görüyoruz” deniyor.

2 1-23 Eylül günleri arası, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi tarafından Ankara'da Uluslararası Atatürk Sempozyumu düzenleniyor. Sempozyum Cumhurbaşkanlığı Kenan

Evren'in koruyucu başkanlığında açılıyor. Üç gün boyunca, yerli ve yabancı birçok bilim adamı, çeşitli konularda bildiri sunacaklar ve tartışacaklar.

Atatürk'ün ve o dönem Türk politikasının derinlemesine tartışılması ya-

rarlıdır. Bu tartışmanın rahat, özgür ve her türlü tabandan uzak bir ortamda yapılması bilimselliğin ön şartıdır. Döneme ait belgelerin açıklanması, araştırmacıların önüne serilmesi sempozyuma sağlık getirecektir.

Talimat metni

Kürdistan hakkında Büyük Millet Meclisi Vekiller Heyetinin Elcezire cephesi Kumandanlığına talimatıdır.

1. Tedricen bütün memlekette ve vasi mihyasta doğrudan doğruya halk tabakatının alakadar ve müessir olduğu surette idare mahalliyeler ihdası siyaseti dahiliyemiz icabındandır. Kürtlerle meskûn menâkhta ise hem siyaseti dahiliyemiz ve hem de siyaseti hariciyemiz noktai nazarından tedricen mahalli bir idare ihdasını iltizam etmekteyiz.

2. Milletlerin kendi mukadderatlarını bizzat idare etmeleri hakkı bütün dünyada kabul olunmuş prensiptir. Biz de bu prensibi kabul etmişizdir. Tahmin olunduğuna göre Kürtlerin bu zamana kadar idare mahalliyeye ait teşkilatlarını ikmâl etmiş ve rüesa ve müteffizânı bu gaye namına bizim tarafımızdan kazanılmış olması ve reylerini ihzar ettikleri zaman kendi mukadderatlarına zaten sahip olduklarını Türkiye Büyük Millet Meclisi idaresinde yaşamaya talib olduklarını ilân etmelidir. Kürdistan'daki bütün mesainin bu gayeye müstenit siyasete tevcihi Elcezire cephesi kumandanlığına aittir.

3. Kürdistan'da Kürtlerin Fransızlar ve rahsiscen Irak hududunda İngilizlere karşı husumetini müsellâh müsademe ile gayri kabili tadil bir dereceye vâdirmek ve ecnebilerle Kürtlerin itilâfına mani olmak, tedricen mahalli idareler tesisi esbabını ihzar etmek ve bu suretle kalben bize merbutiyetlerini temin etmek, Kürt rüesasının, mülki ve askerî makamatta tavzif ederek, bize merbutiyetlerini tarsin etmek gibi hututu umumîye kabul olunmuştur.

4. Kürdistan siyaseti dahiliyesi Elcezire cephesi kumandanlığı tarafından tevhid ve idare edilecektir. Cephe kumandanlığı bu bapta Büyük Millet Meclisi Riyaseti ile muhabere eder. Vilâyetler tarafından takip olunacak hattı hareketi tanzim ve tevhid edeceğinden rüesayı memurini mülkiyenin bu hususta mercii de cephe kumandanlığıdır.

5. Elcezire cephe kumandanlığı, idari ve Adli veya mali tadilat ve islahata lüzum gördükçe bunun tabikini hükümete teklif eder.

Elcezire cephesi kumandanı Mirliva Nihad Paşa Hazretlerine.

Zata mahsustur.

Büyük Millet Meclisi Vekiller Heyeti tarafından zati devletlerine mahsus olmak üzere Kürdistan hakkında tanzim edilen talimat berveçhi belâ tibli olunur.

Büyük Millet Meclisi Reisi
Mustafa Kemal

Bugünkü Türkçesi

Kürdistan hakkında Büyük Millet Meclisi Vekiller Heyetinin Elcezire Cephesi Kumandanlığına talimatıdır.

1. Adım adım bütün memlekette ve geniş ölçüde doğrudan doğruya halk tabakalarının ilgili ve etkili olduğu mahalli idareler kurulması iç siyasetimizin gereğidir. Kürtlerin oturduğu bölgelerde ise hem iç siyasetimiz ve hem de dış siyasetimiz açısından adım adım mahalli bir idare kurulmasını gerekli bulmaktayız.

2. Milletlerin kendi kaderlerini kendilerinin idare etmeleri hakkı, bütün dünyada kabul olunmuş bir prensiptir. Biz de bu prensibi kabul etmişizdir. Tahmin olunduğuna göre, Kürtlerin bu zamana kadar mahalli idareye ait teşkilatlarını tamamlamış reisler ve ileri gelenleri bu amaç adına bizim tarafımızdan kazanılmış olması ve reylerini açıkladıkları zaman, kendi kaderlerine zaten sahip olduklarını, Türkiye Büyük Millet Meclisi idaresinde yaşamaya talip olduklarını ilan etmelidir. Kürdistan'daki bütün çalışmanın bu amaca dayanan siyasete yönelmesi Elcezire Cephesi Kumandanlığı'na aittir.

3. Kürdistan'da Kürtlerin Fransızlar ve özellikle Irak sınırında İngilizlere karşı düşmanlığını silahlı çarpışmayla değiştirilemeyecek bir dereceye vâdirmek ve yabancılarla Kürtlerin birleşmesine engel olmak, adım adım mahalli idareler kurulması sebeplerini açıklamak ve böylece bize yürekten bağlanmalarını sağlamak, Kürt reislerinin, mülki ve askerî makamlarla görevlendirerek, bize bağlanmalarını sağlamlaştırmak gibi genel çizgiler kabul olunmuştur.

4. Kürdistan iç siyaseti Elcezire Cephesi Kumandanlığı tarafından birleştirilecek ve idare edilecektir. Cephe kumandanlığı bu konuda Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'yla haberleşir. Vilâyetler tarafından izlenecek hareket çizgisini düzenleyecek ve birleştireceğinden mülki memurların yöneticilerinin bu husustaki mercii de cephe kumandanlığıdır.

5. Elcezire Cephe Kumandanlığı, idari ve adli veya mali değişiklik ve düzeltmeye gerek gördükçe, bunun uygulanmasını hükümete önerir. Elcezire Cephesi Kumandanı Tuğgeneral Nihad Paşa Hazretlerine.

Kişiyi özeldir.

Büyük Millet Meclisi Vekiller Heyeti tarafından zati devletlerine özel olmak üzere Kürdistan hakkında düzenlenen talimat yukarıda olduğu gibi bildirilir.

Büyük Millet Meclisi Reisi
Mustafa Kemal

Atatürk Çanakkale dönüşünde tayin edildiği Şark Cephesinde bir halk çocuğu ile...

I : 78 22 . 7 . 1338 C : 2

YETMİŞ SEKİZİNCİ İNİKAT

22 Temmuz 1338 Cumartesi

İkinci Celse

Açılma Saati 5.15

REİS : İkinci Reissekili Adnan Beyefendi.

KÂTİP : Âtîf Bey (Kayseri)

Mustafa Kemal imzalı talimatın okunduğu tarih ve görevliler.

TBMM gizli celse zabıtları 1985 yılında Türkiye İş Bankası tarafından yayımlandı. Zabıtlar ilk Millet Meclisi tartışmalarını içeriyor. Ankara'da dört cilt halinde yayımlanan kitabın ilk baskısı tükendi. İş Bankası ikinci baskıyı henüz çıkarmadı. Her açıdan ilginç ve ülkenin geleceği itibarıyla belirleyici olan tartışmaların bilim adamlarına ve halka sunulması önemli bir adım oldu. İşte 2000'e Doğru bu zabıtların bir bölümünü okuyucularına sunuyor.

“Kürtlere mahalli idare”

Bu zabıtların 3. Cildinde Büyük Millet Meclisi Vekiller Heyeti'nin, Meclis Reisi Mustafa Kemal imzasıyla Elcezi-re Cephesi Kumandanlığı'na yolladığı talimat da yer alıyor. Talimat 22 Temmuz 1922 Cumartesi günü Mecliste okunmuş.

Mustafa Kemal imzalı talimatta, “Kürtlerin oturduğu bölgelerde ise hem iç siyasetimiz ve hem de dış siya-

“Milletlerin kendi kaderlerini kendilerinin idare etmeleri hakkı, bütün dünyada kabul olunmuş bir prensiptir. Biz de bu prensibi kabul etmişizdir.”

“Kürt reisleri, reylerini açıkladıkları zaman, kendi kaderlerine zaten sahip olduklarını, Türkiye Büyük Millet Meclisi idaresinde yaşamaya talip olduklarını ilan etmelidir.”

“Yabancılarla Kürtlerin birleşmesine engel olmak, adım adım mahalli idareler kurulması sebeplerini açıklamak ve böylece bize yürekten bağlanmalarını sağlamak...”

setimiz açısından adım adım mahalli bir idare kurulmasını gerekli görüyoruz” deniyor. Aynı talimatın 2. maddesinde Mustafa Kemal, meseleye ilişkin genel bakışını şöyle formüle ediyor:

“Milletlerin kendi kaderlerini kendilerinin idare etmeleri hakkı, bütün dünyada kabul olunmuş bir prensiptir. Biz de bu prensibi kabul etmişizdir.”

Metinden, Büyük Millet Meclisi Vekiller Heyeti'nin şu genel çizgileri kabul ettiği anlaşılıyor:

“Kürtlerin Fransızlar ve özellikle Irak sınırında İngilizlere karşı düşmanlığını silahlı çarpışmayla değiştirilemeyecek bir dereceye vardırarak ve yabancılarla Kürtlerin birleşmesine engel olmak, adım adım mahalli idareler kurulması sebeplerini açıklamak ve böylece bize yürekten bağlanmalarını sağlamak, Kürt reislerinin, mülki ve askeri makamlarla görevlendirerek, bize bağlanmalarını sağlamaktır.”

TBMM zabıtları kütüphanelerde

TBMM gizli celse zabıtları, İş Bankası satış bürolarında tükendiği için, ancak kütüphanelerde bulunuyor. İsteyen herkes büyük bir kütüphaneye gidip, kitabı inceleyebiliyor.

2000'e Doğru muhabiri İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'ne zabıtları aramak için gitti. Görevlinin gösterdiği yerden kitabı aldı ve incelemeye koyuldu. TBMM zabıtları süreli yayın sayıldığı için, konular dizisinde kaydı bulunmuyor. İstenildiği zaman kütüphane memuru tarafından araştırmacıya veriliyor.